

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

“PROFESYONEL FUTBOLCUNUN İŞ SÖZLEŞMESİ ”

Yüksek Lisans Tezi

HAZIRLAYAN

ONUR AKSOY

İSTANBUL, 2010

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

“PROFESYONEL FUTBOLCUNUN İŞ SÖZLEŞMESİ ”

Yüksek Lisans Tezi

HAZIRLAYAN

ONUR AKSOY

Tez Danışmanı; Prof. Dr. Aziz Can TUNCAY

İSTANBUL, 2010

T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
ENSTİTÜ ADI
PROGRAM ADI

Tezin Adı:
Öğrencinin Adı Soyadı: *Omur Aksoy*
Tez Savunma Tarihi: *4.6.2010*

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğu Enstitümüz tarafından onaylanmıştır.

Unvan, Ad ve SOYADI
Enstitü Müdürü
İmza

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları yerine getirmiş olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. A. Can Tuncay

Unvan, Adı ve SOYADI
Program Koordinatörü
İmza

[Signature]

Bu Tez tarafımızca okunmuş, nitelik ve içerik açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak yeterli görülmüş ve kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmzalar

Unvanı, Adı ve SOYADI

Tez Danışmanı

Prof. Dr. A. Can Tuncay

Ek Danışman

Üye

Y. Doç. Dr. Serap Annayya

Üye

Y. Doç. Dr. Ahmet Sevincli

Üye

*Sevgili Annem Emel Aksoy
ve
Babam Mert Aksoy'a
Saygı ve sevgiyle...*

ÖNSÖZ

Profesyonel Futbolcu İş Sözleşmesi konulu bu çalışma, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Bölümünde yüksek lisans tezi olarak hazırlanmış olup, Prof. Dr. Aziz Can TUNCAY, Yrd. Doç. Dr. Serap AMASYA ve Yrd. Doç. Dr. Ahmet SEVİMLİ'den oluşan jüri önünde 04.06.2010 tarihinde savunulmuş ve jüri tarafından başarılı bulunarak kabul edilmiştir.

Çalışmanın hazırlanması aşamasında beni her konuda destekleyen, yoğun iş temposu içerisinde ilerlememi sağlayan, görüş ve önerileri ile yol gösteren, sabrını ve bilgisini hiçbir zaman esirgemeyen tez danışmanım değerli hocam Prof. Dr. Aziz Can Tuncay'a en derin saygı ve şükran duygularımı sunmak isterim. Ayrıca, tez çalışmam boyunca Tahkim Kurulu kararlarına ulaşmam konusunda araştırmalarım destek olan, değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Serap Amasya'ya ve değerli zamanını ayırarak, yol gösteren, yapıcı eleştirilerini paylaşan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Ahmet Sevimli'ye teşekkürlerimi sunarım.

Söz konusu süreçte, hiçbir fedakarlıktan kaçınmayan, bana gösterdikleri sabır ve sağladıkları motivasyondan dolayı annem Emel Aksoy, babam Mert Aksoy ve canım kardeşim Okan Aksoy'a teşekkürlerimi sunarım.

İstanbul 2010

Av. Onur Aksoy

ÖZET

PROFESYONEL FUTBOLCUNUN İŞ SÖZLEŞMESİ

Onur Aksoy

Haziran, 2010 - 104 sayfa

Profesyonel futbolcular ile profesyonel futbolcu istihdam eden futbol kulüpleri arasında imzalanan sözleşmelere Profesyonel Futbolcu Sözleşmeleri denir. Bu sözleşmeler, birer iş sözleşmesi olup sözleşmenin çerçevesi Türkiye Futbol Federasyonu tarafından düzenlenen Talimatlar ile belirlenmektedir. Karşılıklı bir sözleşme olan profesyonel futbolcu sözleşmesinden doğan borçlar, işveren bakımından “ücret ödeme” işçi bakımından “işin ifası” olarak şekillenmektedir. Sözleşmenin uygulanmasından doğan uyuşmazlıklar ise öncelikle Türkiye Futbol Federasyonu bünyesinde kurulan Uyuşmazlık Çözüm Kurulu’nda incelenir. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu’nun vermiş olduğu kararlara karşı, tarafların Tahkim Kurulu’nda itiraz hakları bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, Profesyonel Futbolcu, Profesyonel Futbol Kulübü

ABSTRACT

PROFESSIONAL FOOTBALL PLAYERS' EMPLOYMENT CONTRACT

Onur Aksoy

June, 2010 - 104 pages

Contracts executed between professional football players and football clubs which employ professional football players are defined as “ Professional Football Players’ Contracts”. These contracts are employment contracts and the scope of such contracts is determined by Regulations adopted by the Turkish Football Federation. Debts arising from professional football player’s contracts, a reciprocal contract, are formed as “payment of wages” from the point of the employer; as “ exercise of employment” from the point of the employee. Disputes arising from the execution of the contract shall be primarily governed by the Dispute Resolution Committee established within the organization of the Turkish Football Federation. Parties have right of objection against decisions taken by the Dispute Resolution Committee on the Arbitration Committee.

Key Words: Professional Football Players’ Contract, Professional Football Player, Professional Football Club

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	vi
1.GİRİŞ	1
2.FUTBOLCU İŞ SÖZLEŞMESİ VE KAVRAMLAR	3
2.1 FUTBOLDA PROFESYONELLİK KAVRAMI.....	3
2.2 PROFESYONEL FUTBOLCU SÖZLEŞMESİ.....	6
2.2.1 Sözleşmenin Konusu.....	6
2.2.2 Sözleşmenin Kapsamı.....	7
2.2.3 Sözleşmenin Belirleyici Unsurları.....	7
2.2.3.1 İşin görülmesi.....	7
2.2.3.2 Süreklilik.....	8
2.2.3.3 Bağımlılık.....	9
2.2.3.4 Ücret.....	9
2.2.4 Sözleşmenin Hukuki Niteliği.....	10
2.2.5 Sözleşmenin Tarafları.....	13
2.2.5.1 Profesyonel Futbolcu	13
2.2.5.2 Futbol Kulübü.....	17
2.2.5.2.1 Dernek.....	17
2.2.5.2.2 Şirket.....	19
2.2.6 İşyeri Kavramı.....	20
2.2.7 Sözleşmenin Şekli.....	21
2.2.8 Sözleşmenin Süresi.....	26
2.3 UYGULANACAK HÜKÜMLER.....	28
3.SÖZLEŞMEDEN DOĞAN HAK VE BORÇLAR	31
3.1 FUTBOLCUNUN HAKLARI.....	31
3.1.1 Ücret İsteme Hakkı.....	31
3.1.1.1 Transfer Ücreti.....	33
3.1.1.2 Aylık Ücret.....	35
3.1.1.3 Maç Başı Ücret.....	36
3.1.1.4 Primler.....	36
3.1.2 Yıllık Ücretli İzin Hakkı.....	38
3.1.3 Sosyal Sigorta Hakları.....	39
3.1.4 Sendikal Haklar.....	41

3.2 FUTBOLCUNUN BORÇLARI.....	43
3.2.1 İş Görme Borcu.....	44
3.2.2 Sadakat Borcu.....	46
3.2.3 Talimatlara Uyma Borcu.....	50
3.2.4 PFSTT’da Öngörölmüş Borçlar.....	51
3.2.5 Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinde Öngörölmüş Borçlar.....	53
3.3 KULÜBÜN HAK VE BORÇLARI.....	55
3.3.1 Kulübün Hakları.....	55
3.3.1.1 Disiplin cezası verme hakkı.....	56
3.3.2 Kulübün Borçları.....	58
4. PROFESYONEL FUTBOLCU TRANSFERİ.....	60
4.1 FUTBOLCUNUN İLK KEZ PROFESYONEL SÖZLEŞME İMZALAMASI SURETİYLE GERÇEKLEŞEN TRANSFER.....	60
4.2 PROFESYONEL FUTBOLCUNUN BAŞKA BİR KULÜPLE SÖZLEŞME YAPMASI YOLUYLA GERÇEKLEŞEN TRANSFER.....	61
4.3 GEÇİCİ TRANSFER.....	62
5. SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ VE SONUÇLARI.....	65
5.1 SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ.....	65
5.1.1 Sözleşmenin Kendiliğinden Sona Ermesi.....	65
5.1.1.1 Sözleşme süresinin dolması ile sona erme.....	65
5.1.1.2 Ölüm sebebiyle sona erme.....	68
5.1.1.3 Kulübün tüzel kişiliğini kaybetmesi ve iflası ile sona erme.....	69
5.1.1.4 Bozucu şartın gerçekleşmesi ile sona erme.....	70
5.1.2 Sözleşmenin Karşılıklı Anlaşma ile Sona Ermesi.....	71
5.1.3 Fesih Yolu ile Sona Erme.....	72
5.1.3.1 Kulübün fesih hakkı.....	72
5.1.3.2 Futbolcunun feshi hakkı.....	76
5.2 SONA ERMENİN SONUÇLARI.....	79
5.2.1 Futbolcunun Serbest Kalması.....	79
5.2.2 Tazminat.....	80
5.2.3 Sportif Cezalar.....	82
6.UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ.....	84

6.1 UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM KURULU.....	86
6.1.1 Uyuşmazlık Çözüm Kurulunun Yapısı.....	87
6.1.2 Kurula Başvuru Usulü.....	88
6.1.3 Karar.....	89
6.2 TAHKİM KURULU.....	90
6.2.1 Tahkim Kuruluna Başvuru Usulü.....	92
6.2.2 Toplantı Usulü.....	93
6.2.3 Tahkim Kurulunun Kararları.....	94
SONUÇ	98
KAYNAKÇA	101

KISALTMALAR

ABD	:	Ankara Barosu Dergisi
A.C.	:	Associazione Calcio
AYM	:	Anayasa Mahkemesi
C.	:	Cilt
CAS/TAS	:	Court of Arbitration For Sport/Tribunal Arbitral du Sport./Spor Tahkim Mahkemesi
CJEC	:	Judgment of the Court of Justice
DRC	:	Dispute Resolution Chamber
E.	:	Esas
Eur.	:	Euro
F.C.	:	Football Club
FIFA	:	Federation Internationale de Football Association/ Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği
FIFPro	:	Federation Internationale des Associations De Footballeurs Professionnels/ Uluslararası Futbol Oyuncuları Birliği
FKTT	:	Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı
GSGM	:	Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü
HD	:	Hukuk Dairesi
İBK	:	İsviçre Borçlar Kanunu
K.	:	Karar
m.	:	madde
PFDK	:	Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu

PFSST	:	Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transfer Talimatı
R.G.	:	Resmi Gazete
s.	:	sayfa
S.	:	Sayı
TFF	:	Türkiye Futbol Federasyonu
TMOK	:	Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi
UEFA	:	Union of European Football Associations/ Avrupa Futbol Federasyonları Birliği
Üni	:	Üniversitesi
vd.	:	ve devamı

1.GİRİŞ

Tarih boyunca insanoğlu bir çok oyun keşfetmiş, Olimpiyat adı altında yapılan festivaller ile bireysel ve takım sporlarını geliştirmiştir. Ancak tüm spor dallarından sadece biri, bir insanın tek başına ve sadece top ile eğlenmesine imkan tanımıştır ki o da futboldur. Futbol, onaltıncı ve onyedinci yüzyılda Avrupa içerisinde farklı bölgelerde kendine özgü kurallar ile oynanan bir ayak oyunu olarak karşımıza çıkmaktadır. Profesyonel anlamda modern futbolun ondokuzuncu yüzyıldaki gelişimi ile birlikte, futbol basit bir ayak oyunu olmaktan uzaklaşarak içinde farklı aktörleri barındıran bir sektöre dönüşmüş, kısa sürede dünyanın en bilinen sporu haline gelmiřtir¹. Futbol lkemizde de en çok sevilen ve izlenen spor dalıdır. Diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de futbol etkisini sadece sportif alanda değil, siyaset, ekonomi gibi birçok alanda da göstermektedir. Eski ile karşılaştırıldığında artık futbol amatör bir spor olmaktan çıkmış ve profesyonel futbolcuların milyon dolar kazandığı, popüler kültürün önemli bir öğesi haline dnşmştir. Diğer bir ifade ile geçmişten günümüze futbolda değişmeyen tek şey, topun kendisi kalmıştır. Oyuna olan ilgi² ve modern futbolun gelişmesi, oyunun kurallarının da standartlaşmasına gidilmesini gerektirmiş, futbol içinde hukuk kurallarının düzenlenmesi gerekliliğini doğurmuştur. Futbolun amatrlkten profesyonelliğe geçiş süreci aynı zamanda futbolcuların da faaliyetlerinin niteliğini değiştirmiştir. Futbolcular artık futbolu eğlence için değil para kazanmak için oynamaya başlamışlardır. Para için futbol oynayan profesyonel futbolcuların ortaya çıkışı da beraberinde kulüpler ile futbolcular arasındaki iş ilişkisinin düzenlenmesini gerektirmiştir. Futbolcuların çok az bir kısmı yüksek ücretler ile çalışıyor iseler de, özelinde futbolcular bir işveren emri altında çalışan işçilerdir. Işçi olmaları sebebi ile de, güçlü işveren kulüpler karşısında korunmaları gerekmektedir. Bu korumanın sağlanmasının adına Türkiye Futbol Federasyonu lkemizde futbolun gelişmesi için

¹ Kuper,Simon, Football Against The Enemy, Orion, Thirteenth Impression, 2004, s.1 ; “Derler ki, Napoli’de bir adamın eline bir miktar para geçerse, önce kendine yiyecek bir şey alır, ardından futbol maçına gider, son olarak kalan parası ile kendine yatacak bir yer bulur ve derler ki, Brezilyanın en kk köyünde dahi bir kilise ve bir futbol sahası vardır, en azından bir futbol sahası vardır.” .

² 2006 yılında Almanya’da düzenlenen 2006 FIFA Dünya Kupası 214 lke televizyonundan yayınlanmış olup, İtalya ile Fransa arasındaki final müsabakası toplam 715.1 milyon kişi tarafından izlenmiştir ;

<http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/news/newsid=518083.html#germany+2006+numbers>.

profesyonel futbolcular ile kulüpler arasındaki ilişkiyi düzenleyen talimatlar oluşturmuştur. Çalışmamızda da iş bu talimatlar çerçevesinde şekillenen Profesyonel Futbolcu İş Sözleşmesi üzerinde durulacaktır.

Çalışmamızın adı, “*Profesyonel Futbolcu İş Sözleşmesi*” olup beş ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, kavramlar ve sözleşmenin kapsamı, konusu ve unsurları çerçevesinde hukuki niteliği açıklanmaya çalışılacak, Türkiye Futbol Federasyonu tarafından hazırlanan Talimat çerçevesinde şekli incelenecektir.

İkinci bölüm, tarafların sözleşmeden doğan haklarını ve borçlarını düzenlemektedir.

Üçüncü bölüm ise, profesyonel futbolcu transferleri ile ilgilidir. Transferin ne şekilde yapıldığı, geçici transferin ne olduğu açıklanmaya çalışılacaktır.

Dördüncü bölüm, sözleşmenin sona ermesi ve sonuçlarını düzenlemektedir. Tarafların haksız olarak sözleşmeyi fesh etmesi halinde karşılaçakları hukuki yaptırımlar ele alınacaktır.

Son bölüm ise, yürürlükten kalkan 3813 sayılı Kanunda yer alan uyuşmazlık çözüm sistemi ile, yürürlükte olan 5894 sayılı Kanunda getirilen yeni sistem açıklanacak, Uyuşmazlık Çözüm Kurulu ile Tahkim Kurulu, ve bu kurulların kararları incelenecektir.

Çalışmamızın genel değerlendirilmesi ise Sonuç kısmında yapılacaktır.

2. FUTBOLCU İŞ SÖZLEŞMESİ VE KAVRAMLAR

Profesyonel futbolcu ile kulüp ilişkisinde yer alan temel kavramların inceleneceği bu bölümde, profesyonelliğin ne olduğuna, Profesyonel Futbolcu İş Sözleşmesi'nin kapsamı ve hukuki niteliğine, sözleşmenin taraflarına, işyeri kavramı ile sözleşmenin şekli ve süresi konularına değinilecektir.

2.1 FUTBOLDA PROFESYONELLİK KAVRAMI

Günümüz ekonomik ve siyasi dünyasında büyük önem kazanan spor, her yönü ile günlük hayatımızın bir parçası olmuştur. Diğer spor dallarından bir adım ötede olan futbol başta olmak üzere, sportif faaliyetlerin kulüplere, medyaya ve sporculara önemli maddi kazanç kaynağı oluşturduğu görülmektedir. Sporun bu şekilde para kazandıran bir uğraş haline gelmesi, sportif faaliyetleri meslek olarak edinen kişilerin ortaya çıkmasını sağlamıştır.

Öncelikli olarak başlangıçta spor, rahatlama arzusu ile gençlerin ve erginlerin sağlıklı olmak için yaptıkları faaliyetti. Spor bu durumda zevk için yapılır ve amatör kelimesinin tam karşılığını oluştururdu. Ancak profesyonel sporların gelişmesi ile birlikte spor para kazandıran bir meslek haline dönüşmüştür.

Ekim 2009'dan itibaren yürürlükte olan FIFA Oyuncuların Transferleri ve Statüsü Talimatı'nın³ 2. maddesinde amatör ve profesyonel oyuncu kavramları açıklanmıştır. Maddenin ilk fıkrası futbol faaliyetine katılan oyuncuları amatör ve profesyonel olarak ikiye ayırmakta, 2. maddesinin ikinci fıkrası ise, profesyonel futbolcuyu, kulübe yazılı sözleşme ile bağlı olan ve kendisine harcadığı futbol giderlerinden daha fazla ücret ödenen kişi olarak tanımlamıştır. Bu tanım dışındaki tüm oyuncular ise FIFA Talimatı'na göre amatör futbolcudur. FIFA Talimatı'nın yürürlükten kalkan

³ FIFA Regulations on the Status and Transfers of Players;
http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/66/98/97/regulationsstatusandtransfer_en_1210.pdf (10.05.2010).

geçmiş düzenlemesinde masraflar dışında başka bir bedel almayan kişinin amatör olduğu; yolculuk, barınma, malzeme, sigorta antrenman giderlerinin amatörlük sıfatını etkilemeyeceği ve futbol faaliyetine katılmak için yukarıda belirtilen masraflardan başka bir gelir elde eden kişinin amatörlüğe yeniden dönmedikçe amatör olmayan kişi olduğu yer almaktaydı. Görüldüğü üzere FIFA, oyuncuların hukuki durumunu belirlerken, öncelikli olarak amatörlük tanımını kullanmak yerine profesyonelliği tanımlama yolunu seçmiştir.

Türk sporu, uluslararası talimatlara uygun olarak amatör ve profesyonel spor dalları üzerinde şekillenmektedir. Günümüzde bazı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi ülkemizde de sadece futbol branşında profesyonellik kimliğinin hukuki düzenlemeler çerçevesinde sporculara tanındığı görülmektedir. Nitekim Türkiye Futbol Federasyonu, 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun⁴, un verdiği yetki ile düzenlenen Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nda, futbolda profesyonellik kavramına yer verilmiştir.

Türkiye Futbol Federasyonu tarafından hazırlanarak ilan edilen, Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nda⁵ amatör ve profesyonel futbolcu tanımı yapılmaktadır. Talimat'ın 3. maddesine göre profesyonel futbolcu, FIFA Talimatındaki tanıma benzer şekilde, bir kulüple yazılı sözleşme yapmış olan ve kendisine futbol faaliyeti kapsamında yaptığı harcamalardan daha fazla miktarda ödeme yapılan futbolcu olarak tanımlanmıştır.

Talimat'ın 4. maddesi ise, 3. maddede belirtilen tanımın dışında kalan tüm futbolcuları amatör futbolcu olarak tanımlamıştır. Maddenin devamında, bir maç ile ilgili gerçekleşen konaklama, malzeme, sigorta ve antrenman giderlerinin karşılanması halinde futbolcunun amatörlük statüsünün bozulmayacağı da açıklanmıştır. Gerçektende amatör futbolculara da amatör kulüpler tarafından futbol topu, ayakkabı

⁴ 05.05.2009 tarih 27230 sayılı Resmi Gazetede 16 Mayıs 2009 tarihinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

⁵ Bu talimat, TFF Yönetim Kurulu'nun 09.06.2009 tarihli kararıyla kabul edilmiş ve 10.06.2009 tarihinde TFF'nin resmi internet sitesi www.tff.org adresinde ilan edilerek yürürlüğe girmiştir. <http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/02010DK/TFF/talimatlar/PFSTT-15-01-2010.pdf> (10.05.2010).

gibi malzemeler temin edebilmektedirler. Ancak bu malzeme veya konaklama ücretleri, futbolcuyu profesyonel statüye sokmamaktadır.

Diğer spor dallarının, Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün düzenleme yapma yetkisi içinde kaldığını da ifade etmek gerekir. 3298 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 24. maddesi gereğince bir spor dalının profesyonel spor dalı olarak kabul edilebilmesi için Merkez Danışma Kurulu'nun görüşünü almak şartıyla Gençlik ve Spor Genel Müdürü'nün teklif ve Spordan Sorumlu Devlet Bakanı'nın onayı gerekir. Ancak her ne kadar futbol dışında bir spor dalının profesyonel spor dalı olarak kabulü gerçekleşmemiş ise de, eğer ilgili spor dalında o sporu yapan sporcu, kulübünden ücret alıyorsa, bu sporcunun profesyonel sporcu olarak nitelendirilmesi gerekir⁶. Fransız Yargıtay'ı da benzer olarak 9 Nisan 2002 tarihinde federasyon düzenlemelerinde voleybolun amatör statüde olduğu yer almış olmasına rağmen sporcuya yapılan ödemeler sebebiyle voleybol faaliyetinin profesyonel spor sektörleri içinde değerlendirilebileceği karar vermiştir⁷.

Kulüplerinden herhangi bir ücret almaksızın spor yapan amatör sporcular inceleme alanımızın dışında kalmaktadır. Çünkü amatör sporcular kulüplerinden ücret almadıkları için tamamen mevcut idari düzenlemeler çerçevesinde hareket etmektedirler ve bu düzenlemeler dışında kulüpleriyle aralarında bir hukuki ilişki ortaya çıkmamaktadır. Bu sebeple de çalışmamızda yapılacak açıklamalar kulüplerinden ücret almak suretiyle sporu profesyonel anlamda meslek olarak yapan kişiler için geçerlidir.

Belirtmek isteriz ki profesyonellik için sadece ücret almak da kanaatimizce yeterli değildir. Ayrıca sporcunun kulübüne bağlılık göstermesi de, ücret ölçütü ile birlikte aranmalıdır. Belçika Hukuku, amatör ve profesyonel sporcu ayrımının yanına üçüncü bir ayırmada giderek, amatör olmayan sporcu kavramını geliştirmiştir. Oyuncuların bu üç tür arasındaki geçişleri ise aldıkları ücret ve kulübe bağlılıkları ile ölçülmektedir. Amatör sporcular, genel tanıma uygun olarak herhangi bir ücret almaz

⁶ Baştürk, Faruk, İş Hukukunda Profesyonel Futbolcu, Beta, İstanbul 2007, s.8 ; Küçükgüngör, s.42.

⁷ Baştürk, s.10.

iken, amatör olmayan sporcular ise, belirli bir süre ma başına düşük ücretler alan sporcular olarak belirlenmiştir. Buradaki düşük ücretten anlaşılması gereken alınan ücretin, sporcunun hayatını idame edecek kadar yüksek olmamasıdır. Profesyonel futbolcu ise, kulüp ile profesyonel bir sözleşme imzalayan, yaptığı spordan kazandığı ücret ile hayatını idame ettiren, kulübü tarafından istenilen performansı yerine getiren sporcudur⁸. Bu çerçevede, Belçika Hukuku'nda yapılan üçlü ayrıma katıldığımızı da belirtmek isteriz. Ücretin tek başına profesyonellik için ölçüt olması halinde, bir insanın hayatını idame ettiremeyeceği kadar katılım ücreti gibi düşük ücretler alan sporcuların, profesyonel sayılmasının önüne geçilmesi mümkündür.

2.2 PROFESYONEL FUTBOLCU İŞ SÖZLEŞMESİ

En geniş anlamda, profesyonel futbolcu sözleşmeleri, profesyonel futbolcular ile kulüpler arasında yapılan ve taraflara karşılıklı sorumluluklar yükleyen rızai sözleşmelerdir⁹. Bu başlık altında sözleşmenin konusu, kapsamı, unsurları ve hukuki niteliği üzerinde durulacaktır.

2.2.1 Sözleşmenin Konusu

Profesyonel Futbolcu İş Sözleşmesi, profesyonel statüde takım kurabilen dernek veya şirket ile profesyonel anlamda bir ücret karşılığında futbol faaliyetinde bulunan gerçek kişinin arasında kurulan rızai bir sözleşmedir. Daha geniş bir ifade ile, sözleşme, profesyonel futbolcular ile kulüpler arasında yapılan ve taraflara karşılıklı sorumluluk yükleyen rızai sözleşme olarak tanımlanabilir¹⁰. Bu çerçevede bu sözleşmenin konusu, futbolcunun bağlı olduğu kulübü için sportif faaliyette bulunması ve çaba sarfetmesi, kulübün de futbolcusuna vermiş olduğu hizmet sebebiyle ücret ödemeyi üstlenmesidir.

⁸ Baştürk, s.9, Blanpain Roger, The legal Status of Sportsmen and Sportswomen Under International, European and Belgian National and Regional law, Kluwer Law International, 2003, s.67.

⁹ Petek, Hasan, Spor Hukuku Dersleri, Kadir Has Üni. , Yayın No.2, Temmuz 2007, s.553.

¹⁰ Genç, Durmuş Ali, Spor Hukuk Ders Kitabı, İstanbul 1998, s.69.

2.2.2 Sözleşmenin Kapsamı

Profesyonel Futbolcu İş Sözleşmesi'nin kapsamı, profesyonel futbolcu istihdam etmek isteyen futbol kulübü ile bir ücret karşılığında sportif faaliyette bulunmak isteyen futbolcunun arasında hak ve borçları düzenlemekten ibarettir. Bu sebeptendir ki, amatör¹¹ futbolcuların veya amatör futbol kulüplerinin bu sözleşmeye taraf olabilmeleri mümkün olmadığından, sözleşme kapsamına girmemektedirler.

2.2.3 Sözleşmenin Belirleyici Unsurları

Profesyonel Futbolcu İş Sözleşmesi, profesyonel takım kurmasına izin verilen kulüpler ile ilk defa profesyonel sözleşme imzayacak amatör futbolcular ya da profesyonel futbolcular arasında yapılan ve futbolcunun futbol sporunu bir kulübe bağlı olarak, bir ücret karşılığında yani profesyonel olarak yapmayı yüklediği ve tarafların bazı haklara sahip olmasını ve borçlar altına girmesini öngören belirli süreli rızai bir sözleşmedir¹². Görüldüğü üzere sözleşmenin belirleyici unsurları tanımdan ayıklanabilmektedir.

2.2.3.1 İşin görülmesi

İş sözleşmesi uyarınca işçi işverene iş görmekle yükümlü gerçek kişidir. Sporcu, sportif faaliyetini, futbolcu futbol faaliyetini yerine getirmekle yükümlüdür. Profesyonel futbolcu sözleşmesinin konusu, futbolcunun bağlı olduğu kulübe karşı bir hizmet edimi vaat etmesi veya bir hizmet görmesidir. Vaat edilen hizmet edimi, futbolcunun kulüp ile arasındaki sözleşme çerçevesinde kulübün herhangi bir ihtiyacı gidermesine yarayan, kulüp için bir iktisadi değeri olan veya olmayan bir faaliyeti ifade etmektedir¹³. Bu faaliyetler içerisinde futbolcunun asıl edimi futbol oynamak ise de, futbolcunun müsabakalara katılma, profesyonel seviyede futbol oynamasını

¹¹ Amatör futbolcular kapsam dışında ise de, bu durumun istisnası, amatör futbolcunun ilk defa bir profesyonel sözleşme imzalaması halidir. Futbolcu, amatördür, ancak sözleşmenin imzalanması ve TFF'na tescil edilmesi ile profesyonel futbolcu statüsünü kazanır.

¹² Baştürk, s. 10 ; Petek, Hasan, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2002, s.35.

¹³ Petek, s.35.

sağlayan idman yapma, teknik ve taktik bilgilerini geliştirme gibi asli edimleri de vardır.

Profesyonel Futbolcu İş Sözleşmesi, futbolcunun kişiliğine sıkı şekilde bağlı yani bizzat futbolcunun yapması gereken edimler içeren bir sözleşmedir. Sözleşmenin tarafı olan futbolcunun kişisel nitelikleri kulübün onunla sözleşme yapmasında bilhassa önem arzeder. Borçlar Kanunu'nun 320. maddesinin birinci fıkrasına göre; aksi sözleşmeden veya işin niteliğinden anlaşılmadıkça işçi taahhüt ettiği şeyi kendisi yapmaya mecbur olup başkasına devredemez. Profesyonel futbolcu sözleşmesinde de işin niteliği gereği işçinin işi başkasına yaptırabilme olanağı bulunmamaktadır. Bu sebeptendir ki, futbolcunun ölümü durumunda sözleşme ilişkisi kendiliğinden sona erer ve kulüp sözleşmedeki edimlerin yerine getirilmesini futbolcunun mirasçılarından talep edemez¹⁴.

2.2.3.2 Süreklilik

Sözleşme ile profesyonel futbolcu, bir sonuca ulaşsın veya ulaşmasın emeğini harcayarak sözleşme süresi boyunca futbol oynamayı üstlenmektedir. Futbolcu sözleşmelerinin işgörme sözleşmelerinden bir hizmet sözleşmesi olduğu doktrinde çoğunlukla kabul edildiğinden hizmet sözleşmesinin unsurlarından olan sürekliliğin Profesyonel Futbolcu İş Sözleşmeleri'nde de bulunduğu söylenebilir¹⁵. Diğer bir ifade ile profesyonel futbolcu, istisna sözleşmesinde olduğu gibi belli bir sonuç meydana getirme borcu altında değildir. Bu sebeple de kulüp ile futbolcu arasında sürekli bir ilişki doğduğu kabul edilmelidir.

Sürelili bir borç ilişkisinin varlığı çerçevesinde, futbolcunun yerine getirdiği hizmetin görülmesi belirli bir süre için olmalıdır. Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 19. maddesi göre sözleşme en fazla beş yıl süreli olabilmektedir.

¹⁴ Hardal, Şekip, Spor Sözleşmeleri, İstanbul Barosu Dergisi Spor Hukuku Özel Sayısı, Özel sayı 3, Mayıs 2007, s.96; Ertaş s.243; Petek, s.36.

¹⁵ Petek, s.36; Ertaş, Şeref; Petek, Hasan, Spor Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2005, s. 243; Hardal, s.97.

2.2.3.3 Bağımlılık

İş sözleşmesini belirginleştiren bağımlılık unsuru genelde işin işverenin yönetim ve gözetimi, diğer bir ifade ile işverenin otoritesi altında yapılması gerektiğini ifade etmektedir. Bir futbolcu, iş görme edimini işverenin vereceği emir ve talimatlar çerçevesinde yerine getirmeyi taahüt ederek formasını giydiği kulübün denetimi ve otoritesi altında çalışmaktadır. Bu bağlamda, profesyonel futbolcu sözleşmesinin kişisel (hukuki) bağımlılık¹⁶ unsuru içerdiği, işçi futbolcunun işverenin emir ve talimatlarına uygun olarak iş gördüğü anlaşılmaktadır.

Kulübün futbolcusu üzerindeki otoritesi, profesyonel futbolcunun çalışma şekline, yerine, zamanına ve hatta kısmen özel hayatındaki hal ve vaziyetine müdahale imkanı tanımaktadır. Örneğin, sabah-akşam idman saat ve günleri kulüp tarafından belirlendiği gibi işyerinde futbolcunun ne şekilde giyineceği dahi kulübün isteğine bağlıdır. Ayrıca işveren kulüp talimatlara uymayan işçisini disiplin cezası ile cezalandırması imkanına sahip olması da hukuki bağımlılık unsurunun bir görünümüdür.

2.2.3.4 Ücret

İşçinin işverene bağımlı olarak yaptığı çalışma, bir ücret karşılığında yapılır. İş Kanunu'nun 8. maddesine göre de işçi ücret karşılığı çalışan kişidir. Profesyonellik kavramı içinde yer alan sportif faaliyetin ücret mukabilinde yapılması durumu profesyonel futbolcular için de geçerlidir. Kulüp, çalıştırdığı futbolcuya ücret ödemek zorundadır. Zira ücret almadan futbol oynayan futbolcunun profesyonel olarak kabulü mümkün değildir. Bu sebeptir ki profesyonel futbolcu sözleşmesinde futbolcunun alacağı ücretin belirlenmesi esastır. Profesyonel

¹⁶ Süzek, Sarper, İş Hukuku, Beta, 5. Baskı, İstanbul 2009, s.213 ; “iş aktinin belirlenmesinde bağımlılık unsurunun varlığı zorunlu bulunmakla birlikte, ne tür bir bağımlılık olduğunun açıklığa kavuşturulması gerekir. İş akdinde bağımlılık ilişkisi bir ekonomik olarak değil, kişisel/hukuki bağımlılık olarak açıklamak uygun olur. Çünkü, işverenin otoritesi altında çalışan, onun vereceği emir ve talimatlara göre iş görmek zorunda olan işçinin iş akdinde bağımlılığı daha ziyade kişiliği ile ilgilidir.”.

Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 21. maddesine göre ücretin sözleşmede belirlenmesi ve belirtilmesi zorunlu olup futbolcuya ödenecek aylık ücret, asgari ücret tutarının altında olmaz.

2.2.4 Sözleşmenin Hukuki Niteliği

Yukarıda belirtilen belirleyici unsurlar çerçevesinde Profesyonel Futbolcu İş Sözleşmesi'nin iş görme borcu doğuran sözleşmelerden iş sözleşmesi olduğu görülmektedir.

Borçlar Kanunu'nun 313. maddesinin birinci fıkrasına göre; “*Hizmet akdi, bir mukaveledir ki onunla işçi, muayyen veya gayrimuayyen bir zamanda hizmet görmeyi ve iş sahibi dahi ona bir ücret vermeyi taahhüt eder.*” Kanundaki bu tanımda, belirli veya belirsiz sürede bir işin görülmesi ve buna karşılık bir ücretin ödenmesi unsurlarına yer veriliyor ise de, iş sözleşmesinin asıl ayırt edici diğer unsuru bağımlılık ilişkisinden söz edilmemektedir. Zira iş sözleşmesi belirli veya belirsiz bir sürede görülecek bir iş (hizmet), bu hizmete karşılık verilecek bir ücret ve hizmetin işverene bağımlı olarak onun emri, otoritesi altında yapılması esaslarıyla belirginleşmektedir¹⁷. Bu sebeple bağımlılık unsurunu da katarak şu şekilde bir kısa tanım yapılması mümkündür : “*hizmet sözleşmesi, bir ücret karşılığında başkasına bağımlı olarak çalışan kimse ile onu çalıştıran arasındaki sözleşmedir*”¹⁸.

4857 Sayılı İş Kanunu'nun 8. maddesinin ilk fıkrasına göre; “*İş sözleşmesi, bir tarafın bağımlı olarak iş görmeyi, diğer tarafın da ücret ödemeyi üstlenmesinden oluşan sözleşmedir.*” Borçlar Kanunumuzdaki tanım ile İş Kanunumuzdaki tanımı birlikte değerlendirdiğimiz de, futbolcunun kulübüne bağımlı olarak bir iş (hizmet) görmesi ve bu iş karşılığında kulübünden ücret almasını düzenleyen sözleşmenin,

¹⁷ Narmanlıoğlu, Ünal, İş Hukuku, Ferdi İş ilişkileri, 3.Bası, Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, İzmir 1998, s.133; Yargıtaya göre de, hizmet akdi süresi ister belirli olsun, isterse belirli olmasın işgücünü sunan kimse ile kabul eyleyen kimse ya da kimselerin irade bildirimlerinin birleşmesinden oluşmakta ve “*zaman*” ve “*bağımlılık*” unsurları bu sözleşmenin ayırıcı özellikleri olarak belirlemektedir.

¹⁸ Petek,s.45,Narmanlıoğlu, s.133.

hukuki niteliği kanaatimizce iş sözleşmesidir. Zira iş sözleşmesinin bütün ayırtedici unsurları bu ilişkide mevcuttur¹⁹.

Doktrinde²⁰ de çoğunluk, Profesyonel Futbolcu İş Sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen iş görme sözleşmelerinden iş sözleşmesi olduğunu ve bu sözleşme ile futbolcunun, kulüp forması altında müsabakalara katılma ve bu müsabakalara hazırlanma biçimindeki iş görme borcunu üstlenirken, kulübünde, ücret ödeme borcu altına girdiğini kabul etmektedirler.

Doktrinin genel görüşü, TFF Tahkim Kurulu kararlarına da yansımıştır. Tahkim Kurulu 25.06.2009 tarihinde önüne gelen bir ihtilafta, kararını, *“bu sözleşme ile futbolcu, kulüp forması altında müsabakalara katılma ve bu müsabakalara hazırlanma biçimindeki iş görme borcunu üstlenirken, Kulüp de ücret ödeme borcu altına girmektedir. Kulüp ile futbolcu arasındaki sözleşme hukuken hizmet sözleşmesi olarak nitelendirilmektedir.”* şeklinde gerekçelendirerek profesyonel futbolcu ile kulübü arasında imzalanan sözleşmenin bir hizmet sözleşmesi olduğunu belirtmiştir²¹.

Türk Borçlar Kanunu'nun mehası İsviçre Borçlar Kanunu da profesyonel futbolcu sözleşmesini bir iş sözleşmesi olarak kabul etmektedir. İsviçre Hukuku'nda futbolcunun kulübüyle İBK m.319 vd'da düzenlenen bireysel iş sözleşmesiye bağlı olduğu kabul edilmektedir²². Bununla birlikte Avrupa'da birçok benzer örnek mevcuttur. Fransız Hukuku'na göre de profesyonel sporcunun kulüp ile arasındaki iş ilişkisinin iş sözleşmesi olduğu ve sporcuların sosyal güvenlik rejimine tabi oldukları kabul edilmektedir²³. Benzer şekilde Belçika Hukuku'nda da ücretli sporcu, işçi olarak kabul edilmiştir²⁴. Kıta Avrupa hukukuna paralel olarak Birleşik Krallıkta da profesyonel futbolcuların iş sözleşmesiyle çalıştıkları kabul edilir. Avrupa Hukuku'ndaki ortak görüş birliği, Avrupa Topluluğu Adalet Divanı'nın Bosman

¹⁹ Narmanlıoğlu, s.81.

²⁰Narmanlıoğlu, s.81; Petek, s.46.; Ertaş, s.238; Hardal, s.96; Küçükgüngör, Erkan, Türk Hukukunda Sporcuların Hukuki Durumu, Ankara Barosu Dergisi 1999/1, s.46-47; Çağlayan, Ramazan, Spor Hukuku, Asil Yayın, Ankara 2007, s.41-42.

²¹ 25.06.2009 tarih 2009/190 E., 2009/384 K. Nolu Tahkim Kurulu Kararı.

²² Baştürk, s.15.

²³ Baştürk, s.16.

²⁴ Baştürk, s.21.

Davası karar gerekçesine doğrudan etki etmiştir. Adalet Divanı vermiş olduğu karar ile, futbolcunun bir işçi olduğunu, profesyonel futbol kulübü ile profesyonel futbolcu arasındaki ilişkiyi iş sözleşmesi olarak nitelendirmiştir²⁵.

Konuya ilişkin Rybak'ın görüşü ise²⁶, futbolcu ücretlerinin astronomik miktarlarda olması sebebiyle futbolcuların işçi olarak kabul edilemeyeceği yönündedir. Ancak gerek her futbolcunun astronomik tutarda ücret almaması gerekse kulüp ile futbolcu arasındaki bağımlılık ilişkisinin varlığı sebebiyle ücretin yüksek olması futbolcunun işçi niteliğini ortadan kaldırmayacağı kanaatindeyiz²⁷. Kaldı ki günümüz ticaret hayatında bir çok güçlü şirket, yüksek ücretle işi bilen usta işçi çalıştırmakta, bu işçilerin maaşları, ortalama bir işçinin maaşından kat ve kat fazla olabilmektedir.

Sporcu ile kulübü arasındaki ilişkiyi eser sözleşmesi olarak nitelendiren Graf²⁸ ise, futbolcunun kulübü başarıya ulaştırmak için her zaman en üstün performansı göstermeyi üstlendiğini belirterek sözleşmenin eser sözleşmesi olduğu kanaatinde dir. Eser sözleşmesi, müteahhit ile iş sahibi arasında yapılan, müteahhidin, iş sahibinin vermeyi üstlendiği bir ücret karşılığında bir eser ortaya koyma borcunu üstlendiği bir sözleşmedir. Bu tanım uyarınca profesyonel futbolcu sözleşmesi ile eser sözleşmesinin işin görülmesi ve ücret yönünden benzerlik gösterdiği söylenebilir. Ancak her iki sözleşme arasında önemli farklılıklar vardır. Öncelikle iş sözleşmedeki bağımlılıktan farklı olarak müteahhit iş sahibine bağımlı olmaksızın çalışmaktadır. Futbolcunun kulübünün direktifleri ve otoritesi altında çalışmadığı düşünmek modern futbol dünyası için hayatın olağan akışına aykırıdır. Ayrıca eser sözleşmesinde, yaratılacak sonuç önemli öğedir ki, bir forvet oyuncusunun her maç gol atması veya kalecinin sezon sonuna kadar gol yememesi örneklerindeki gibi futbolcunun her maç aynı performansı göstermesi beklenemez. Bu bağlamda futbolcunun bir performansı sonuç olarak göstermesinin mümkün olmaması ve eser

²⁵ Court of Justice of the European Communities (CJEC), Judgment of 15 December 1995, Union Royale Belge des Sociétés de Football Association ASBL and Others v Jean-Marc Bosman and Others, Case C-415/93, in Reports of Cases before the Court. 1995, p. 4921.

²⁶ Petek, s.47.

²⁷ Ertaş, s.240.

²⁸ Petek, s.48.

sözleşmesinde bağımlılık unsurunun zayıflığı çerçevesinde bu görüşü kabul etmenin imkanı bulunmamaktadır.

Görüldüğü üzere, futbolcunun kulüp forması altında müsabakalara katılma ve bu müsabakalara hazırlanma biçimdeki iş görme edimi, futbolcunun bu iş görme edimini kulüp bünyesinde, kulübün faaliyet organizasyonu içinde ve kulübe bağlı olarak gerçekleştirmesi ve iş görme borcunun karşılığında da kulübün ücret borcunun varlığı bir arada düşünüldüğünde profesyonel futbolcu sözleşmesinin bir iş sözleşmesi olduğu anlaşılmaktadır.

2.2.5 Profesyonel Futbolcu İş Sözleşmesinin Tarafları

Profesyonel Futbolcu İş Sözleşmelerinin taraflarını, bir bakıma işçi olan profesyonel futbolcu ve işveren olan spor kulübü oluşturmaktadır. Çalışmamızın bu kısmında, sözleşmenin aktörlerini oluşturan kişilerin tanımı yapılacak, işçi ile işveren sıfatları somutlaştırılacaktır.

2.2.5.1 Profesyonel futbolcu

a) Futbolcu

Bir ücret karşılığında bir antrenör veya spor kulübü altında spor müsabakalarına katılan futbol, basketbol, tenis, atletizm gibi spor dallarında performansını artırmak için belirli aralıklarla düzenli şekilde antreman yapan ve belli spor dalında uzmanlaşan, kulüpler ile spor sözleşmeleri aktelebilen lisans sahibi gerçek kişilere profesyonel sporcu denir. Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 3. maddesine göre de, kulüple yazılı bir sözleşme yapmış olan ve kendisine futbol faaliyetleri kapsamında yaptığı harcamalardan daha fazla miktarda ödeme yapılan futbolcuya, profesyonel futbolcu denir.

Profesyonel futbolcu iş sözleşmesi, bir iş sözleşmesi olduğundan, profesyonel futbolcu, sözleşmenin işçi tarafını oluşturur. Ancak 4857 sayılı İş Kanunu'nun

“İstisnalar” başlıklı 4. maddesinin (g) bendi uyarınca sporcular hakkında İş Kanunu hükümleri uygulanamayacağı açıkça ifade edilmiştir. Öğretide kanunda belirtilen sporcular ifadesinden anlaşılması gerekenin profesyonel sporcular olduğu konusunda görüş birliği bulunmaktadır²⁹. Sporcuların yaptıkları iş nedeni ile kanunkoyucu tarafından kapsam dışında tutulmasının sonucu, profesyonel futbolculara borçlar kanunu hükümleri uygulanacaktır³⁰. Diğer bir anlatımla, profesyonel futbolcular iş kanunu kapsamında korunan işçi olmayıp borçlar konunu çerçevesinde işçi sayılırlar. Kanaatimizce, kanun koyucunun bu tutumu, profesyonel futbolcuların iş güvencesinden yararlanamaması sonucunu doğurmakta birlikte, daha da önemlisi ekonomik olarak güçlü işverenlerin otoritesi altında çalışan futbolcuların hak kaybına uğramasına zemin hazırlamaktadır.

Bununla birlikte futbolcuların iş kanunu çerçevesinde işçi olarak kabulü, işveren kulüp açısından bir takım olumsuzluklar da beraberinde getirebilir. Sporun ve özellikle futbolun yarattığı ekonomik gücün kendi başına bir ülkeyi kalkındırdığı günümüz ekonomik şartlarında, profesyonel futbol faaliyetinde bulunan futbolcuların iş kanunu kapsamında işçi olarak kabul edilmesi, futbolcunun güçlü işveren kulüp karşısında daha iyi şekilde hukuken korunması sonucu doğuracağı kuşkusuzdur. Avrupa Birliği’ne adaylık sürecindeki aday ülkelerin, ortak futbol hukukunun yaratılması adına, futbolcuları iş kanunları kapsamında işçi olduğunu kabul ettikleri ve Avrupa Adalet Divanı’nın bu yöndeki görüşlerini de göz önüne alınarak, iş kanunlarında değişikliklere gittikleri görülmektedir. Ancak adaylık sürecinde olan veya yeni üye olan Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin sorunlar ile karşılaştığı görülmektedir. Avrupa İş hukuku kriterleri ile FIFA kriterlerine uyum sağlamaya çalışan Bulgaristan örneğinde, şu an için futbolcular işçi olarak İş Kanunu hükümleri çerçevesinde korunmamaktadırlar. Ancak uyum sürecinin sona ermesi ile birlikte profesyonel futbolcuların işçi olarak sayılması ve iş kanunu kapsamında korunması, maddi olarak Batı Avrupa kulüplerine göre güçsüz konumdaki futbol kulüplerine ağır bir yük getireceği sonucu ortaya çıkmıştır³¹. Bu çerçevede bakıldığında,

²⁹ Baştürk, Faruk, Teknik Direktör ve Antrenörlerin Hukuki Durumu, Legal İş Hukuku Dergisi, Sayı 6, 2005, s.593, Çelik, Nuri, İş Hukuku Dersleri, Yenilenmiş 21. Bası, Beta, İstanbul 2008, s.70.

³⁰ Tunçomağ, Kenan; Centel, Tankut, İş Hukukunun Esasları, Beta, İstanbul 2008,s.42.

³¹ Simov, Tzvetelin/ Kolev, Boris, Player’s Contracts in Bulgarian Football, International Sports Law Journal, Jan-April 2006, s.1.

sezonunda iyi bir performanstan yoksun devam eden, uluslararası turnuvalara katılamamış bir kulübün, televizyon gelirleri ve ulusal lig kazançları, futbolculara ödenmesi muhtemel ağır işçi tazminatları ve futbolcuların sosyal sigorta ve hayat sigortaları masrafları karşısında ekonomik anlamda yetersiz kalmaktadır. Bulgaristan ulusal ligi takımlarından Levski Sofia veya CSKA Sofia takımlarının maddi gücü, Batı Avrupa'nın futbol liglerinde oynayan birçok kulüpten kötüdür. Türkiye'de durum Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinden pek farklı değildir. Türkiye Süper 2009-2010 sezonu lig şampiyonu Bursaspor'un kadro değeri, İngiliz ligi şampiyonunun kadro değerinin kat kat altındadır. Bu yönden bakıldığında profesyonel futbolcuların iş kanunumuz kapsamında işçi olması, ulusal futbol kulüplerimizin ekonomik olarak zarar görmesine sebebiyet vermesi muhtemeldir.

Bu çerçevede, yürürlükteki mevzuat uyarınca, profesyonel futbolcuların işçi olduğu, ancak iş kanunu kapsamı dışında tutulduklarını söylemek mümkündür. Ancak kanaatimizce, her ne kadar işveren tarafından ekonomik anlamda olumsuzluk yaratma ihtimali olsa da, profesyonel futbolcuların da iş kanunu kapsamında olmaları gerekmekte olup, ulusal mevzuatta bu şekilde bir düzenlenmeye gidilmesi Türk Spor Hukuku açısından yararlı olacağı kanaatindeyiz.

b) Lisanslı Futbolcu Temsilcisi

Profesyonel futbolcu temsilcisinin sözleşmeyi imzalayabilmesi TFF çıkarılan Talimat ile mümkün olduğundan, çalışmamızın bu kısmında, Futbolcu Temsilcisi kavramını ele alacağız.

Futbol dünyasındaki gelişmeler, profesyonel futbolcuların dilini ve kültürünü bilmedikleri kulüpler ile sözleşme imzalamalarına imkan tanıdığı gibi, futbolcuların sözleşmenin müzakeresi ve imzalanması anında destek alacak güvenilir kişilere ihtiyaç duymalarına da yol açmıştır. Bu ihtiyaç, günümüzdeki ifadesi ile futbolcu menajerliği adı altında ortaya çıkan futbolcu temsilciliği kavramını doğurmuştur. Futbolcu Temsilcileri olarak ilk akla gelen kişiler, özellikle 18 yaşından küçük futbolcular için futbolcunun birinci derece aile yakınları sayılabilir. Ancak

profesyonel futbolcuların hak kaybına uğramaması ve sözleşme müzakerelerinde mağdur olmamaları adına profesyonel temsilcilerin varlığı şarttır.

Bu çerçevede futbolcuların haklarını korumak adına FIFA, menajerlik konusunu kapsamlı şekilde düzenleyen Lisanslı Oyuncu Temsilcileri Talimatı'nı³² oluşturmuş 2008 yılında yeniden düzenlenmiş hali ile yayınlamıştır. Türkiye Futbol Federasyonu'da, FIFA talimatlarına uygun olarak 5894 sayılı Kanun çerçevesinde kendisine verilen yetki ile, Futbolcu Temsilcileri Talimatı'nı³³ yayınlamakla yürürlüğe sokmuştur.

Futbolcu Temsilcileri Talimatı'nın 2. maddesinin (f) bendine göre, futbolcu temsilcisi; Talimat ve FIFA Lisanslı Oyuncu Temsilcileri Talimatı (FIFA Players' Agents Regulations) uyarınca elde edilen lisansla, bir ücret karşılığında, profesyonel futbolcu sözleşmesi müzakeresi yürütmek amacıyla bir futbolcu ile bir kulübü veya bir transfer sözleşmesi müzakeresini yürütmek amacıyla iki kulübü bir araya getiren gerçek kişiyi ifade eder. Bu tanımdan da anlaşıldığı üzere, TFF tarafından uygun görülen şartları sağlayarak lisans alan bir gerçek kişi³⁴, profesyonel futbolcu ile onunla sözleşme imzalamak isteyen kulübü bir araya getirerek müzakere ortamı yaratır. Talimatın "*Futbolcu Temsilcisinin Hakları*" başlıklı 18. maddesinin (b) bendine göre, futbolcu temsilcisi, bir futbolcunun veya kulübün kendisinden talep etmesi halinde söz konusu futbolcu veya kulüp nam ve hesabına sözleşme müzakereleri yürütebilir, noter vekaletnamesi ile yetkilendirildiği takdirde sözleşme imzalayabilmektedir. 18. maddeden de anlaşılacağı gibi, eğer ki futbolcu noterden

³² Players' Agents Regulations 2008

<http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/administration/playersagents/regulations.html> (11.07.2010).

³³ TFF Yönetim Kurulu'nca hazırlanan bu talimat TFF'nin resmi sitesinde 19.03.2010 tarihinde ilan edilerek yürürlüğe girmiştir.

<http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/02010DK/TFF/talimatlar/Futbolcu-Temsilcisi-Talimati.pdf> (11.07.2010).

³⁴ Futbolcu Temsilcileri Talimatı'nın 2.maddesi uyarınca lisans, bir gerçek kişinin, futbolcu temsilcisi faaliyetini yürütebilmek için TFF'den temin etmesi gereken Futbolcu Temsilcisi Lisansı'nı ifade eder. Talimatın 3. Maddesi lisans başvuru şartlarını düzenlemiştir. Maddeye göre, en az lise mezunu, kasten işlenen bir suçtan dolayı 2 yıldan fazla hapis cezasına veya madde sayılan zimmet, rüşvet gibi suçlardan birinden mahkum edilmemiş, Türk vatandaşı veya Türkiye'de çalışma iznine sahip kişiler, lisans başvurusu yapabilmektedir. Ayrıca kişi, FIFA,UEFA, TFF, herhangi bir kulüp veya bunların herhangi bir kurumunda fahri veya ücretli olarak çalışmıyor ise başvuru yapabilir. Başvurusu uygun olan kişiler, sınava alınır, başarılı olan kişilere Futbolcu Temsilciliği Lisansı verilir.

düzenlenmiş bir vekaletname ile açık yetki vermiş ise, temsilci, futbolcunun nam ve hesabına sözleşme imzalayabilmektedir.

2.2.5.2. Futbol kulübü

Sözleşmenin bir tarafı, profesyonel sporcu istihdam etmek isteyen futbol kulübüdür. PFSTT'nın 2. maddesinde futbol dalında faaliyette bulunan mevzuata uygun olarak kurulmuş ve TFF tarafından tescil edilmiş dernek veya şirketlerin, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesine taraf olabileceği belirtilmiştir. İş bu maddeden de anlaşıldığı üzere işveren kulüp, şirket veya dernek olarak olabilmektedir. Ülkemizde, spor kulüpleri 5253 sayılı Dernekler Kanunu gereğince kurulan dernek hükümlerindeki spor kulüpleri ile Türk Ticaret Kanunu gereğince kurulan şirket şeklindeki spor kulüpleri olmak üzere, iki farklı tüzel kişilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

2.2.5.2.1 Dernekler

5253 sayılı Dernekler Kanunu'nun³⁵ 14. maddesi, "Gençlik ve Spor Kulüpleri" başlığı ile bir derneğin ne şekilde gençlik ve spor kulübü adını alabileceğini göstermektedir. 5253 sayılı Kanun'un 14. maddesi uyarınca, dernekler başvuruları halinde; spor faaliyetine yönelik olan spor kulübü, boş zamanları değerlendirme faaliyetine yönelik olan gençlik kulübü ve her iki faaliyeti birlikte amaçlayanlar gençlik ve spor kulübü adını alır. Bu kulüpler Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünce tutulacak kütüğe kayıt ve tescil edilir. Kulüplerin organları, bu organların görev ve yetkileri, kulüplerin Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü tarafından denetlenmesi ve bunlara yapılacak yardımların şekil ve şartları, üst kuruluş oluşturmada uyulacak esas ve usuller, gençlik ve spor faaliyetlerini yürüteceklerin nitelikleri ve bunlara uygulanacak disiplin işlemleri, kulüplerin kayıt ve tesciline ilişkin esaslar İçişleri Bakanlığı'nın uygun görüşü üzerine Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün bağlı olduğu Bakanlıkça yürürlüğe konulacak yönetmelikle düzenlenecektir³⁶. Dernekler

³⁵ İlgili kanun 4.11.2004 tarihinde kabul edilmiş ve 23.11.2004 tarihli ve 25649 numaralı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

³⁶ 5253 sayılı Dernekler Kanununun 14.maddesi uyarınca Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği, 08.07.2005 tarihli ve 25869 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Kanunu'ndaki düzenlemeye uygun olarak hazırlanan Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Gençlik ve Spor Kulüpleri Yönetmeliği³⁷ içeriğinde de genel olarak gençlik ve spor kulübü adını alan derneklerin organlarının teşkili, görev ve yetkileri, denetimleri gibi usul ve esaslar belirlenmiştir.

Futbol kulüpleri ise kendi özerk yapısı sebebiyle Dernekler Kanunundaki usulden farklı olarak kendine özgü bir zemin üzerinde yapılandırılmıştır. Dernek statüsündeki futbol kulübünün müsabakalarda yer alması ve sözleşmeye taraf olabilmesi için Talimat'ın 2. maddesi çerçevesinde TFF'ye tescili zorunludur. Tescil ise, Türkiye Futbol Federasyonu tarafından hazırlanan Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı³⁸ hükümleri çerçevesinde mümkündür. Kulüp için aranan tescil kriterleri, FKTT'nin 8. maddesinde belirtilmiştir. Maddenin ilk fıkrası uyarınca, kulüp öncelikle TFF'nin, Kanun, Ana Statü ve Talimatlar'da belirlediği kurallara uyacağını kabul ve taahhüt ettiğini belirten bir karar almak zorundadır. Bu kararın alınmasından sonra kulüp, FKTT'nin 9. maddesinde sayılan belgeleri³⁹ ile tescil ücreti ödemek zorundadır. Kulüplerin tescil başvuruları 10. maddede belirtildiği üzere, TFF tarafından oluşturulacak bir kurul tarafından incelenir ve durumlarına göre tescili uygun görülen kulüpler için uygunluk belgesi düzenlenir.

Ayrıca belirtmek isteriz ki, futbol kulüplerinin vakıf olarak kurulabilmelerine kanuni düzenlemeler bakımından imkan bulunmamaktadır. Medeni Kanunu'muzun 73. maddesine göre vakıf, belli bir amaca özgülünen ve tüzel kişiliğe sahip mal topluluğudur. Vakıfta, bir malın ya da mal topluluğunun belirli bir amaca tahsis edilerek vakfedenin yaşamından sonra, bağımsız bir varlık olarak sürdürülmesi amacı güdülmektedir. Dolayısıyla, vakıf, insan topluluğu şeklinde örgütlenen dernek tüzel kişiliğinden farklı bir görünüm arz eder. İnsan topluluğu biçimindeki tüzel kişilerde üyelik ya da ortaklık söz konusu olduğu halde, vakıflarda mal topluluğu

³⁷ RG.08.07.2005, S.25869.

³⁸ 08.08.2002 tarih ve 24840 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı yürürlükten kaldırılarak, TFF yönetim kurulu tarafından 05.05.2009 tarih ve 44 sayılı Yönetim Kurulu toplantısında kabul edilen talimattır.

³⁹ Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı'nın 9. maddesi ile talep edilen belgeler öncelikle 8.madde de belirtilen taahhütnamedir. Ayrıca TFF, kulüpten, İl Dernekler Müdürlüğü tarafından onaylanmış kulüp tüzüğünü, son yapılmış genel kurul toplantı tutanağını ve izin belgeleri talep eder.

niteliği gereği, ortaklık ya da üyelikten söz edilemez⁴⁰. Bu çerçevede vakfın futbol kulübü olarak görünümü mümkün olmamaktadır. Ayrıca PFSTT'nin 2. maddesi, FKTT'nin 2. maddesinin (c) fıkrası uyarınca açıkça dernek ve şirketlerden bahsettiğinden vakıf şeklinde kurulan futbol kulübü sözleşmeye taraf olamaz.

2.2.5.2.2 Şirketler

3289 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü'nün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun'un 24. maddesinin üçüncü fıkrasına göre, spor kulüpleri profesyonel takımlarını, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracakları veya kuruluş olan şirketlere devredebilirler veya profesyonel futbol takımlarına kiraya verebilirler. Bu fıkra çerçevesinde spor kulüplerinin, profesyonel takımlarını Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracakları veya kurulmuş şirketlere devredebilmeleri için, hukuken profesyonel sayılan bir spor dalında faaliyet göstermeleri gerekmektedir⁴¹. 3289 sayılı Kanun'un 24. maddenin ilk fıkrasına göre bir spor dalının profesyonel spor dalı haline gelebilmesi için, Merkez Danışma Kurulu'nun görüşünü alarak Gençlik ve Spor Genel Müdürü'nün yapacağı teklif üzerine spordan sorumlu Devlet Bakanı tarafından belirlenmesi ve bu profesyonel spor dalının tüzükle düzenlenmesi gerekir. Bu çerçevede Türk sporunda Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun çerçevesinde federasyona tescil olan ve faaliyet alanları futbol olan futbol kulüpleri, takımlarını Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kuracağı veya kurulmuş bir şirkete devredebilir. Özetle bir spor kulübünün şirketleşmesi asıl anlamda futbol kulübünün şirketleşmesidir.

Futbol Kulüpleri Tescil Talimatı'nın 14. maddesi, kulüplerin şirketleşmesi hususunu düzenlemiştir. 14. maddeye göre, kulüpler, futbol şubelerini aktif ve pasifleriyle birlikte bir bütün olarak, Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre kurulmuş veya kurulacak anonim şirketlere ancak TFF Yönetim Kurulu'nun kararı ile devredebilirler. Açık bir şekilde TFF'nin Yönetim Kurulu kararının aranması, kanaatimizce TFF'nin şirketleşme yolundaki kulüpleri denetleme ve kanuna uygun hale getirme arzusundan kaynaklanmaktadır. Ayrıca TFF, kulübün ekonomik olarak

⁴⁰ Petek, s.77.

⁴¹ Petek, s.81.

zararına olacak şirketleşme hareketini de bu kapsamda engelleyebilir. Bununla birlikte Talimat'ın 14. maddesinin 2. Fıkrası çerçevesinde, şirketleşmenin sportif rekabeti engelleyecek şekilde olmaması gerekmektedir.

Futbol sektörünün büyüklüğü, giderlerin yüksekliği ve gelirlerin çeşitli olması, futbol kulübünün dernek bünyesinde faaliyetlerini yürütmesini neredeyse imkansız kılmaktadır. Futbol kulüplerinin ekonomik olarak güçlenme arzusu, diğer yabancı futbol takımları ile olan rekabet hırsı ve kurumsallaşma imkanı kulüplerin şirketleşme yolunu tercih etmesinde önemli bir etkidir. İngiltere'de Manchester United, İtalya'da Juventus ve A.C.Milan, Portekiz'de F.C.Porto ve Sporting Lisbon gibi Avrupanın önde gelen kulüpleri şirketleşme yoluyla büyük başarılar imza atmışlardır⁴². Ülkemizde ise ilk defa ekonomik sıkıntıları azaltmak ve kulübün devamlılığı için Malatyaspor şirketleşmeye yönelmiş ve Malatya Spor Tesis İşletmecilik ve Ticaret Anonim Şirketi adı altında örgütlenmiştir. Uluslararası alanda başarı ve artan rekabetin getirdiği ek giderleri azaltmak adına Galatasaray, Beşiktaş ve Fenerbahçe gibi ulusal ligin önde gelen kulüpleri de yakın zamanda şirketleşme yoluna gitmiştir⁴³.

Bununla birlikte, ülkemizde şirketleşen futbol kulüplerinde hakim ortağın, dernek olduğu gözlenmektedir. Her ne kadar ekonomik olarak fayda sağlama düşüncesi ile şirketleşmeye gidiliyor ise de hakim ortağın dernek olması, şirketleşme başarısının tam tersi yöne seyretmesine neden olmaktadır. Çünkü bu şekilde, şirket mal varlıkları üzerinde yapılacak tasarruflar için, dernek tarafından genel kurula gidilmesi ve izin alınması gerekmektedir ki, bu durum hızlı ticaret hayatının akışına aykırıdır. Diğer

⁴² Dorukkaya Şakir/Kıratlı Aydın/ Ebiçlioğlu Fatih Kemal, Türkiye'de Futbol Kulüplerinin Şirketleşmesi, Halka Açılması, Finansmanı ve Vergileme, Dünya Yayıncılık, İstanbul 1998, s.11.

⁴³ İkiz, Mete, Türk Spor Kulüplerinin Şirketleşme Modellerinin Analizi ve Galatasaray Modeli, Spor Hukuku Dersleri, Kadir Has Üni. , Yayın No.2, s.700 vd. ; Galatasaray Spor Kulübü, 1997 yılında, "galatasaray" markası ile ilgili pazarlama faaliyetlerini yürütmek üzere, tamamına sahip olduğu iştiraki Galatasaray Sportif A.Ş.'yi kurmuştur. Beşiktaş Jimnastik Kulübü Spor Yatırımları Sanayi ve Ticaret A.Ş. , 1995 yılında pararlama faaliyetlerinin ayrı koldan yürütülmesi amacıyla yüzde yüz kulüp iştiraki ile kurulmuştur. 2000 yıl sonunda, şirketin ismi Beşiktaş Futbol Yatırımları Sanayi ve Ticaret A.Ş. olarak değiştirilmiştir. Fenerbahçe Spor kulübü Derneği ise şirketleşme çalışmalarına rekabet içerisinde olduğu Galatasaray ve Beşiktaş futbol kulüplerine kıyasla daha geç başlamış ve yüzde yüz iştiraki olan Fenerbahçe Sportif'in yüzde onbeş oranındaki halka arzını Şubat 2004 tarihinde gerçekleştirmiştir.

bir deyişle, şirketin hakim ortağının dernek olması, işin pratikteki önemini ortadan kaldırmaktadır⁴⁴.

2.2.6 İşyeri Kavramı

Genel çerçevede işyeri, İş Kanunu tarafından 2. maddesinin ilk fıkrasında, işveren tarafından mal veya hizmet üretmek amacıyla maddi olan veya olmayan unsurlar ile işçinin birlikte örgütlendiği birim olarak tanımlanır. Diğer yandan, aynı yasa, işverenin işyerinde ürettiği mal veya hizmet ile nitelik yönünden bağılılığı bulunan ve aynı yönetim altında örgütlenen yerler (işyerine bağılı yerler) ile dinlenme, çocuk emzirme, yemek, uyku, yıkanma, muayene ve bakım, beden ve mesleki eğitim ve avlu gibi diğer eklentiler ve araçlar da işyerinden sayılır hükmüne yer verdikten sonra; aynı maddenin üçüncü fıkrasında işyerinin, işyerine bağılı yerler, eklentiler ve araçlar ile oluşturulan iş organizasyonu kapsamında bir bütün olduğunu belirtmektedir. Buna göre, işyeri işin yapıldığı yer olan asıl işyeri ile işyerine bağılı yerler ve eklentiler ile araçlardan oluşan ve işverenin belirli bir teknik amacı sürekli olarak izlediği örgütlenmiş bütün biçiminde tanımlamak gerekir⁴⁵.

İşyerinin futbolcu açısından ne olduğu Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nda belirtilmemiştir. Ancak sportif faaliyetlerin ruhuna uygun olarak İş Kanunu'nda yer alan işyeri tanımının futbolcular için de kıyasen uygulanmasının mümkün olduğu kanaatindeyiz.

Bu itibarla, asıl işyeri, futbolcunun futbol faaliyetini en verimli şekilde ifa etmek adına kendisine her türlü teknik altyapının sağlandığı kulüp veya şirketin merkezi olarak tanımlanmalıdır. Diğer bir ifade ile, bir futbol karşılaşması şeklinde aleni bir hizmetin ortaya sunulması için gerekli tüm örgütlenmenin yapıldığı kulüp merkezleri asıl işyeri olarak tanımlanmalıdır⁴⁶.

⁴⁴ Helvacı, Mehmet, Sporda Şirketleşme, Şirket Kurma, SPK, İMKB İşlem ve İlişkileri, Spor Hukuku Dersleri, Kadir Has Üni. , Yayın No.2, s.691.

⁴⁵ Demircioğlu, Murat/Centel, Tankut, İş Hukuku, Beta, 14.Bası, İstanbul 2010, s.56.

⁴⁶ Baştürk, s.27.

İşyerine bağlı yerler, işin niteliği ve yürütümü bakımından asıl işyerine bağlı olan yerleri kapsar. Buradaki bağlılık, her şeyden önce işyerlerindeki faaliyetlerin birbirlerini tamamlamaları, iktisadi bütünlük içinde olmaları ve aynı organizasyon içinde olmalarını gerektirir⁴⁷. Bu çerçevede bakıldığında profesyonel futbol açısından asıl işyerine bağlı yerler, futbol takımlarının müsabakalara hazırlandıkları kulüp tesisleri, sahaları ve kamp merkezleridir. Ayrıca kulübün ait veya kulüp tarafından kiralanmış stadyumlarda, asıl işyerine bağlı yerler olarak dikkate alınmalıdır.

Toplu olarak, futbol müsabakasına gidilirken futbolcular tarafından kullanılan vasıtalar, işyeri kapsamındadır. Ayrıca işyerine eklenti durumundaki soyunma odaları, duşlar, dinlenme odaları, kamp sahası dışında kamp yapılan alanda bulunan otel odaları eklenti olarak işyeri saymamız mümkündür.

2.2.7 Sözleşmenin Şekli

Borçlar Kanunu'nun 11. maddesinin birinci fıkrasına göre, bir sözleşmenin geçerliliği, kanunda açıkça öngörülmedikçe, hiçbir şekle tâbi değildir. İş Kanunu'nun 8. maddesi de benzer bir düzenleme ile, iş sözleşmesinin kanunda aksi belirtilmedikçe özel bir şekli olmadığını belirtir. Bu çerçevede profesyonel sporcu sözleşmelerinin kanunda aksi belirtilmediği sürece özel bir şekle bağlı olmadığı söylenebilir. Ancak uygulamada durum farklıdır.

Ülkemizde federasyonlar, oyuncular ile kulüpler arasında düzenlenen sözleşmelerde bir disiplin sağlamak, sporcuyu veya yeri geldiğinde kulübü korumak adına önceden federasyonlarca belirlenen tek tip sözleşmelerin taraflarca kullanılmasını zorunlu kılmışlardır. Örneğin, Türkiye Basketbol Federasyonu'nca düzenlenen Sözleşmeli Sporcular Lisans, Tescil ve Transfer Yönergesi'nin⁴⁸ "Sözleşme" başlıklı 22. maddesine göre, Basketbol 1. ve 2. liginde yer alan sözleşmeli sporcular ve kulüpler aralarında yapacakları anlaşma için federasyonun hazırladığı tek tip sözleşmeyi imzalamak zorundadırlar. Tek tip sözleşme dışındaki sözleşmeler federasyonca tescil

⁴⁷ Narmanlıoğlu, s.124.

⁴⁸ http://www.tbf.org.tr/tbfweb/tbfweb2.nsf/TBFV1_HomePage_T_Mevzuat_Form?OpenForm (24.05.2010).

ve kabul edilmez. Buna ilaveden tek tip sözleşme harici sözleşmenin imzalanması durumunda ve bu sözleşmenin tespiti halinde taraflar disiplin kuruluna sevk edilmektedir. Benzer bir uygulama Türkiye Voleybol Federasyonu tarafından da benimsenmiştir.

İngiliz Futbol Federasyonu tarafından düzenlenen Federasyon Kuralları'nın C.(j)(i) maddesinde, taraflar arasında akdedilecek sözleşmenin federasyonca belirlenen "*Form of Agreement*" olması gerektiği belirtilmiştir⁴⁹.

Yürürlükten kalkan 3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun çerçevesinde yürürlüğe konan mülga Profesyonel Futbolcu Talimatı'nda tıpkı diğer spor federasyonlarının kabul ettiği üzere, profesyonel futbolcu sözleşmeleri için ağır şartlar getirilmiş, yürürlükten kalkan talimatın 8. maddesinin (a) bendinde sözleşmenin, tek tip olarak TFF tarafından "*Tek Tip Profesyonellik Sözleşmesi*" adıyla hazırlanacağı belirtilmiştir. Ulusal sınırlar çerçevesinde futbol mesleğini icra etmek isteyen futbolcular ile profesyonel futbolcu istihdam etmek isteyen kulüpler bu sözleşmeyi kullanmak zorundadırlar. Ayrıca bu tek tip sözleşmelerde belirtilen şart ve hükümler de yazılı olarak ve noter huzurunda yapılmaktaydı. Bununla birlikte tek tip sözleşmeye aykırı olmayan sözleşmelerinde TFF'ye tescil edilmeyeceği mülga Talimatın 25. maddesinde belirtilmekteydi. Bu bağlamda eski düzenleme zamanında Profesyonel Futbolcu İş Sözleşmeleri'nin sözleşme serbestisininin uzak şekilde, sıkı şekil şartlarına bağlı oldukları görülmektedir.

Sıkı şekil şartlarına bağlılık, dönemin Tahkim Kurulu kararlarına da yansımıştır. Tahkim Kurulu'nun 22.08.2002 tarihinde vermiş olduğu bir kararda kulüp ile futbolcu, TFF tescil edilmiş sözleşmeden farklı olarak bir ek protokol yapmış ancak Tahkim Kurulu; "*futbolcu ile kulüp arasında yapılacak sözleşmelerin tek tip olduğu, bunun ancak TFF tarafından hazırlanacağı ve noter tasdikinin mecburiyeti PFT'nin 8-a maddesi ile bir amir hüküm olarak ortaya konulmuştur. Mayıs 2002 tarihli Profesyonel Futbol ve Talimatınının 25. maddesi hiçbir yoruma meydan vermeyecek*

⁴⁹ <http://www.thefa.com/TheFA/RulesandRegulations> (20.05.2010).

şekilde ve daha da ağırlaştırılarak düzenlenmiştir. Bu protokolü yeni bir sözleşme olarak kabul etmek mümkün değildir. Zira protokol, taraflar arasındaki mevcut sözleşmenin süresini uzatmakta, transfer bedelini yeniden belirlemekte, önkoşullar hakkında yeni düzenlemeler getirmektedir. Sonuç olarak, taraflar arasında yapılan protokol gerek şekil şartları gerekse esas yönünden 8-a maddesine aykırı olduğundan” gerekçesi ile taraflarca düzenlenen ek protokolün geçerliliğini kabul etmemiştir⁵⁰.

Tahkim Kurulu'nun vermiş olduğu bu gibi kararlar ile Kurul, serbest iradeler ile yapılan sözleşmelerin önüne set çekmiş ve yapılan sözleşmeler dolayısıyla tarafların mağdur olmasına sebebiyet vermiştir. Bu mağduriyetin bertarafı düşüncesi ile Yargıtay 13. Hukuk Dairesi, 13.04.2004 tarihinde vermiş olduğu karar ile, futbolcu ile kulübü arasında tek tip sözleşme yapılmasının zorunlu olduğunu, ancak tarafların kanuna, talimatlara ve sözleşmeye aykırı olmayacak şekilde ek sözleşme yapabileceklerini hüküm altına almıştır⁵¹.

Ulusal düzeyde yaşanan bu gelişmelerin yanında, uluslararası düzeyde futbolun gelişmesini sağlamak görevini üstlenen FIFA, kulüpler ile futbolcular arasındaki sözleşmelerde yer alması gereken asgari maddeleri belirlemeye çalışmıştır. FIFA tarafından yayınlanan 1171 nolu sirküler⁵² ile, üye ülke futbol federasyonlarına futbol-kulüp ilişkilerinin sağlıklı yürütülmesi ve korunması için tek tip sözleşmelerde bulunması gereken asgari gereklilikler bildirilmiştir. Bu sirkülerin 1. maddesine göre, tek tip sözleşmede tarafların isimleri, soyadları, doğum tarihleri, milliyetleri, oyuncunun açık adresi, aynı şekilde kulübün tam ismi, adresi bulunmalıdır. Ayrıca 4. maddesine göre, kulübün ve oyuncunun yükümlülükleri, 6. maddesine göre ise oyuncunun isim hakları, 8. çerçevesinde kulübün disiplin talimatları gibi ana unsurların sözleşmede yer alması belirtilmiştir. Ancak FIFA, federasyonlara tek tip

⁵⁰ Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu Örnek Kararları, 1998-2003 dönemi s.84.85.; 22.08.2002 tarihli 2002/143 E.,2002/124 K. Nolu kararı.

⁵¹ Küçükgüngör, s.546.

⁵² FIFA Circular No.1171. Professional Football Player Contract Minimum Requirements, <http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/97/29/01/circularno.1171-professionalfootballplayercontractminimumrequirements.pdf> (10.05.2010).

bir sözleşme sunmamış, sıkı şekil şartları yerine içi tarafların iradesi ile şekillenen çerçeve bir sözleşme tasarlamıştır.

Ülkemizdeki futbolun gelişiminden sorumlu olan Türkiye Futbol Federasyonu, FIFA talimatlarına uygun şekilde düzenleyerek ilan ettiği ve halen yürürlükte olan Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 2. maddesi ile, sözleşmeyi tanımlamaktadır. Bu maddeye göre, sözleşme, örneği TFF tarafından hazırlanan ve taraflarca imzalanması ispat şekli açısından zorunlu olan tip profesyonel futbolcu sözleşmesidir. Ancak eski düzenlemenin aksine yürürlükteki Talimat, FIFA talimatlarına uygun olarak taraflar arasında uygulanacak sözleşmeyi sıkı şartlar ile sınırlamamakta, sözleşmenin çerçevesini çizmekle yetinmektedir.

TFF'nin Talimat'ında sözleşmenin içeriği konusunda bir düzenleme bulunmuyor ise de, TFF'nin internet sitesinden yayınlanan Tek Tip Sözleşme örneği⁵³ incelendiğinde, sözleşmede tarafların açık kimlik ve adres bilgileri, var ise temsilcilerinin bilgileri yer almakla birlikte, futbolcunun ücretini ne şekilde ve hangi şartlarda alacağını belirlenmesi için ücret kısmı, ayrıca tarafların özel hükümleri için boş bırakılmış özel hükümler bölümü mevcuttur. İş bu özel hükümler bölümünü taraflar, kanun ve talimat hükümlerine aykırı olmayacak şekilde düzenleme hakkına sahiptirler.

Talimat'ın 19. maddesine göre taraflar, imzaladıkları sözleşmeyi TFF tescil ettirmek zorundadırlar. TFF tarafından sözleşmenin tescil edilmemesi halinde, futbolcu profesyonel olarak kulübün forması altında müsabakalara katılması mümkün değildir.

Bununla birlikte, uygulamada, taraflar arasında TFF tescil için bir tek tip sözleşme yapıldığı görülmekle birlikte, ayrıca ücret gibi unsurları düzenlemek adına ikinci bir sözleşme de yapıldığı bilinmektedir. Bu ikinci sözleşmeler, diğer ifade ile ek protokollerin geçerliliğinde ise tescil aramamaktadır. Çünkü Talimat'ın 19. maddesinde belirtilen tescil, taraflar arasında yapılan sözleşmenin geçerlilik veya kurucu şartı olmayıp futbolcunun kulüp nezdinde futbol faaliyetini profesyonel

⁵³ TFF resmi sitesi olan www.tff.org.tr adresinde sözleşmenin bir örneği mevcuttur.

olarak yerine getirmesi içindir⁵⁴. Eğer ki taraflar arasında TFF'ye tescil edilmiş bir sözleşme var ise, ikinci(ek) sözleşmenin tescil edilmeden taraflar arasında hüküm doğurduğunu belirtmek yanlış olmayacağı kanaatindeyiz. Zira Tahkim Kurulu daha yeni bir tarihte verdiği kararında, tek tip sözleşme dışında taraflarca akdedilen özel sözleşmelerin geçerli olacağı hüküm altına almıştır⁵⁵. Karar gerekçesinde Tahkim Kurulu, taraflar arasında yapılan özel sözleşmelerin kabul edilmemesi halinde serbest iradelerle yapılan sözleşmeler dolayısıyla mağdur olacak tarafın, bu mağduriyetinin adli yargı yolunun kapalı olması sebebiyle hiçbir şekilde giderilemeyeceğini belirtmiştir.

Özetle, TFF, profesyonel futbolcular ile kulüpler arasında yapılacak sözleşmelerin ne şekilde olması gerektiğini, tek tip sözleşme ile açıklamaktadır. Yürürlükteki talimat uyarınca da, bir futbolcunun profesyonel olarak futbol oynaması için ilgili sözleşmenin TFF nezdinde tescili gerekmektedir. Taraflarca tescil edilen sözleşme TFF tarafından belirtilen tip sözleşme, diğer bir ifade ile, taraflara yol gösterici ve sözleşmenin genel çerçevesini çizen örnek sözleşmeler niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.

2.2.8 Sözleşmenin Süresi

Profesyonel futbolda futbolcunun yirmi beş yaşındaki performansını 35 yaşında da aynı derecede göstermesi pek mümkün olmadığından profesyonel futbolcu sözleşmelerinin belirli süreli olması sporun tabiatı gereğidir. Kulüplerin, farklı oyuncu stratejileri izleyerek, başarılı, dinamik ve genç bir takım kurmak adına belli futbolcular ile uzun süre çalışmak istememesi mümkündür. Futbolun takım oyunu olması sebebiyle futbolcuların uyum içinde bulunması ve futbolcunun aktif olabildiği kısa futbol hayatını mümkün olan en iyi şekilde değerlendirebilmesi konusundaki menfaati, tarafların uzun süreli bir sözleşme ilişkisi içine girmelerini mümkün kılmaz. Bu sebeptendir ki tarafların karşılıklı menfaatleri de dikkate alındığında profesyonel futbolcu sözleşmesinin belirli süreli olarak akdedilmesi, işin niteliğinden

⁵⁴ 30.12.2009 tarih, 2009/1003 E., 2009/1451-1 K. Nolu Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararı.

⁵⁵ Türkiye Federasyonu Tahkim Kurulu Örnek Kararları, 2006-3008 dönemi, s.430 ; 21.09.2006 tarih, 2006/234 E., 2006/241 K. Sayılı karar.

doğduğu gibi, Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı gereği bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır⁵⁶.

Yürürlükten kaldırılan geçmiş döneme ait talimatlar gerekse yürürlükteki Talimat'ın 19. maddesi uyarınca Profesyonel Futbolcu İş Sözleşmesi'nin belirli süre için yapılması zorunludur. Her ne kadar taraflar arasında süre serbestçe belirlenmekle birlikte, sözleşme süresi Talimat'ın 19. maddesi uyarınca, beş yıldan fazla olamaz. Talimattaki beş yıl sınırının belirlenmesi ve sözleşmenin belirli süre ile sınırlandırılması, Medeni Kanunu'nun 23. maddesinde düzenlenen, kişiliğin korunmasının da bir gereğidir.

Sözleşmenin süresi bakımından bir istisna ise, Talimat'ın 19. maddesinin ikinci fıkrasında getirilmiştir. Düzenlemeye göre, 18 yaşının altındaki futbolcular ile imzalacak sözleşmelerin süresi üç yıldan fazla olamaz.

Talimat, 19. maddenin üçüncü fıkrası ile de, taraflara sözleşmenin bitiş tarihinin 31 Mayıs olarak tespiti zorunlu kılınmıştır. Diğer bir ifade ile tüm profesyonel futbolcu sözleşmeleri Mayıs ayının otuzbirinci gününde son bulur. Sözleşmenin 31 Mayıs'ta son bulmamasının tek istisnası resmi müsabakaların sözleşme bitiş tarihinden sonra devam etmesi halinde ortaya çıkmaktadır. Bu durumda, ilgili fıkra hükmüne göre, sözleşme resmi müsabakaların bitimine kadar uzamış sayılır.

Talimat'ın 20. maddesine göre mevcut kulüp ile imzalanan yeni sözleşmenin tescili esnasında, imzalandığında yürürlükte olan sözleşmenin bakiye süresi ile yeni sözleşmenin süresi birlikte dikkate alınır. Eğer ki her iki sürenin toplamı 5 yılı aşar ise, toplamda 5 yılı aşmayan kısım için tescil yapılır. Ancak, yürürlükte olan sözleşme sezon sonunda sona erecek ise, mevcut sözleşme bakiye süreye bakılmaksızın beş yıl süreli olarak tescil edilir.

⁵⁶ Ertaş, s.260; Alpagut, Gülsevil, Belirli Süreli Hizmet Sözleşmesi, İstanbul, 1998, s.91.

2.3 UYGULANACAK HÜKÜMLER

Kulüp ile futbolcu arasındaki iş ilişkisinde uygulanacak hükümlerin tespiti, taraflar arasındaki iş ilişkisinin kurulması, hükümlerini doğurması ve son ermesini halinde oluşacak hak ve borçların belirlenmesi bakımından yardımcı olacaktır.

4857 sayılı İş Kanunu'nun, 4. maddesinin (g) bendi uyarınca profesyonel futbolcular, kanun kapsamında olmaması sebebiyle, profesyonel futbolcular açısından "Hizmet Akdi" başlığında yer alan 313. madde ve devamı çerçevesinde 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun ilk düzenleme olarak uygulanacağı akla gelebilir. Ancak, futbol faaliyetlerinin özerk bir yapı içerisinde yerine getirilmesi ve Türkiye Futbol Federasyonu'nun konuya ilişkin talimatları dikkate alındığında profesyonel futbolcular için özel hüküm niteliğinde olan futbola ilişkin düzenlemelerin öncelikle dikkate alınması doğru olur. Bu çerçevede, taraflar arasındaki ilişkinin düzenlenmesinde emredici kanun hükümlerine aykırı olmayan sözleşmenin hükümleri, burada bir düzenleme yok ise, sırasıyla TFF tarafından düzenlenen Talimat, futbola ilgili başkaca düzenlemeler ve diğer talimatlar, Borçlar Kanunu ve İş Hukuku mevzuatı uygulanmalıdır.

Sözleşmeye taraf olan kulüp ve futbolcu, emredici kanun hükümlerine, ahlak ve adaba aykırı olmamak üzere, sözleşme şartlarını serbestçe kararlaştırmaları ve bu düzenlemeleri TFF tarafından hazırlanan tip sözleşmenin özel hükümler başlıklı bölümüne yazmaları mümkündür.

Taraflar arasındaki uyuşmazlığın çözümünde sözleşme yetersiz kalması halinde, uygulanacak hükümler, Türkiye Futbol Federasyonu⁵⁷ tarafından hazırlanarak ilan edilen, Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nda yer alır.

⁵⁷ Ülkemizde federasyonlar, kapsamı içindeki spor dalı ile ilgili olarak teknik ve idari karar alma yetkilerine sahiptirler. Bir federasyon içinde sadece bir spor dalı olabileceği gibi, birden fazla spor dalı da aynı federasyona bağlı olabilir. Federasyonların en önemli amacı, "Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü Spor Federasyonlarının Teşkilatı, Çalışma, Görev, Yetki ve Sorumluluk Yönetmeliği" çerçevesinde ilgili spor dalının gelişmesi adına çalışmalar yapmaktır. Bununla birlikte, Türk Sporunda içerisinde Türkiye Futbol Federasyonu 5894 Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun ile kurulmuş olup Gençlik ve Spor Müdürlüğü'ne bağlı federasyonlardan farklı hükümlere tabidir.

Türkiyedeki her türlü futbol faaliyetini yürütmek, düzenlemek ve denetlemekle görevli TFF, 5894 sayılı Kanununun 3. maddesinin (c) bendine göre UEFA ve FIFA'nın yetkili organları ile konulan kuralların gereği gibi uygulanmasını sağlamak ve ulusal talimatlar hazırlamak konusunda yetkilendirilmiştir. TFF, kanunun kendisine tanıdığı bu yetki çerçevesinde, üyesi bulunduğu FIFA ve UEFA kurallarına uygun olarak, TFF'in resmi internet sitesinde yayımlandığı gün yürürlüğe girecek talimatlar ile, profesyonel futbolcular ile kulüpler arasındaki ilişkinin düzenlenmesi adına "*Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı*" düzenlemiştir.

10.06.2009 tarihinden itibaren yürürlükte olan PFSTT'nin "*Amaç*" başlıklı 1. maddesine göre; bu Talimat, profesyonel futbolcuların transferlerini, çalışma şartlarını ve kulüpler ile profesyonel futbolcuların hak ve yükümlülüklerini belirtmek amacı ile düzenlenmiştir. Talimat içerisinde, profesyonel futbolcular ile kulüpler arasında yapılacak sözleşmelerin şartları belirlenmiş, sözleşmelerin süresi, yapılma zamanı, her iki taraf için sözleşmeden doğan yükümlülükler, fesih usulü, futbolcuların kulüplerinden ayrılarak başka kulüplere transfer olmaları gibi konular ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bu bakımdan, emredici kanun hükümlerine aykırı olmayan Talimat hükümlerinin sözleşme hükümlerinden sonra öncelikle uygulanması gerekir. Ancak kulüp ile futbolcu arasındaki ilişkiyi düzenleyen söz konusu Talimat'ta herhangi bir hüküm yok ise, futbolla ilgili diğer düzenlemelerden sonra, Borçlar Kanunu'nun hizmet sözleşmesine ilişkin hükümlerine gidilmelidir.

Diğer düzenlemeler ibaresinden anlaşılması gereken, Türkiye Futbol Federasyonu'nun üye olduğu FIFA ve UEFA tarafından düzenlenen sirküler ve yönergelerdir. 5894 Sayılı Kanun'un 4. maddesinde açıkça belirtildiği üzere TFF, FIFA ve UEFA'ya üyedir. Ayrıca 3. maddeye göre TFF tarafından çıkartılacak her türlü talimat ve statü emredici hukuk kurallarının yanında UEFA ve FIFA sirkülerine ve talimatlarına uygun olmak zorundadır.

Futbolun kendisine özgü düzenlemelerinden sonra diğer bir ifade ile, özel hüküm ve genel hüküm sıralaması yapılarak, Borçlar Kanununu uygulamak doğru olacaktır. 1445 sayılı İş Kanunu ve gerekse 4857 sayılı İş Kanununun kapsamı dışında tutulan profesyonel futbolcular ile ilgili Talimatlarda düzenlenmeyen konularda, 818 sayılı

Borçlar Kanunu uygulama alanı bulacak, Borçlar Kanunu'nun 313. maddesi ve devamı hükümleri uygulanacaktır. Bununla birlikte hizmet sözleşmesi düzenleyen hükümler, iş kanunu gibi ayrıntılı ve işçiyi koruyucu nitelikte değildir. Ayrıca belirtmek isteriz ki, kulüp ile futbolcu arasında imzalanan sözleşme Talimat maddelerine aykırı olamayacağı gibi Borçlar kanununda yer alan emredici kurallara aykırı düzenlemeler taşıyamaz.

Profesyonel spor dallarında ücret karşılığında faaliyette bulunmayı taahhüt eden kimselerin, bu türden faaliyetlerinin hizmet(iş) sözleşmesi çerçevesi içinde düşünülmesi doğru olacaktır. Ancak İş Kanunu, bir iş sözleşmesine dayalı çalışsa da sporcuları 4. maddesi çerçevesinde kapsam dışında tuttuğundan, profesyonel sporcuların yaptıkları işler İş Kanunu kapsamı dışında kalacaklardır.

3.SÖZLEŞMEDEN DOĞAN HAK VE BORÇLAR

Futbolcu ve kulübün, karşılıklı ve uygun irade beyanlarının birleşmesi ile aralarında bir sözleşme ilişkisi doğar ve bu sözleşme ilişkisi sebebiyle taraflar karşılıklı olarak bazı haklar kazandıkları gibi, birtakım borçlar altına da girerler. İlk bakışta, futbolcunun en önemli hakkı ücret isteme hakkıdır. Bununla birlikte, futbolcunun ücretli izin hakkı, sendikal hakları ve sosyal sigorta hakları da mevcuttur. Ayrıca futbolcuya Federasyonca düzenlenen talimatlar çerçevesinde birtakım haklarda verildiği görülmektedir. Buna karşılık futbolcunun işi yapma borcu, talimatlara uyma borcu, özen hayatına ve sağlığına özen gösterme borcu gibi sözleşmesel borçları bulunmaktadır. Çalışmamızın bu bölümünde, tarafların önem arz eden hak ve borçları incelenecektir.

3.1 FUTBOLCUNUN HAKLARI

Profesyonel futbolcuya gerek kulübüyle yaptığı profesyonel futbolcu iş sözleşmesi uyarınca, gerekse Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nda sayılan haklar, profesyonel futbolculuk mesleğinin en iyi şekilde yürütülmesi adınadır.

3.1.1 Ücret İsteme Hakkı

Profesyonel futbolcu istihdam eden kulübün en önemli yükümlülüğünü oluşturan ücret, bir profesyonel futbolcunun en temel hakkıdır. Borçlar Kanunu'nun hizmet sözleşmesini düzenleyen 313. maddesi, işverenin en önemli borcunun ücret verme olduğu belirtilmiş olup 323. maddesi de işverenin, akdedilen sözleşmede tespit edilen ücreti ödemekle yükümlü olduğu düzenlemiştir. PFSTT'nin "*Tanımlar*" başlıklı 2. maddesi, ücreti, profesyonel futbolcunun sözleşmedeki edimler karşılığı hak kazandığı para ve para ile ölçülebilir değerler olarak tanımlamıştır. Ayrıca Talimat'ın 21. maddesi de, ücreti, profesyonel futbolcu iş sözleşmesinde belirtilmesi

zorunlu olan ve futbolcuya aylık asgari ücret tutarının altında olmamak kaydıyla ödenen tutar olduğunu belirtmiştir.

Bununla birlikte futbolcuya ödenecek ücretin net veya brüt olarak mı kararlaştırılacağı sözleşmede düzenlenebilir. Ancak sözleşmede kararlaştırılan ücretinin net mi yoksa brüt mü olduğu konusunda bir açıklama bulunmuyorsa, ücretin brüt olarak kararlaştırıldığı kabul edilmelidir⁵⁸. PFSTT’de herhangi bir hüküm bulunmamasına rağmen Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu’nun 16.08.2007 tarih, 2007/232 Esas ve 2007/241 Karar nolu kararında da belirttiği üzere sözleşmede ücretin net veya brüt olarak belirtilmediği hallerde ücretin brüt olarak kabulü gerekmektedir⁵⁹. İngiltere Futbol Federasyonu Kuralları’nın oyunculara ilişkin C Bölümünün 1.(b).(vii) bendi uyarınca sözleşmede yazan tüm ücretlerin brüt ücret olduğu kabul edilmiştir⁶⁰. Almanya’da geçerli olan Lisanslı Futbolcu Statüsününün 25. maddesinin dördüncü bendi uyarınca da sözleşmede kararlaştırılan ücretin brüt olduğu belirlenmiştir⁶¹.

2009-2010 sezonu itibari ile Türkiye Futbol Federasyonu’nun açıkladığı ve internet sitesinde ilan ettiği tek tip profesyonel futbolcu sözleşmesine göre futbolculara, aylık ücret ile beraber maç başına ücret veya kulüp tarafından taahhüt edilen çeşitli değerlerin ücret olarak verilebileceği öngörülmektedir. Bununla birlikte futbolcuyu bünyesinde katmak için kulüpler ayrıca transfer ücreti adı altında futbolcuya ödemede yapmaktadırlar. Bu itibarla, aşağıda; transfer ücreti, aylık ücret, maç başına ücret ve prim adı altında ücret türleri incelenecektir.

⁵⁸ Petek, s.176.

⁵⁹ Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu Kararı Örnek Kararları, 19.01.2006-14.02.2008 Dönemi, s.499.

⁶⁰ İngiltere Futbol Federasyonu Resmi Sitesi, 19 Mayıs 2009 yılından itibaren yürürlükte olan Federasyon Kuralları(Rules of The Association) - www.thefa.com (14.05.2010).

⁶¹ Petek, s.176.

3.1.1.1 Transfer Ücreti

Transfer ücreti⁶², profesyonel futbolcu istihdam etmek isteyen kulübün, futbolcunun sportif ününe ve sözleşme ilişkisinden önceki dönemdeki futbol başarıları nazara alınarak kulüp tarafından futbolcuya aylık ücret kapsamında olmayan topluca ödenen veya ödenecek ücreti ifade etmektedir. Günümüzde kulüpler, sportif başarısı olan futbolcuları takımlarına kazandırmak veya kendi bünyesinde bulunan ancak sözleşmesi sona ermek üzere olan futbolcular ile yeni sözleşme yapabilmek adına transfer ücreti ödedikleri görülmektedir.

Yürürlükteki Talimat ile transfer ücretini herhangi bir şekilde sınırlandırılmadığından transfer ücretinin miktarını taraflar serbestçe belirleyebilirler. Ancak bu konudaki bir istisna Borçlar Kanunu'nun 19.,20.,21.maddelerinde öngörülen genel nitelikte sınırlamalardır.

2009-2010 dönemi için uygulamada kullanılan Tek Tip Sözleşme'de gösterilen "*Özel Hükümler*" bölümüne transfer ücretinin miktarı ve ödeme şekli açıkça yazılır. Bazı sözleşmelerde, özellikle sportif başarısı yüksek futbolcuyu kulübe kazandırmak için maddi cazibenin artırılması adına futbolcuya transfer ücreti tek seferde ödenebileceği gibi, bazı sözleşmelerde transfer ücreti, bir kısmı peşin bir kısmı maç başına şeklinde ödenmesi mümkündür. Ayrıca futbolculara ev(mobilyalı veya mobilyasız), uçak bileti veya araç gibi parasal değeri olan ücretlerde transfer ücreti kapsamında verilebilir. Ancak profesyonel futbolcuya ödenecek transfer ücretinin ne olduğu ve ne şekilde ödeneceği sözleşme de açıkça belirlenmesi gerekir. PFSTT'de transfer ücretinin net mi yoksa brüt mü olduğu konusunda açık bir hüküm bulunmamaktadır. Türkiye Basketbol Federasyonu'nun 2009-2010 Sözleşmeli Sporcular Lisansı Tescil ve Transfer Yönergesi⁶³'nin 22. maddesine göre sözleşmede

⁶² Transfer ücreti ifadesi ilk bakışta anlam olarak bonservis ücreti ile karıştırılabilir. Halbuki transfer ücreti, sözleşmenin imzalanması için futbolcuyu teşvik etmek adına, futbolcuya ödenen ücret iken, bonservis ücreti, bir kulübün diğer kulüp ile sözleşmesi olan futbolcuyu transfer etmek için futbolcuyu oynatan kulübe ödediği ücrettir. İfade karışıklığının önüne geçilmesi adına, transfer ücretine, imza ücreti(signing on fee) ifadesine kullanılabilir ise de, transfer ücreti ifadesinin öğretilde kabul edilmesi çerçevesinde bizde çalışmamızda transfer ücreti ifadesi ile konuyu ele alacağız.

⁶³ Türkiye Basket Federasyonu tarafından hazırlanarak www.tbf.org.tr sitesinde ilan edilerek 01.09.2009 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir.

gösterilmeyen net transfer ücretinden dolayı tarafların Federasyon nezdinde şikayette bulunamayacağı düzenlenmiştir. Hükümün futbolcular için kıyasen uygulanması durumunda ücretin ne olduğunun açık ve net olarak sözleşmede gösterilmesinin ispat açısından futbolcuyu koruyucu nitelikte olduğu kanaatindeyiz.

Günümüz futbol dünyasında, sportif başarısı yüksek futbolcuların sözleşmelerinin sona ermesi ile birlikte, futbol oynadığı kulübün Bosman Kararı⁶⁴ çerçevesinde herhangi bir bonservis ücreti talep edememesi, futbolcuyu istihdam etmek isteyen diğer futbol kulüplerinin doğrudan futbolcu ile anlaşması çalışması sonucunu doğurur ki, bu da futbolcuyu takımına kazandırmak arzusundaki tüm kulüpleri maddi bir rekabet ortamına sürükler. Bu rekabetin sonucu olarakta başarılı futbolcuların yüksek transfer ücreti aldıkları görülmektedir. Eski Profesyonel Futbolcu Talimatı'nın 8. maddesi, transfer ücretine bir alt sınır getirerek, transfer ücretinin, sözleşmenin her bir yılı için asgari ücretin yıllık brüt tutarının iki katından az olamayacağını hüküm altına almıştır. Diğer bir ifade ile profesyonel bir futbolcu ile yapılan bir sözleşmede her bir yıl için, asgari ücretle çalışan bir kişinin, bir yıl içinde aldığı brüt ücretin iki katının altında transfer ücreti kararlaştırılmaz idi. Ancak bu maddeye benzer, transfer ücretinin sınırlandıran bir madde yürürlükteki PFSTT'de yer almamaktadır. Yeni düzenlemede, transfer ücreti için alt sınırı kaldırmasının alt liglerde futbol oynayan futbolcuların korunması açısından yerinde bir düzenleme olduğu kanaatindeyiz.

Bununla birlikte, taraflar herhangi bir transfer ücreti ödenmemesi konusunda da anlaşabilirler. Kaldı ki Tek Tip Sözleşmelerde aranan zorunlu ücret ögesi, aylık ücrettir.

⁶⁴ http://en.wikipedia.org/wiki/Bosman_ruling (30.05.2010) Bosman Kararı ile, Belçika ulusal ligi takımı RFC Liege'de futbol oynayan futbolcu Marc Bosman'ın sözleşmesi sona ermesine rağmen futbol oynamak istediği kulübün yeterli bonservis ücreti verememesi sebebiyle eski kulübünün futbolcusunun gitmesine izin vermemesi durumunda, futbolcu mağdur olmuş ve konuyu Avrupa Adalet Divanı'na taşımıştır. Yüksek Mahkeme, işçilerin serbest dolaşım hakkının anayasal bir hak olduğunu sözleşmenin sona ermesi ile işçi futbolcunun istediği kulübe gidebileceğini ve eski kulübünün herhangi bir bonservis talep edemeyeceğini karara bağlamıştır.

3.1.1.2 Aylık Ücret

Aylık ücret, Talimat'ın 21. maddesine göre sözleşmede belirtilmesi zorunlu olan ve futbolcuya aylık asgari ücret tutarının altında olmamak kaydıyla ödenen ücret olarak tanımlanmıştır. Bu ücret futbolcuya mesleki faaliyetlerinin karşılığı olmak üzere ödenir. Aylık ücret kural olarak futbolcunun mesleki faaliyetleri gereği gibi yapması için ödenmesine rağmen, futbolcunun sakatlanması, kart cezası olması veya yıllık izinli olduğu zamanlarda da ödenir⁶⁵.

Belçika Hukuku'na göre profesyonel futbolculara, ücret aylık olarak ve eğer sözleşme bir sezon için ise, 12 ay bazında ödeme yapılır. Eğer sözleşmenin süresi bir yıldan az değilse, ücret futbol sezonu dışındaki zamanı da kapsayacak şekilde ödenir. Blanpain'e göre ücretin futbol sezonu dışındaki zamanı kapsayacak şekilde ödenmesinin nedeni profesyonel futbolcuların, beyaz yakalı işçiler ile aynı sınıfta olması ve işçilerin aylık ücret almasından kaynaklanmaktadır⁶⁶. Gerçekten de futbolcunun geçici sakatlık veya sezon arası gibi zamanlarda işgörme edimini ifa edememesi sebebiyle aylık ücretinin ödenmemesi, süreklilik arz eden profesyonel futbolcu iş sözleşmesine aykırılık teşkil eder.

Futbolcunun aylık ücreti, takım içindeki diğer futbolcuların ücretleri ve sözleşme tarafı futbolcunun piyasa değerine göre değişiklik gösterebilir. Aylık ücretin üst sınırı için herhangi bir düzenleme bulunmamakla birlikte aylık ücretin asgari ücret tarifesinden az olamayacağı Talimat'ta belirtilmiştir. Asgari ücret, Asgari Ücret Yönetmeliği'nin ilk maddesine göre işçilere normal bir çalışma günü karşılığı olarak ödenen ve işçinin gıda, konut, giyim, sağlık, ulaşım ve kültür gibi zorunlu ihtiyaçlarını günün fiyatları üzerinden asgari düzeyde karşılamaya yetecek ücrettir.

Profesyonel futbolcu ile akdedilen sözleşmede aylık ücret rakam olarak belirlenmiş ve bu tutar asgari ücret tarifesindeki tutara denk geliyor ise, asgari ücret tarifesindeki tutarın sonradan artırılması halinde kanaatimizce sözleşmedeki aylık ücrette asgari

⁶⁵ Petek, s.180.

⁶⁶ Blanpain, s.79.

ücret oranında artar⁶⁷. Böylelikle sözleşmede belirtilen ücretin asgari ücretten az olması önlenmiş olur.

3.1.1.3 Maç Başı Ücret

Profesyonel futbolcunun oynadığı maç başına ödemenin yapılmasının öngörüldüğü sözleşmeler açısından maç başına yapılan ödeme, ücret eki niteliğinde olan parça başına ücret mahiyetindedir⁶⁸. Parça başına ücret, işçi tarafından yapılacak veya işlenecek her bir parça için belirli bir ücret saptanır. Bu ücret şeklinde önemli olan parça sayısıdır⁶⁹. Ücretin parça başına olarak belirlenmesinin esası işçiyi daha çok ve verimli çalışmaya iteceği gibi, onun daha fazla kazanç sağlaması sonucunu da doğuracaktır⁷⁰. Özellikle altyapıdan gelen genç futbolcuları teşvik etmek, ilk onbire girmek için daha fazla çalışmaya itmek adına kulüpler tarafından sözleşmelere bu tip ücretler dahil edilmektedir.

Maç başına ücretin hesaplanması konusunda taraflar sözleşmeye açıklama koyabilirler. Futbolcunun müsabaka kadrosunda yer alması, ilk onbire girmesi veya sonradan oyuna dahil olması durumlarına göre orantılı bir şekilde ücretin ödeneceğinin belirlenmesi mümkündür. Ancak taraflar tip sözleşmelerinde maç başına ücretin ödeme şekline ilişkin bir hüküm koymadılarsa, 04.05.2006 tarihli 2006/64 E. 2006/106K. nolu Tahkim Kurulu kararına göre⁷¹, futbolcunun maç başına ücrete hak kazanabilmesi için kadroya alınıp maça çıkması yeterlidir. İlk onbirde oynama, oyuna sonradan girme gibi ayrımlar sözleşmede yer almadığından maç başına ücretin hesaplanmasında bu hususlar dikkate alınmaz.

3.1.1.4 Primler

Prim, işçinin üstün çaba göstererek, nitelik ve nicelik açısından başarılı bir şekilde yapmış olduğu işin karşılığı olarak ödüllendirilmesi amacıyla ödenen ek bir

⁶⁷ Tunçomağ, Kemal; Centel, Tankut, İş Hukukunun Esasları, Beta, İstanbul 2008, s.107.

⁶⁸ Baştürk, s.93.

⁶⁹ Çelik, 141.

⁷⁰ Narmanlıoğlu, s.222.

⁷¹ Kararlar-2006-2008, s.396.

ücrettir⁷². Diğer bir ifade ile, prim, kalite veya miktar bakımından özellikle iyi olan hizmetin karşılığında verilir⁷³. Kulüpler, belli şartların gerçekleşmesi halinde futbolcuya prim adı altında ödemeler yapabilirler. Primler ile ilgili Talimat herhangi bir açıklık getirmiyor ise de, futbolcunun oynadığı maç sayısına göre, attığı gol veya takımın lig sıralamasındaki yerine göre kulüp futbolcuya prim ödemesi yapabilir.

Primin şartları ve koşulları tek tip sözleşmede düzenlenmelidir. Sözleşmede prim bir şarta bağlandıysa bu şartın gerçekleşmesi halinde oyuncunun primi talep etme hakkı doğmaktadır. Bununla birlikte hangi şartlarda futbolcuya prim verileceği sözleşmede düzenlenmemiş de olabilir. Ancak sözleşme ilişkisi devamında, kulüp, şartta bağlı bir prim vaadinde bulunursa bu vaat geçerlidir. Tahkim Kurulu, 24.05.2007 tarihinde Antalyaspor ile oyuncusu arasında yaşanan ihtilafta, prim vaadinin sözleşmede yer alması bile vaadin kulübü bağlayacağına karar vermiştir⁷⁴.

Ayrıca, prim bir şarta bağlanmış ise, primin şartın gerçekleşmesinden evvel ödenip ödenemeyeceği, Tahkim Kurulu kararlarına konu olmuş, Tahkim Kurulu şampiyonluk şartına bağlanan prim borcu ödemesinin Borçlar Kanununun 151. maddesi uyarınca şartın tahakkukundan evvel de ödenmesinin mümkün olduğunu belirterek, TFF Yönetim Kurulu'nun, borcun ancak şartın gerçekleşmesi durumunda doğacağı gerekçesi ile vermiş olduğu kararı kaldırmıştır⁷⁵.

⁷² Süzek, s.311.

⁷³ Narmanlıoğlu, s.228.

⁷⁴ Kararlar-2006-2008, s.482-485 ; “Şampiyonluk primi vaadi ise sözleşmede yer alan bir vaad değildir. 28.07.2005 tarihli sözleşmede yer alması da Antalyaspor Yönetim Kurulunun 18.04.2006 tarihli kararında takımın süper lige yükselmesi halinde futbolculara 60 bin YTL (brüt) şampiyonluk primi ödeneceği kararlaştırıldığına göre, bu karar Antalyaspor Kulübünü bağlar.”(24.05.2007 tarih, 2007/140E., 2007/190K).

⁷⁵ Kararlar-2006-2008, s.516-518; “Uyuşmazlık, şampiyonluk şartına bağlı prim ödemesinin şartın tahakkukundan önce ödenmesinin mümkün olup olmadığına ilişkindir. TFF Yönetim Kurulu, borcun ancak şartın gerçekleşmesi durumunda doğacağı gerekçesiyle Futbolcunun şampiyonluk prim alacağını yapılan ödemeler kapsamında kabul etmemiştir. Oysa Borçlar Kanununun 151. Maddesi uyarınca şartın tahakkukundan evvel borcun ödenmesi mümkündür. Kulüp tarafından dosyaya sunulan ve Futbolcu tarafından da itiraz edilmeyen makbuzlarda, ödemenin hangi borç için yapıldığına dair bir açıklama yoktur. Borçlar Kanununun 85.maddesi uyarınca alacaklı durumunda olan Futbolcu bu ödemenin hangi borca mahsup edileceğine dair bir şerh de koymadığı gibi Futbolcu vekili tarafından verilen cevap dilekçesinde de bu bu ödemelerin hangi alacağa mahsup edildiğine dair bir kanıt ileri sürülmemiştir. Bu itibarla kulüp tarafından yapılan ödemelerin futbolcunun aylık ücret, transfer bedeli ve şampiyonluk primi toplamında oluşan hak edişlerini karşıladığı anlaşıldığından...TFF Yönetim Kurulu'nun kararının kaldırılmasına... karar verilmiştir.”(22.11.2007 tarih, 2007/355 E., 2007/373 K.).

Primin bağlandığı şartın gerçekleşmesinde futbolcunun bir emek ve çaba harcaması gerekmektedir. Örneğin, kurtarma primi adı altında takımın ligten düşmemesi şartına bağlı bir prim söz konusu ise, futbolcu takımın ligte kalması için çaba sarf etmelidir. Takım, futbolcunun çabası ile değil, TFF'nin kararı ile ligte kalırsa, bu durumunda her ne kadar primin şartı gerçekleşmiş olsa da, şart futbolcunun sportif performansı ile gerçekleşmediğinden, kulübün prim borcu doğmamaktadır⁷⁶.

3.1.2 Yıllık Ücretli İzin Hakkı

İzin, futbolcunun belli bir süre dinlemek amacı ile hizmet yükümlülüğünden kurtulmasını ifade eder. Bütün bir yıl boyunca bağlı olduğu kulüp için çalışan, idman yapıp müsabakalara katılan futbolcunun yeni sezon başlamadan önce hem vücudünü hem de beynini dinlendirmesi sezonu başarılı bir şekilde geçirmesine olanak sağladığı gibi, bu başarıdan kulübünde menfaati bulunur.

Borçlar Kanunu'nun 334. maddesi işverenin işçisinin istirahati için uygun olan saat ve günlerde izin verebileceğini düzenlenmiş ise de, bu hükmün doğrudan futbolculara uygulanması, futbolcuların sezon içinde idman ve maç eksikliğine yol açmasına sebep olur. Talimatın eski düzenlemesinin 17. maddesine göre, kulübün her sene uygun göreceği bir vakitte futbolculara bir ay ücretli izin vermesi gerekmektedir. Ancak yürürlükteki Talimat'ta izin ile ilgili herhangi bir hüküm bulunmamaktadır.

Bununla beraber FIFPro(Uluslararası Futbol Oyuncuları Birliği) ile UEFA arasında 2007 yılında yayınlanan mutabakat metninin birinci ekinde yer alan Avrupalı Profesyonel Futbolcu Sözleşmelerinin Asgari Gereksinimleri başlıklı sirkünün 4. maddesinin 7. bendine göre, oniki aylık dönem için en az dört hafta futbolcuya izin

⁷⁶ 02.04.2009 tarih, 2009/110 E., 2009/199 K. Nolu Tahkim Kurulu Kararı; "Kulübün ligde kalması durumunda oyunculara 10.000 TL kurtarma primi verileceği sözleşmede ifa edilmiştir. Ancak sezonun ortasında kulübün teknik direktörü ve kaleci antrenörüne karşı gerçekleşen silahlı saldırı sebebiyle, futbolcular sağlık raporu alarak müsabakalarda yer almayacaklarını bildirmişlerdir. Kulübün raporları TFF'ye sunmasının ardından TFF ligte kalan son altı maç için kulüp aleyhine 3-0 olarak tescil etmiş ancak ayrıca kulübün ligde kalmasına karar vermiştir. Mezkur olay sonrası kulüp ligde kalmış, ancak bu sonuç futbolcunun ve takım arkadaşlarının sportif performansları ile gerçekleşmemiştir. TFF kararı ile kulübün ligde kalması, Kulübün futbolcuya 10.000 TL ödeme borcunun bağlandığı geciktirici şartının gerçekleşmesi ve kulübün ödemede bulunma borcunun doğum şekli olarak kabul edilemez".

verileceği ve iznin normal sezon harici zamanda kullanılabilceği hüküm altına alınmıştır⁷⁷. 5894 sayılı Kanun ile Türkiye Futbol Federasyonu'nun görevlerinin biri de FIFA ve UEFA tarafından konulan kurallara uyulmasını sağlamak olduğuna göre, UEFA sirküleri çerçevesinde, her ne kadar ulusal futbol mevzuatında ücretli izin düzenlenmemiş ise de futbol ile ilgili uluslararası özel sirkülerin uygulanarak, profesyonel futbolcuların ücretli izin hakkı olduğunun kabulü gerekir düşüncesindeyiz.

3.1.3 Sosyal Sigorta Hakları

Anayasanın 60. Maddesi herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğunu, devletin bu güvenliği sağlayacak gerekli tedbirleri alacağını ve teşkilatı kuracağını hüküm altına almıştır. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun⁷⁸ 4. maddesinin (a) fıkrası uyarınca bir hizmet akdine dayanarak bir veya birden fazla işveren tarafından çalıştırılanlar, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu gereğince sigortalı sayılırlar⁷⁹. Aynı Kanununun 6. maddesinde sayılan istisnalar arasında da sporcular sayılmadığı için, kulüplerinden ücret alarak spor yapan profesyonel sporcuların, 5510 sayılı Kanun gereğince sigortalı sayılmaları gerekir. Önceki yıllarda sporcuların İş Kanunu kapsamı dışında tutulmaları, profesyonel futbolcu istihdam eden kulüpler tarafından yanlış anlaşılacak şekilde, futbolcuların sigortalı statüsünde olmadığı şeklinde hatalı bir düşünce doğmuştur. Ancak İş Kanunu ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun kapsamı birbirinden farklı olduğu için, profesyonel futbolcuların İş Kanunu kapsamı dışında bırakılmış olmaları, futbolcuların sigortalı sayılmasına engel olmadığı açıktır⁸⁰. Kaldı ki Yargıtay 10. Hukuk Dairesi tarafından 1974 tarihili kararında, profesyonel futbolcu

⁷⁷ Memorandum of Understanding Between FIFpro and UEFA, Annex 1- European Professional Football Player Contract Minimum Requirements, 11.10.2007, www.uefa.com; Uluslararası Futbol Oyuncuları Birliği(FIFpro) ile Avrupa Futbol Federasyonları Birliği(UEFA) arasında varılan mutabakat çerçevesinde futbolcular ile kulüpler arasında imzalanacak sözleşmelerdeki asgari sınırların çizilmesi ve bu sınırlar çerçevesinde toplu sözleşme tarafı olmayan futbolcuların korunmasını amaçlanmıştır. Kaldı ki birinci ek olarak sunulan sirkü, Uluslararası Futbol Federasyonları Birliğince çıkarılan 2008/1171 nolu sirkülerin geliştirilmiş halidir.

⁷⁸ İlgili kanun, 31.05.2006 tarihinde kabul edilmiş olup, 16.06.2006 tarih ve 26200 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

⁷⁹ Tuncay Aziz Can/ Ekmekçi Ömer, Yeni Mevzuat Açısından Sosyal Güvenlik Hukukunun Esasları, 2.Bası, Legal Yayınları, İstanbul 2009, s.137.

⁸⁰ Petek, s.152.

ile kulüp arasındaki bir hizmet akdinin ortaya çıktığı, futbolcuların her zaman için karşı karşıya kaldıkları tehlikelerin önemi, toplumsal yönden Sosyal Sigortadan özellikle yararlanmalarını zorunlu kılacağı düşüncesi ile profesyonel futbolcuların Sosyal Sigortalar Kanunu bakımından sigortalı sayıldıklarına hükmetmiştir⁸¹. Kanaatimizce de futbolu bir kulübe bağlı, ücret alarak, diğer bir ifade ile futbolu meslek olarak icra eden futbolcuların 5510 sayılı Kanun kapsamında 4/a sigortalı sıfatına haiz olduklarının kabulü gerekir⁸².

Bununla birlikte, kulüpten herhangi bir ücret almadan spor yapan amatör futbolcuların, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu bakımından sigortalı olarak sayılması mümkün değildir⁸³.

Futbol Federasyonu tarafından hazırlanan yürürlükteki Profesyonel Sporcuların Statüsü ve Transfer Talimatı'nda futbolcuların sosyal güvenlik haklarına ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. Bununla birlikte FIFA tarafından yayınlanan 1171 sayılı sirkülerin "*Kulübün Yükümlülükleri*" başlıklı 4. maddesinin 2.(e) fıkrasına uyarınca sözleşmede yer alması gereken kulübün finansal yükümlülüklerinden birinin de sosyal sigorta primi olduğu belirtilmiştir⁸⁴. 5510 sayılı Kanun uyarınca futbolcuların sigortalı sayılması ve Türkiye Futbol Federasyonu'na tescil ile kulüplerin FIFA düzenlemelerine uyacaklarını taahhüt etmeleri çerçevesinde kulüplerin sözleşme imzaladıkları futbolcularının primlerini ödemeleri gerektiği açıktır.

Primi ödenen profesyonel futbolcu, 5510 sayılı Kanun'un kısa vadeli ve uzun vadeli sigorta hükümleri çerçevesinde kanunda belirtilen süre ve prim ödeme şartları gerçekleşmiş ise iş kazası ve meslek hastalıkları sigortası, hastalık sigortası, bayan futbolcu ise analık, malüllük ve yaşlılık, ölüm sigortalarından faydalanabilir. 5510 Sayılı Kanun, her sigorta için farklı koşullar getirmiştir. Futbolcunun bu

⁸¹ Baştürk, Faruk, Sosyal Sigortalar Uygulamasında Profesyonel Futbolcular, Legal İş Hukuku Dergisi, Sayı 8, 2005, s.1605

⁸² Baştürk, Faruk, Sosyal Sigortalar, s.1606.

⁸³ Küçükgüngör, ABD, s.48.

⁸⁴ www.fifa.com ; FIFA circular no. 1171, 4.2.(e) ; "The agreement defines all the Club's financial obligations such as, pension fund/social security cost".

sigortalardan yararlanma şekilleri çalışmamızın konusu dışında kaldığından, burada yer verilmeyecektir.

Profesyonel futbolcu aktif spor hayatında ne kadar iyi kazanırsa kazansın, sosyal güvence her futbolcu için bir ihtiyaçtır. Günümüzde her ne kadar bireysel emeklilik sistemi gibi, özel sigorta enstrümanları geliştirilmiş ise de devletin sağladığı sosyal güvencenin gücünden profesyonel futbolcularında yararlanması, primlerinin eksik ve düşük gösterilmesinin önlenmesi adına futbolcunun kulübünden sigorta primlerini ödemesini talep etme hakkı olduğunun kabulü gerekir.

3.1.4 Sendikal Haklar

Sendikal haklar ile futbolcunun sendika kurma ve sendikaya üye olmak hakkı ilk aklı gelmektedir. Anayasanın 51. maddesinde sendikal özgürlüğün temel hatları çizilerek, çalışanların ve işverenlerin, üyelerinin çalışma ilişkilerinde, ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerini korumak ve geliştirmek için önceden izin almaksızın sendikalar ve üst kuruluşlar kurma, bunlara serbestçe üye olmak hakkına sahip oldukları hükme bağlanmıştır. 2821 sayılı Sendikalar Kanunu'nun⁸⁵ 1. maddesinde, bu kanunun amacının, çalışma ilişkilerinde ekonomik ve sosyal hak ve menfaatlerin korunması ve geliştirilmesi için, işçiler ve işverenler tarafından meydana getirilen sendikalar ile konfederasyonlara ilişkin esasların düzenlenmesi olduğu belirtilmiştir. Sendikalar Kanunu açısından, sendika kurabilmek ve sendikaya üye olabilmek için işçi veya işveren sıfatına sahip olmak gerekmektedir. Ayrıca bir hizmet aktine dayanarak çalışanlara işçi, işçi sayılan kimseleri çalıştıran gerçek ve tüzel kişiye de işveren adı verileceği Kanunun 2. maddesinde düzenlenmiştir. Sendikalar Kanunu'nun "*Sendika Üyesi Olamayacaklar*" başlıklı 21. maddesinde sayılanlar arasında sporcular veya futbolcular yer almadığından, kulüplerinden ücret almak suretiyle futbol faaliyetinde bulunan profesyonel futbolcuların, sendika kurmalarına veya bir sendikaya üye olmalarına hukuken engel bir durum bulunmamaktadır⁸⁶.

⁸⁵ İlgili kanun, 05.05.1983 tarihinde kabul edilmiş olup, 07.05.1983 tarih ve 18040 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

⁸⁶ Küçükgüngör, ABD, s.50 ; Baştürk, s.103 ; Petek, s.156.

Sendikalar Kanunu'nun 3. maddesinde, işkoluna göre sendikalaşma esasının benimsenmiş olduğu görülmektedir. Bu esas gereğince, ülkemizde ifa edilen işler gruplanmış ve her bir gruba işkolu adı verilmiştir. İşçi ve işveren sendikalarının kurulabilecekleri işkoluna giren işlerin neler olacağı ise İşkolları Tüzüğü'nde⁸⁷ belirlenmiştir. İşkolları Tüzüğü'nün futbolcuların dahil olabileceği, sporculara ilişkin bir işkolu yer almamaktadır. Tüzük'te yer alan Genel İşler işkolu ise, Tüzük'te yer almayan işler içindir. Bu sebeple profesyonel futbolcuların İşkolları Tüzüğü'nde sayılan işkolları içinde "Genel İşler" kapsamında değerlendirilmesi mümkündür⁸⁸.

Ülkemizde "*Genel İşler*" işkolunda Türkiye Profesyonel Futbolcular Sendikası 1965 yılında kurulmuş, 1975 yılında ismi Futbol-İş olarak değiştirilmiş ancak faaliyeti uzun sürmeden 1984 yılında Sendikalar Kanunu hükümleri uyarınca münfesihi sayılmıştır⁸⁹.

Avrupada ise futbolcuların sendikalara üye olması olağan bir durumdur. Profesyonel Futbolcuları üye olarak kazanan sendikalar, futbol faaliyetleri bakımından güçlü sendikacılığının doğmasına da neden olmuştur. Güçlü sendikacılık ile beraber, bireysel ve toplu pazarlık yeteneklerine sahip sendikaların profesyonel futbolcuların ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşıladığı görülmektedir. 1967 yılında Fransa'da çalışan 376 profesyonel futbolcunun 257'si Profesyonel Futbolcular Ulusal Sendikasına üye olması, profesyonel futbolcular için ömür boyu sözleşmeler yerine süreli sözleşmelerin kabul edilmesine olanak tanımıştır⁹⁰. Yakın tarihe baktığımızda da durum farklı değildir. Günümüzde Danimarkalı profesyonel futbolcuların yüzde doksanbeşe yakını Danimarkalı Profesyonel Futbolcu Sendikası'na (Spillerforeningen) üyedirler⁹¹. Uluslararası düzeyde, profesyonel futbolcuları temsil etmek için kurulan FIFpro (Uluslararası Futbol Oyuncuları Birliği) ise profesyonel futbolcuların çalışma şartlarının düzeltilmesi ve haklarının korunması için çalışmalar yapmaktadır. FIFpro, profesyonel futbolcu sözleşmelerinin asgari koşulların

⁸⁷ 06.12.1983 tarih 18243 sayılı Resmi Gazete'de ilan edilmiştir.

⁸⁸ Küçükgüngör, ABD, s.51.

⁸⁹ Baştürk, s.110.

⁹⁰ Baştürk, s.111.

⁹¹ Jorgensen, Carsten, Danish Football Players Union is a success, www.eurofond.europa.eu (10.05.2010).

belirlenmesi adına FIFA ile gerçekleştirdiği mutabakat ile toplu iş sözleşmesi bulunmayan futbolcularında korunmasını hedeflemektedir.

Ülkemizdeki profesyonel futbolcuların örgütlenme ve sendikal haklarını tam olarak kullanamaması, futbolcuların aleyhine bir durumdur. Sporu meslek haline getiren sporcuların sayısındaki artış ile günümüz spor endüstrisinin geldiği noktaya bakıldığında, futbol faaliyetlerini bünyesinde barındıracak şekilde spor ile ilgili faaliyetleri kapsar bir işkolunun oluşturulması kanaatimizce yerinde bir uygulama olacaktır. Ayrıca üye sayısının yüksek olduğu bir futbolcu sendikasının, toplu iş sözleşmeleri veya gerekirse grev⁹² uygulaması ile futbolcuların ekonomik ve sosyal durumlarını ve çalışma şartlarını iyileştirebileceği düşünülebilir.

3.2 FUTBOLCUNUN BORÇLARI

Karşılıklı iki tarafa borç yükleyen bir sözleşme olan Profesyonel Futbolcu İş Sözleşmesi, futbolcunun sözleşme yaptığı kulübe olduğu kadar kendisine de bazı borçlar yüklemektedir. Ancak profesyonel futbolcunun borçları sadece sözleşmede belirtilenler ile sınırlı kalmamakta, PFSTT içerisinde ve FIFA sirkülerinde de futbolcunun borçlarına ilişkin hükümlere yer almaktadır.

Futbolcunun bazı borçları, aynı zamanda kulübün sözleşmeden doğan haklarını oluşturmaktadır. Çalışmamızın bu bölümünde profesyonel futbolcunun işgörme, sadakat, talimatlara uyma borçlarının yanında, Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'ndaki yükümlülükleri ile Federasyon ile uluslararası futbol örgütlerince hazırlanan düzenlemeler çerçevesinde tespit edilen borçları incelenecektir.

⁹² “Amerika Birleşik Devletleri’nde, en önemli profesyonel spor dalları olan basketbol, beyzbol, futbolda, sporcu sendikalar ile kulüpler arasında toplu iş sözleşmelerinin yapıldığını, grev ve lokavt uygulamalarına gidildiğini ifade etmek gerekir.” Küçükgüngör, ABD, s. 52.

3.2.1 İş Görme Borcu

Kulübün ücret ödeme borcu karşısında, profesyonel futbolcunun en öncemli borcunu, kulübüyle yaptığı Profesyonel Futbolcu İş Sözleşmesi ile Federasyon'un talimatları doğrultusunda üstlendiği işi yapması oluşturur⁹³.

Borçlar Kanunu'nun hizmet sözleşmesine ilişkin 320. maddesinde, aksi sözleşmenin hal ve icabından anlaşılmadıkça işçi taahhüt ettiği şeyi kendisi yapmalıdır, şeklindeki hüküm profesyonel futbolda da uygulama alanı bulur. Gerçekten de profesyonel futbolcu sözleşmesi, kulüp ile futbolcu arasında diğer iş görme sözleşmesine göre daha sıkı bir biçimde futbolcunun kişiliğine bağlanmıştır. Yapılacak işin niteliği gereği, sözleşmeye taraf olan futbolcu, işi bizzat yerine getirmek zorundadır. Diğer bir ifade ile işçi, taahhüt etmiş bulunduğu işi şahsen yapmak, bizzat gerçekleştirme zorundadır⁹⁴.

Profesyonel futbolcunun iş görme borcunun nasıl ifa edileceğinin tespiti her somut olayda ayrı ayrı ve çeşitli olasılıklara göre belirlenecektir. Futbolcunun en genel ifade ile futbol oynarak iş görme borcunu yerine getirir. Ayrıca futbolcunun kulübünün ulusal ve uluslararası katılacağı her türlü futbol müsabakasına iştirak etmesi, verim göstermesi, iş görme borcunun ortaya konulmasından başka bir şey değildir.

Türkiye Futbol Federasyonu'nca hazırlanan ve yayınlanan Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinin 7. maddesinde futbolcuların yükümlülükleri düzenlenmiştir. İlgili 7. maddenin (b) fıkrasında futbolcunun, kulübün, yurt içinde ve yurt dışında yapacağı tüm müsabakalara ve antrenmanlara katılması borcu olduğu belirlenmiştir. Sözleşmede yer verilen bu hüküm iş görme borcunun yansımından başka bir şey değildir. Kaldı ki işverenin otoritesi altında olan futbolcu, antrenmanlara katılmak zorundadır.

⁹³ Petek, s.233.

⁹⁴ Narmanlıoğlu, s.196.

1171 nolu sirkülerinin oyuncuların yükümlülükleri başlıklı 5.2.(e) maddesine göre, oyuncu, eğer takıma seçilirse, elinden geldiğince iyi oynamalıdır⁹⁵. FIFA sirkülerindeki bu hüküm, futbolcunun iş görme borcunu, özenle ifa etmesi gerektiğini de belirtir. Borçlar Kanunu'nun 321. maddesinin birinci fıkrasına göre, işçi, sözleşme gereğince üstlendiği iş görme borcunu, özenle ifa etmelidir. Profesyonel futbolcuda yürütmekte yükümlü olduğu faaliyetlerini özen içerisinde gerçekleştirmesi gerekir. Eğer bir müsabakada oynayacaksa, elinden gelince iyi oynamalı, mesleki bilgisine ve niteliklerine uygun davranmalıdır.

Bununla birlikte iş görme borcu, sadece müsabakalara katılmakla sona ermemekte ayrıca bu müsabakalara katılmak için gerçekleştirilen düzenli çalışma ve antrenmanında iş görme borcu kapsamında olduğu kanaatimizce kabul edilmelidir. Futbolcunun kendisinden beklenen en verimli performans ile bir müsabakada oynaması için fiziksel performansının yeterli olması gerekir. Futbolcunun fiziksel performansını geliştirmesi de ancak düzenli antrenman sayesinde olmaktadır. Antremanın düzenli ve planlı olması işin gereği gibi yapılmasını sağladığından, futbolcunun düzensiz antrenman yapması veya antrenmanlara geç gelmesi gibi durumlar iş görme borcuna aykırılık yaratmaktadır.

İş görme borcunu ağır şekilde ihlal eden futbolcunun sözleşmesi, kulüp tarafından feshedilebileceği gibi, Futbol Disiplin Talimatı veya kulüp içi disiplin talimatı çerçevesinde futbolcuya disiplin cezaları da verilebilmektedir⁹⁶.

Futbolcular iş görme borcunu yerine getirirlerken, işçiler gibi mesai saatleri bulunmamaktadır. Antreman programı, kamp dönemleri, maçlar gibi futbolcunun mesaisini oluşturan faaliyetler bir araya geldiğinde, futbolcunun normal bir işçiden daha çok işi için zaman harcadığı görülür⁹⁷. Ancak futbolculara fazla mesai ödenmesi mümkün değildir⁹⁸. Futbolcu her ne kadar iş görme edimini yerine getirip antrenmanlara çıkıyorsa da, yapılan antrenmanlar futbolcunun da yararınadır. Bununla

⁹⁵ www.fifa.com ; FIFA circular no. 1171, 5.2.(e) ; “to play matches to the best of his best ability, when selected”.

⁹⁶ Petek, s.225.

⁹⁷ Petek, s.225.

⁹⁸ Petek, s.225, Baştürk s.154.

birlikte, çalışma saatlerinin bir futbolcu için dayanılmaz olması, diğer bir ifade ile futbolcunun kişilik haklarının ihlalinin söz konusu olduğu durumlarda futbolcunun antreman yapmaktan kaçınma hakkı olduğu da kabul edilmelidir.

3.2.2 Sadakat Borcu

İş sözleşmesinin diğer sözleşmelerden farklı olarak işçi ile işveren arasında kişisel ilişki kuran niteliği bu sözleşmenin tarafları arasında karşılıklı sadakatın varlığını gerekli kılar. Bu sadakat bağı işveren açısından işçiyi gözetme, işçi yönünden ise işverenin ve işyerinin çıkarlarını koruma, işverene ekonomik, ticari veya mesleki bakımdan zarar verebilecek her türlü davranıştan kaçınma borcu biçiminde kendisini gösterir⁹⁹. Sadakat borcu, Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nda düzenlenmemiştir. Buna rağmen işçinin işverene karşı sadakat borcunun varlığı kabul edildiği göz önünde tutulursa, profesyonel futbolcunun da kulübüne karşı sadakat borcunun olduğu kabul edilmek gerekir. Futbolcunun kulübe karşı olan sadakat borcunun kapsamı ise, genel olarak rekabet yapmama, sır saklama ve spor ahlakına uygun davranma yükümlülükleri şeklindedir.

a) Sır Saklama Borcu

Sır saklama borcu, futbolcunun, kulüp ve diğer futbolcular hakkında öğrendiklerini, sözleşme ilişkisi devam ederken ve sona erdikten sonra gizli tutmasını, bunların hiçbir şekilde üçüncü kişilere açıklamamasını ifade eder¹⁰⁰. Kanaatimizce futbolcular için sır saklama borcu, sözleşme devam ederken, futbolcunun özellikle televizyon, radyo yolu ile yapacağı röportajlarda önemini göstermektedir. Futbolcunun yakın tarihte oynanacak bir maç ile ilgili yapılan takımın taktiksel çalışması ile ilgili bilgiyi kamuya açıklaması veya rakip kulüplerin takımın aleyhine kullanacağı bir bilgi vermesi, sır saklama borcunun ihlaline neden olur.

⁹⁹ Süzek, s.303.

¹⁰⁰ Petek, s.353.

b) Rekabet Etmeme Borcu

Futbolcunun rekabet etmeme borcu, Profesyonel Futbolcu İş Sözleşmesi'nin gerektirdiği sadakat borcunun doğal sonucu olup, sözleşme ilişkisi devamı sırasında ve sözleşme ilişkisi sona erdikten sonra da varlığını sürdürebilir. Sözleşme ilişkisi içerisinde, futbolcunun rekabet etmeme borcunun fazla bir görünümü yoktur. Rekabet etmeme borcu, spor faaliyetinden çok reklam ürünleri ve pazarlama kısmında kendini göstermektedir. Günümüzde kulüpler, belli marka ürünleri kullanmak adına anlaşmalar yapmaktadırlar. Kulübün anlaşma yaptığı sponsor şirket ürünlerinden farklı marka ve ürünü işyerinde kullanan futbolcunun borcunu ihlali ettiği söylenebilir. Bununla beraber, kulüp yönetim hakkı çerçevesinde futbolcusuna bu konuda bir kısıtlama yapmadığı veya açıkça izin verdiği takdirde, futbolcu da istediği marka ürünü kullanabileceği kanaatindeyiz.

Futbolcunun, sözleşme ilişkisi sona erdikten sonra işveren kulübüyle rekabet etmemesi gerektiren kanunundan doğan bir borcu yoktur. Bu sebeple de profesyonel futbolcu sözleşmesinin sona ermesinden sonra, işçinin işverene karşı rekabet etmeme borcu, ancak tarafların serbest iradeleriyle yazılı olarak anlaşmaları sonucu mümkündür.

Borçlar Kanunu'nun 348. maddesine göre rekabet oluşturan faaliyetin türü, işçinin kendi namına işverenle rekabet edebileceği bir iş yapması veya işçinin rakip bir müessede çalışması durumlarıdır. Kanun taraflar arasında eşitliğin olmaması, işçinin ekonomik yönden zayıf konumunda bulunması ve işçinin ekonomik geleceğini sınırlaması sebebiyle rekabet yasağı sözleşmesinin sınırlarını düzenlemiştir. Yasaklayıcı sözleşme, ancak yazılı şekilde yapılması, işçinin reşit olması ve sözleşmenin kurulmasında haklı bir nedenin bulunması durumunda rekabet yasağı sözleşmesi kapsamındadır.

Futbolcunun, işvereni ile rekabete girecek bir iş yapması, diğer bir ifade ile futbolcunun, kulübünden ayrıldıktan sonra bir futbol kulübü kurarak, eski takımı ile rekabete girişmesi, olağan spor hayatı gerçeklerine karşısında pek mümkün değildir.

Bununla birlikte uygulamada futbolcunun bir başka kulüp ile sözleşme imzalamaması şartına sahip sözleşmelerin yapıldığı görülmektedir. Özellikle yurt dışına transfer olan bazı futbolcuların, Türkiye'ye ancak belirli bir süre geçtikten sonra döneceğini veya Türkiye'ye dönmesi durumunda, sadece eski kulübüyle sözleşme yapabileceğini içeren şartlara sahip sözleşme imzaladıkları görülmektedir. Petek'e göre bu tip sözleşmeler, Borçlar Kanunu'nun rekabet yasağını düzenleyen 348 ve devamı hükümlerde düzenlenen anlamda rekabet yasağı sözleşmesi niteliği taşımamakta olup ilgili maddelerin uygulama alanı bulunmamaktadır¹⁰¹.

Baştürk ise, bu tip sözleşmelerin rekabet yasağı sözleşmesi olduğu ve Borçlar Kanunu 348 ve devamı hükümlerinin uygulanması gerektiğini, bu çerçevede akdedilen sözleşmelerin futbolcunun ekonomik geleceğini güçleştirmekte olması sebebiyle, kulüp ile futbolcu arasında yapılan rekabet yasağı sözleşmelerinin geçersiz olduğunu belirtmiştir¹⁰².

Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu, 11.09.2008 tarihinde önüne gelen benzer bir olayda, kulüp ile oyuncu arasında akdedilen oyuncunun Türkiye'ye dönmesi halinde başka kulüp ile anlaşmayacağı şartını taşıyan sözleşmenin, rekabet yasağı sözleşmesi olduğunu ve ilgili sözleşme hükmünün, futbolcunun ekonomik geleceğini tehlikeye sokacak ölçüde ve hakkaniyete aykırı şekilde sınırlayan bir düzenleme olduğunu tespit ederek, Borçlar Kanunu 348. madde ile devamı maddelerinde öngörülen şartları taşımayan sözleşme hükmünün iptaline karar vermiştir¹⁰³.

Belçika Hukuku'nda da rekabet etmeme yasağının sözleşmede yer alması halinde yok hükmünde sayıldığı 24 Şubat 1978 tarihli Kanun'un 8.maddesinde belirtilmiştir. İş bu maddeye göre, sporcu ile işverenle arasındaki sözleşmede, iş sözleşmesinin sona ermesinden sonra sporcunun kendi tercihi ile yeni bir işverenle sözleşme

¹⁰¹ Petek, s.356.

¹⁰² Baştürk, s.161.

¹⁰³ 11.09.2008 tarih, 2008/235 E., 2008/265 K. Sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu Kararı.

yapmasının engellenmesi düzenleyen hükümlerin yok hükmünde olduğu belirtilmiştir¹⁰⁴.

Sonuç olarak, futbolcunun, sözleşme süresi için ve sözleşme sona erdikten sonra rekabet etmeme borcu vardır. Ancak sözleşme süresin sona erdikten sonraki rekabet yasağı tarafların akdedecekleri bir sözleşme ile olabilir ki, bu sözleşmede futbolcunun ekonomik hayatını engelleyecek hükümlerin olması halinde bu tip sözleşmelerin hüküm ifade etmeyeceği dikkate alınmalıdır. Bununla beraber, futbolcuya rekabet yasağı getiren sözleşmenin somut olay hayat olayı içerisinde haklı gösteren nedenlerin olması halinde bu tip sözleşmeler veya hükümler taraflar arasındaki sözleşmeye eklenebilir.

c) Spor Ahlakına Uygun Davranma Borcu

Her tür spor dalında, başarılı ve üstün olmak, sporcuyla her zaman cezp etmekte, onu heyecanlandırmaktadır. Bu sebeptendir ki sportif başarıyı elde etmek için sporcuların kimi zaman etik olmayan yolları tercih ettiği görülmektedir. Futbol, bir takım sporu ise de, kuşkusuz üstün bireysel başarı da gerektirir. Ancak futbolcunun daha fazla performans elde etmek adına, etik olmayan yollar seçmesi, doping veya şike gibi spor ahlakına aykırı girişimlerde bulunması, diğer bir ifade ile dürüst davranmaması sadakat borcuna aykırılığı doğurur.

TFF, futbolun dürüst şekilde oynanmasını sağlamak, spor ahlakına uygun hareket eden futbolcuları ödüllendirmek adına, 1993 yılında yayınlanan Türkiye Futbol Federasyonu Fair Play Talimatı¹⁰⁵ düzenlenmiştir. Talimat'ın 5. maddesi ile Fair Play'in tanımı yapılmaktadır; Madde, Fair Play hareketlerini, futbol oyununu dürüstlük içinde oynama ve rakibe sportmence davranma düşüncesinden hareketle belirlemiştir. Buna göre, müsabakalara katılan kulüp ve oyuncuların, oyun kurallarına riayet etmeleri, karşı takım oyuncularına, maçı yönetenlere sportmence davranmaları, maçlara katılan herkesin, maçtan önce, maç sırasında ve maçtan sonra maçın sonucuna ve maçı yönetenlerin verdiği kararlara saygılı davranmaları Fair

¹⁰⁴ Blanpain, s.102.

¹⁰⁵ 24.08.1993 tarihli 21678 nolu Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

Play hareketleri olarak sayılmıştır. Zira bu belirtilen Fiar Play hareketlerine aykırı davranmak kanaatimizce dürüstlük borcuna, diğer bir ifade ile spor ahlakına uygun davranma borcuna aykırılık teşkil eder.

Futbolcunun işini dürüst bir şekilde yapması aynı zamanda futbolcunun performans artırıcı maddeler kullanmamasını, diğer bir ifade ile doping yapmamasını gerektirir. Futbolcunun fiziksel gücünü artıran maddeler alması, sportif eşitliği bozduğundan spor ahlakına aykırıdır. Doping, bireyin performansını yapay şekilde iyileştirmek amacıyla, sağlığa zarar verebilecek maddelerin ve yöntemlerin bilinçli şekilde kullanılmasıdır¹⁰⁶. Doping kullanımı işin dürüst yapılmadığını gösterdiği gibi, ayrıca futbolcunun ve kulübünün zarar görmesine de yol açmaktadır. Bu çerçevede doping kullanan futbolcunun spor ahlakına uygun davranma borcunu ihlal ettiğini söyleyebiliriz. Zira futbolcunun şike yapması da, spor ahlakı ile bağdaşmamaktadır. Futbolcunun bir bedel karşılığında, işverenin aleyhine olacak şekilde iş görme borcunu tam olarak yerine getirmemesi gibi spor ahlakına aykırı hareket etmesi de, sadakat borcuna aykırılık niteliği taşır.

3.2.3 Talimatlara Uyuma Borcu

İşverenin yönetim hakkı karşısında, işçini, işverenin vereceği emir ve talimatlara uyuma borcu yer alır¹⁰⁷. Hukuka uygun bir talimata uymayarak itaat borcunu ihlal eden işçi duruma göre tazminat, durumu göre disiplin cezası, işten çıkarma gibi yaptırımlar ile karşı karşıya kalması muhtemeldir. Profesyonel futbolcular, işveren kulüpler tarafından verilen emir, talimat ve nizamla uymak zorundadırlar. Bu çalışma disiplini sayesinde hem kulüp hem de futbolcu başarılı olur. Kulüp ile profesyonel futbolcu arasında yapılan profesyonel futbolcu iş sözleşmesi gereğince futbolcu, işini ifa ederken, kulüp tarafından bu amaçla hazırlanan emir ve talimatları bilmek ve bunlara uymakla yükümlüdür. Ancak kulübün yönetim hakkını kullanarak

¹⁰⁶ Erkiner, Kısmet, Sporda Doping ile Mücadele, Spor Hukuku Dersleri, Kadir Has Üni. , Yayın No.2, Temmuz 2007, s.771.

¹⁰⁷ Narmanlıoğlu, s.199, Tunçomağ/Centel, s.102, Sevimli, Ahmet, İşçinin Özel Yaşamına Müdahalenin Sınırları, Legal, İstanbul 2006, s.82.

verdiği emir ve talimatların MK 2. maddesinde düzenlenen dürüstlük kuralına uygun olması gerekir¹⁰⁸.

Genellikle futbol kulübünün talimatları, profesyonel futbolun gereklerinden doğar. Örneğin, kamp dönemlerinde, futbolcuların kulüp tesislerinden ayrılmaması veya deplasman maçlarına takım olarak gidilmesi yönünde verilen emir ve talimatlara futbolcunun uymakla yükümlü olduğu kanaatindeyiz.

Uygulamada maçlardan önce futbolcunun özel hayatına ve sağlığına dikkat etmesi için kulüpler tarafından getirilen kurallar görülmektedir. Ancak futbolcunun işyeri dışındaki yaşam tarzına müdahale, işyerindeki müdahaleden farklıdır. Günümüzde kulüpler, futbolcunun performansının düşeceği endişesi ile ortada somut zarar yokken futbolcuların özel yaşamına müdahale etmek istemektedirler. Ancak futbolcunun verimliliğinin korunması adına işyeri dışındaki özel yaşantısına müdahaleye imkan vermek, kanaatimizce işverenin yönetim hakkı sınırlarının genişlemesine sebep olur ki bu da işçinin özel yaşam hakkını aşırı şekilde kısıtlar. Bu çerçevede, kulüp tarafından futbolcunun işyeri dışında özel yaşamına müdahale eden talimatlar bakımından futbolcunun talimatlara uyma borcu olmadığı kanaatindeyiz. Bu bağlamda, bu gibi talimatlar, uyulmak zorunda olunan talimatlardan çok, uyarı ya da anımsatma olarak algılanmalıdır¹⁰⁹.

3.2.4 Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nda Öngörölmüş Borçlar

“*Futbolcuların Yükümlölükleri*” başlığını taşıyan Profesyonel Futbolcu Statüsü ve Transfer Talimatı'nın 25. maddesi, futbolcu sözleşmesinin yüklediği borçlar dışında kalan yükümlölükleri düzenlemektedir. Bu başlık altında Talimat'ta yer alan yükümlölükler açıklanmaya çalışılacaktır.

¹⁰⁸ Sevimli, s. 84.

¹⁰⁹ Sevimli, s.241.

a) Müsabakalara katılmak için kendisi tarafından yapılması gereken işlemleri takip etmek ve tamamlamak, gerekli belgeleri temin etmek :

Futbolcu, müsabakalara katılmak için gereken işlemleri takip etmesi ve tamamlaması ile gerekli belgeleri temin etme borcu altındadır. Bir futbolcunun kulüpte profesyonel olarak oynayabilmesi için bağlı olduğu kulübü adına TFF nezdinde tescil edilmiş olması zorunludur. Bu şekilde futbolcu lisans alabilir. Futbolcunun lisans alabilmesi için ise TFF'sunması gereken belgeler Talimat'ın 14. maddesinde belirtilmiştir. 14. maddeye göre taraflarca imzanan 4 nüsha sözleşmenin, futbolcunun imza tarihinden en geç 10 gün önce düzenlenmiş ve ilgili kulüple yapacağı sözleşmede kullanılacağına ilişkin açıklamayı da içeren noter tasdikli imza beyannamesinin, TFF tarafından her yıl tespit edilen tescil ve vize işlemleri sırasında TFF Sosyal Yardım ve Dayanışma Vakfı hesabına yatırılması gereken bedele ilişkin makbuzun, tescil işlemleri sırasında belirlenecek işlem gideri ve vize ücretinin yatırıldığına dair makbuzun, borçsuzluk belgesinin ve federasyonca istenecek diğer belgelerin federasyona verilmesi zorunludur. İşte bu belirtilen belge ve makbuzların temini ve zamanında Federasyona iletilmesi profesyonel futbolcunun bir yükümlülüğüdür.

b) TFF'nin ve Kulübün düzenlediği kurs, ders ve konferanslara katılmak:

Profesyonel futbolcu müsabakalarda oynayıp antreman yapmasının yanında, iş görme borcu kapsamında değerlendirilecek diğer borçları da yerine getirmek zorundadır. Futbolcunun müsabakalarda daha verimli olmasını sağlayacak her türlü etkinlik, kurs, ders futbolcu tarafından takip edilmelidir. Bundan dolayı Federasyon ve Kulübün düzenlediği kurs, ders ve konferanslara futbolcu haklı bir mazereti olmadığı sürece katılmak zorundadır.

İlgili kurs ve dersler doğrudan oyun kuralları ile olmasının yanında günümüz futbolunda psikolojik faktörlerin futbolcuların sportif performanslarını etkilediği

anlaşıldığından, kurs içeriklerinin genellikle futbolcunun baskı ve rekabet ortamı ile başedebilmesini amaçlayan psikolojik eğitime dayalı olduğu görülmektedir¹¹⁰.

c) Hastalık veya sakatlık nedeni ile alınacak istirahat raporlarını beş gün içerisinde kulübüne ve TFF'ye bildirmek:

Futbolcunun bir borcunda, sağlığına gereken dikkat ve özeni göstermektedir. Bu borcun uzantısı olarak, futbolcunun hasta veya sakatlık hallerinde alacağı raporları TFF bildirmek borcu altında olduğu Talimat ile belirlenmiştir. Profesyonel futbolcunun bu yükümlülük ile bağlı tutulmasının sebebi, maç kadrosu açısından kulübün ve dolayısıyla teknik kadronun bir bilgiye sahip olması ve gerekse Milli Takımlar teknik kadrosunun da bu bilgiye sahip olarak hazırlıklarını yapmasıdır. Talimat'ta ayrıca, futbolcunun bu borcunu yerine getirmediği hallerde, bir hak talebinde bulunamayacağı da ifade edilmiştir. Madde içerisinde bildirim, resmi şekilde mi yapılıp yapılmayacağı konusunda herhangi bir düzenleme bulunmamakla birlikte, istirahat raporunun kulübe ulaştırılmasının yeterli olduğu kanaatindeyiz. Tahkim Kurulu 21.09.2006 tarih 2006/247 E. ve 2006/240 K. Nolu kararında, futbolcunun raporu alırken kulüp müdürünün yanında olması ve kulübün de iş bu istirahat raporunu kendisine ulaşmadığını ispatlayamadığı hususunu göz önüne alınarak, kulübün futbolcunun ücretlerinden sorumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır.

3.2.5 Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi'nde Öngörölmüş Borçlar

Türkiye Futbol Federasyonu'nca hazırlanarak yayınlanan, futbolcu ile kulüp arasında imzalanacak Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi'nin 7. maddesi futbolcuların yükümlülüklerini sıralamıştır.

Sözleşmede yer alan yükümlülüklerin ilki, futbolcunun sözleşme ile kendisine yüklenen edimleri yerine getirme borcudur. Diğer bir ifade ile futbolcunun futbol

¹¹⁰ Konuya ilişkin Malezya'da yapılan bir çalışmada, psikolojik faktörlerin etkisi sebebiyle futbolcunun başarısının düştüğü, verilen eğitim ile rahatlama tekniklerini öğrenen deneklerin daha başarılı performans gösterdikleri tespit edilmiştir. <http://ccsnet.org/journal/index.php/ies/article/viewFile/4928/4645> (14.05.2010).

faaliyetinde bulunması gerektiği ifade edilir. Bununla beraber kulübün yapacağı tüm müsabakalara ve antremanlara katılmak yükümlülüğü de sözleşmede tekrar ifade edilmiştir.

7. maddenin (c) bendinde futbolcunun, UEFA, FIFA, TFF Statü'lerine uyararak, futbol ahlaki prensiplerine uygun davranış göstermesi gerektiği ifade edilmiştir.

(e) bendinde ise, futbolcunun kulübünün izni olmadan herhangi bir sportif faaliyette bulunmama yükümlülüğü getirilmiştir. Esasında bu yükümlülük, sadakat borcu içerisinde değerlendirilebilir. Profesyonel futbolcu herhangi bir spor dalında sportif faaliyette bulunması sadakat borcunun ihlali niteliğindedir. Bununla birlikte tehlike ve sakatlık riski içermeyen ve futbolcunun hobi olarak yapacağı sporların bu yükümlülük kapsamı dışında tutmak gerekir.

7. maddenin (f) bendinde futbolcunun, sağlığına dikkat etmesi gerektiği ve sağlığını etkileyecek herhangi bir faaliyette bulunmama borcu olduğu belirtilmiştir. Futbolcuların performanslarındaki en küçük değişimler bile iş görme borcuna aykırılık teşkil edebilir. Özellikle futbolcunun içki ve sigara tüketimi iş görme borcunun ifasını etkilemektedir.

Kulüp Sağlık Kurulu'nun veya kulüp doktorunun tedavi uygulamasına izin verme borcu 7. maddenin (h) bendinde belirtilmiştir. Futbolcunun sakatlanması durumunda kulüp doktorunun denetimde kendisine uygulanacak tedaviye izin verme borcu bulunuyor ise de, kişisel haklar çerçevesinde futbolcunun kulübe bağlı olmayan farklı bir doktordan da ikincil görüş isteme hakkı olduğu düşünmek gerekir. Futbolcuya tavsiye edilen tedavilerde farklılık olması halinde, futbolcunun kulüp doktorunun uygulayacağı tedaviyi reddetmesinin bu borca aykırılık taşımayacağı kanaatindeyiz.

(j) bendi ise futbolcunun, oyunun kurallarını bilmesi gerektiği borcunu düzenlemiştir. Profesyonel futbolcu, futbolun kurallarını bilmelidir kaldı ki bir santrforun ofsayt

kuralını bilmiyor olması iş görme borcunun tam anlamıyla yerine getirilmediğini gösterir.

Sözleşmenin 7. maddesinde yer alan son yükümlülük ise, bahis ve benzeri faaliyetlere ilişkindir. Futbolcunun hiçbir şekilde bahis veya benzeri faaliyetlerde bulunması kabul edilemez. Futbol Disiplin Talimatı'nın¹¹¹ 56. maddesine benzer şekilde futbolcuların futbol müsabakalarına ilişkin düzenlenen bahis ve benzeri şans oyunlarına doğrudan veya dolaylı olarak katılmasını yasaklamıştır. Maddenin ikinci fıkrasında ise, aksi davrananlara 3 aydan 1 yıla kadar hak mahrumiyetleri cezaları verileceği düzenlenmiştir.

3.3 KULÜBÜN HAK VE BORÇLARI

Futbolcu ile kulüp, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi'ni imzalayarak, bir sözleşme ilişkisine girerler. Bu sözleşmenin akdedilmesi ile taraflara karşılıklı olarak bazı hak ve borçlar yüklenir. Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi'nde, esas olarak taraflardan birinin hakkı diğer tarafın borcunu oluşturmaktadır. Futbolcunun hak ve borçlarını çalışmamızda kapsamlı olarak ele almaya çalıştık. Dolayısıyla, kulübün haklarını ve borçlarını da kısmen incelemiş olduk. Bu çerçevede, bu bölümde kulübün hakları kısmında, sadece disiplin cezası verme hakkından bahsedildikten sonra, Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nda ve Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinde yer alan kulübün borçları konusuna değinilecektir.

3.3.1 Kulübün Hakları

Sözleşmesi gereği profesyonel futbolcu istihdam eden kulübün, futbolcunun borçlarını en iyi şekilde ifa etmesine yönelik hakları bulunmaktadır. Futbolcunun borçları kısmında kulübünde hakları incelendiğinden bu bölümde, sadece kulübün disiplin cezası verme hakkından bahsedeceğiz.

¹¹¹ Talimat 30.07.2009 tarihinde TFF'nin resmi internet sitesi adresi olan www.tff.com 'da yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

3.3.1.1 Disiplin cezası verme hakkı

Futbol sporunun en iyi şekilde icra edilebilmesi için, futbolcuların üstün bir performans sergilemeleri ve bu amaçla gerek antrenman gerekse maçlarda, hatta özel yaşantılarında disiplinli davranmaları gerekir. Disiplin, kulübün başarıya ulaşması ve diğer kulüpler ile rekabet etmesi için zorunluluktur. Örneğin, antrenmanlara geç gelen veya gelmeyen, mazeretsiz maça çıkmayan veya maçta düşük performans gösterip takımın yenilmesine sebep olan, maçlarda profesyonel futbolcudan beklenmeyecek şekilde sarı veya kırmızı kart görerek, takımında yer alamayan futbolcular, disiplin davranışları sebebiyle cezalandırılırlar.

Kulüp tarafından futbolculara verilen disiplin cezaları genellikle para cezası şeklindedir¹¹². Futbol kulüplerinin uyguladığı para cezaları, kulübün menfaatlerini korumak amacıyla getirilmiş olup, genellikle Yönetim Kurulu veya Disiplin Kurulu tarafından verilmektedir. Ancak futbolcular da, sözleşme süresinin sonuna kadar sözleşme şartlarına uygun bir ortamın sürdürülmesi ve menfaatlerinin korunması amacıyla, sözleşmelere, kendi lehlerine olmak üzere, parasal sonuçlu cezai hükümler koyabilirler¹¹³.

Kulüpler, eğer ki takımlarında bir disiplin sağlamak istiyorlarsa, iç yönetmeliklerini veya disiplin talimatlarını sezon başlamadan en geç bir hafta önce TFF'ye göndermek zorundadırlar. Ayrıca elden imza karşılığı ile veya noter kanalı ile ilgili disiplin talimatının tüm futbolculara duyurmak da kulübün yükümlülüğüdür. Kulüp, iş bu yükümlülüğünü ihlal eder ve futbolcularına yeni disiplin talimatını bildirmez ise, futbolcuların ilgili disiplin talimatı çerçevesinde cezai yaptırım uygulaması hukuken mümkün değildir.

Kulüpler, disiplin talimatları veya iç tüzükleri gereği, futbolculara para cezası verebilirler. Ancak bu cezanın usulüne uygun şekilde futbolcuya ve TFF'ye bildirmek zorundadırlar. 24. maddenin (d) fıkrası uyarınca, kulüp para cezası içerir kararını nedeni ve tutarı ile birlikte, noterden onaylı karar örneklerini de ekleyerek

¹¹² Genç, s.131.

¹¹³ Genç, s.83, Petek, s.162.

futbolcuya ve TFF'ye karar alındıktan en geç 15 gün içerisinde gönderilmesi gerekir. Tahkim Kurulu'nca verilen 17.06.2009 tarihli bir kararda, uyuşmazlık konusu para cezasının ancak iç disiplin yönetmeliğinin talimatta belirtildiği şekilde futbolcuya teslim veya tebliğ ettirilmesi şartı ile talep edilebileceğini belirtmiştir¹¹⁴.

Disiplin cezasının dayanağı olan olay, açık ve somut ifadelerle belirtilmeli ayrıca olayın ne şekilde gerçekleştiğine ilişkin ikna edici belgeler ortaya konulmalıdır. Örneğin, basın yolu ile izinsiz şekilde kulübü hakkında açıklamalarda bulunan bir futbolcu için verilecek disiplin cezasında, kulübün, *“basına izinsiz ve haddini aşan beyanlarda bulunma”* veya *“antremanlarda uygunsuz davranışlarda bulunma”* gibi genel ve soyut gerekçelere dayandırılması kabul edilemez. Disiplin cezası ancak, izinsiz beyanların, uygunsuz davranışların neler olduğu, bu eylemlerin ne zaman, nerede, nasıl gerçekleştiği hukuken geçerli ve ikna edici belgelerle ortaya konulması çerçevesinde geçerli olur.

Disiplin cezası olarak kulüp, futbolcuyu kadro dışı bırakabilir. Ancak kadro dışı bırakılan futbolcuya kulüp, antreman yapabilmesi için en az bir antrenör ve nezaretinde hakkın kötüye kullanılması teşkil etmeyecek şekilde saha tesis etmek yükümlülüğü altındadır. Bu yükümlülük aslen, kulübün futbolcusunu gözetme borcundan da doğmaktadır.

Futbolcu ile kulüp arasında kulübün futbolcuya verdiği para cezasından kaynaklanan bir uyuşmazlık doğduğunda, bu uyuşmazlığın çözümü için, öncelikle Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'na futbolcunun başvurması gerekir. Talimat'ın 25. maddesi uyarınca futbolcu en geç bir ay içinde başvuruda bulunmalıdır. Bu süre kanaatimizce hak düşürücü süre olup, disiplin cezasının futbolcuya tebliğinden itibaren başlar. Futbolcu, aleyhine bir karar çıkması halinde, Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun verdiği karara karşı Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu'na başvurabilir. Tahkim Kurulu para cezasını onaylamayabileceği gibi, fahiş bir para cezası söz konusu ise bunu indirebilir.

¹¹⁴ 17.06.2009 Tarih 2009/290 E., 2009/372 K. Nolu karar; “...Somut uyuşmazlıkta Kulüp, iç disiplin yönetmeliğini Talimatta belirtilen şekilde futbolcuya teslim veya tebliğ ettiğini kanıtlayamamıştır”.

3.3.2 Kulübün Borçları

Kulübün en önemli borcu, futbolcunun iş görme borcu karşısında yer alan ve kulübün Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi'nde doğan asli edimi, ücret ödeme borcudur. Ücret konusuna ilişkin içerikli bilgi futbolcuların ücret isteme hakkı çerçevesinde incelendiğinden, Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nda ve Profesyonel Futbolcu Sözleşmesinde yer alan kulübün borçları konusuna değinilecektir.

Kulübün bir diğer önemli borcu ise, işçiyi gözetme borcudur. İşverenin bu borcu, işçinin çalışması nedeniyle karşılaşılabileceği tehlikelerden korunması, bu konuda önlem alınması ve onun çıkarlarına zarar verecek davranışlardan kaçınılması şeklinde ortaya konur ve işçinin sadakat borcunun karşısında yer aldığı kabul edilir¹¹⁵. BK 332. maddenin ilk fıkrasının, *“iş sahibi, akdin hususi halleri ve mahiyeti noktasından hakkaniyet dairesinde kendisinden istenebileceği derecede çalışmak dolayısıyla maruz kaldığı tehlikelere karşı icabeden tedbirleri ittihaz ve münasip ve sıhhi çalışma mahalleri ile, işçi birlikte ikamet etmekte ise sıhhi yatacak bir yer tedarikinde mecburdur.”* Anlatımından işverenin, işçiyi koruma borcu ortaya çıkmaktadır. Bu koruma ve gözetme borcu, çerçevesinde kulüp, futbolcusu gözetme, doktor bulundurma, sakatlık halinde tedavini sağlama borcu altındadır. Ayrıca gözetme borcu, işçinin sadece sağlık durumu açısından değil, daha geniş anlamda işçinin özel yaşamına saygı yükümlülüğünü de beraberinde getirir¹¹⁶. Bizimde katıldığımız bu görüş çerçevesinde, işverenin işçiyi gözetme borcuna aykırılık oluşturan talimatlar vermesi mümkün olmadığı gibi, kulüp, futbolcusunun özel yaşamına saygı göstermelidir.

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 24. maddesi kulüplerin yükümlülüklerini düzenler. 24. maddenin (a) fıkrasına göre, kulüp, futbolcuların eğitimi ve sağlığı için uzman teknik adam ve sağlık personeli temin etmek borcu altındadır. Bir futbolcunun sakatlanması veya sakatlığına geç müdahale edilmesi hem futbolcunun hem de kulübün aleyhine bir durumdur. Bu husus bertaraf

¹¹⁵ Narmanlıoğlu, s. 245.

¹¹⁶ Sevimli, s.93.

etmek için kulüpler kendi sağlık ekiplerini kurarak veya anlaşmalı oldukları hastanelerde futbolcuların düzenli tıbbi kontrolden geçmesini sağlarlar. Talimat uyarınca düzenlenen bu yükümlülük, 4857 sayılı İş Kanunu'nun 81. maddesinde yer alan¹¹⁷, işverenin işyeri hekimi bulundurma yükümlülüğüne benzemektedir.

24. maddesinin (b) fıkrasına göre, iş görme ediminin borcunun futbolcudan talep edilebilmesi için futbolcuya, futbol faaliyetinin gerektirdiği spor malzemelerini kulüp temin etmek zorundadır. Sadece bir futbol topu, futbol oynamak için yeterli ise de profesyonel futbolcunun spor malzemeleri çeşitlidir. Antreman ve idman sahaları ile maçın oynanacağı saha işveren tarafından temin edilmelidir. Bununla beraber, oyuncunun antremanda kullanacağı malzemeler, çalışma araçları da bu yükümlülüğün kapsamındadır.

Talimat'ın 24. maddesinin (f) fıkrasında ise, kulübün bir diğer önemli yükümlülüğü belirtilmiştir. Maddeye göre, kulüp, futbolcularını, yurt dışında ve içinde yapılacak tüm müsabakalarda, antremanlarda, gidiş ve gelişlerde, taşıt vasıtalarında meydana gelmesi muhtemel kazalar ve sakatlıklar için kısmi ve daimi maluliyet ve ölüm hallerine karşı TFF tarafından belirlenmiş özel sigorta şirketlerine sigorta ettirmek borcu altındadır. Bu borç aslında işverenin işçiyi gözetme borcundan doğmaktadır. Kulüp ayrıca, bir riziko gerçekleşmesi halinde, 5 günlük süre içerisinde bunu özel sigorta şirketine bildirerek, futbolcuların hak kaybına uğramaması adına çaba göstermekle yükümlüdür.

¹¹⁷ İş Kanunu 81. madde ; “İşverenler, devamlı olarak en az elli işçi çalıştırdıkları işyerlerinde alınması gereken iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin belirlenmesi ve uygulanmasının izlenmesi, iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi, işçilerin ilk yardım ve acil tedavi ile koruyucu sağlık ve güvenlik hizmetlerinin yürütülmesi amacıyla, işyerindeki işçi sayısı, işyerinin niteliği ve işin tehlike sınıfı ve derecesine göre;

- a) İşyeri sağlık ve güvenlik birimi oluşturmak
 - b) Bir veya birden fazla işyeri hekimi ile gereğinde diğer sağlık personelinin görevlendirmekle,
 - c) Sanayiden sayılan işlerde iş güvenliği uzmanı olan bir veya birden fazla mühendis veya teknik elemanı görevlendirmekle,
- Yükümlüdürler.”.

4. PROFESYONEL FUTBOLCUNUN TRANSFERİ

Günümüzde değişen ve gelişen futbol, yetenekli ve takım oyununu bilen başarılı futbolcuların hayatı boyunca tek bir kulüpte oynamasına uygun değildir. Kulüpler, kendi başarılarını artırmak için başarılı futbolculara sahip olmak istedikleri gibi, o kulübün taraftarları da sahada yetenekli futbolcular görmek ister. Seyircinin desteğinin çokluğu, kulübün ekonomik kazancı ile doğru orantılıdır. Bu itibarla, profesyonel futbolcuların kulüp değiştirilmesi sıradan olmuştur.

Kulüpler, takımlarının başarısı için yeni futbolcuları takımlarına katmaya çalıştıkları kadar, başarısız olanları da ellerinde tutmak istemezler. Futbolcu ise, sportif ve ekonomik sebeplerle kulübüyle sözleşmesi henüz sona ermeden veya erdikten sonra başka kulüpler ile sözleşme yapmak isteyebilir.

En geniş anlamıyla transfer, Türk veya yabancı bir profesyonel futbolcunun yurt içindeki veya yurt dışındaki bir kulüpten, yurt içindeki veya yurt dışındaki başka bir kulübe futbol konusundaki yeteneklerini sergilemek amacıyla bir ücret karşılığında geçiş yapmasıdır¹¹⁸. Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın "Tanımlar" başlıklı ikinci maddesi göre transfer, futbolcunun ilk kez profesyonel sözleşme imzalamasını, mevcut kulübünden başka bir kulüp ile sözleşme imzalamasını veya geçici olarak kulüp değiştirmesini ifade eder.

Talimat'ın 2. maddesine verilen transfer tanımından üç tür transferin varlığı anlaşılmaktadır.

4.1 FUTBOLCUNUN İLK KEZ PROFESYONEL SÖZLEŞME İMZALAMASI SURETİYLE GERÇEKLEŞEN TRANSFER

Futbolcunun ilk kez profesyonel sözleşme imzalaması suretiyle gerçekleşen transfer Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın "Amatör Futbolcunun

¹¹⁸ Ertaş, s.280.

Profesyonel Olması” başlıklı 5. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, amatör futbolcular, 15 yaşını doldurmuş olmak kaydıyla, ilgili talimat hükümlerine uygun olarak profesyonel futbolcu sözleşmesi imzayabilirler. Bununla birlikte, futbolcunun 18 yaşın altında olması durumunda, profesyonel statüye geçişte, adına tescilli oldukları kulübün yazılı muvafakatının alınması zorunludur. Ayrıca Talimat’ın 19. maddesine yer alan kural çerçevesinde, 18 yaşın altındaki futbolcular ile imzalanacak olan sözleşmelerin süresi üç yıldan fazla olamaz.

Talimat’ın 5. maddesinin 2. fıkrasına göre ise, kulüpler, en az 12 ay süre ile kendisinde tescilli olan amatör futbolcular ile tescil dönemleriyle sınırlı olmaksızın profesyonel sözleşme imzayabilirler. Ancak profesyonellikten amatörlüğe dönüş yapan futbolcular bu haktan yararlanamazlar.

4.2 PROFESYONEL FUTBOLCUNUN BAŞKA BİR KULÜPLE SÖZLEŞME YAPMASI YOLUYLA GERÇEKLEŞEN TRANSFER

Futbolcunun transferi kavramına en iyi şekilde uyan transfer tipinde, Türk veya yabancı bir profesyonel futbolcu, yurt içindeki veya dışındaki kulüpten, başka bir kulübe futbol oynamak amacıyla ücret karşılığında transfer olmaktadır. Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı’nın 11, 12, 13. maddelerinin uygulama alanı bulunduğu bu transfer tipinde Talimat, kulüpler arasında yapılacak futbolcu transferlerini belli sınırlar çizerek imkan vermektedir.

Talimat’ın 13. maddesine göre, futbolcular, ancak TFF tarafından belirlenen transfer dönemleri içerisinde tescil edilebildikleri gibi, sezon içerisinde yalnızca iki adet transfer dönemi mevcuttur. Futbolcunun bu transfer dönemleri dışında imzalayacağı sözleşme her ne kadar taraflar arasında sonuç doğuracak ise de, sözleşme TFF’ye tescil edilmediğinden tarafların TFF önünde birbirlerinden hak iddia etmeleri mümkün olmayacaktır. Uygulamada, sezon sonu sözleşmesi bitecek futbolcular ile, transfer dönemini beklemeden pazarlık yapıldığı, transfer işlemlerinin hızlandırıldığı, transfer dönemi içerisinde de sadece sözleşmelerin imzalandığı görülmektedir.

Futbolcunun kulüpler arasında transferi bonservis ücretini doğurur. Bir kulübün sözleşmeli futbolcusunun başka bir kulüp tarafından transfer edilmesi durumunda, onu transfer eden kulübün, eski kulübüne ödediği veya ödemeyi üstlendiği para ya da ekonomik değer, bonservis ücreti olarak ifade edilir¹¹⁹. Bonservis ücretinin miktarı, futbolcunun piyasa değeri ile kulüplerin pazarlık yeteneklerine bağlıdır.

Talimat'ın 12. maddesi "*Transfer Yasağı*" başlığını taşımakta ve bir takım yasaklar düzenlemektedir. Öncelikle kulübün bir tranfer yapabilmesi için futbol ile ilgili uyumsuzlıklardan doğan herhangi bir borcunun bulunmaması veya alacaklıların transfere muvafakat vermiş olması gerekir. Talimat'ın 12. maddesine göre, kulüpler, transfer ettikleri futbolcuların sözleşmelerini tescil ederken, TFF'ye, başka federasyonlara, diğer kulüplere, futbolculara, teknik adamlara, futbolcu temsilcilerine ve lisanslı müsabaka organizatörlerine, TFF Yönetim Kurulu ve diğer kurulları ile FIFA kurullarının ve CAS'ın vermiş olduğu ve kesinleşmiş kararları üzerine doğan borçlarının tamamının ödendiğine veya alacaklılar tarafından transfere muvafakat edildiğine dair belgeyi TFF'ye sunmak zorundadırlar.

4.3 GEÇİCİ TRANSFER

Uygulamada futbolcu kiralama olarak bilinen geçici tranfer, sözleşmesi devam eden futbolcunun sözleşmeli olduğu kulüp dışında başka bir kulübe belirli bir süreyle bir bedel karşılığında transfer edilerek bu sürenin sona ermesiyle asıl kulübüne transfer ücreti ödenmesine gerek kalmaksızın dönmesini sağlayan zamanla sınırlandırılmış bir sözleşmedir¹²⁰. Futbolcunun sözleşmesi devam ederken ekonomik sebepler gibi çeşitli sebeplerden başka bir kulüpte futbol oynaması gerekebilir. Örneğin, takım kadrosunda kendisine yer bulamayan, maç tecrübesi kazanmak isteyen veya antrenörü ile anlaşamayan futbolcu, bir başka kulübe geçici transfer ile verilmek istenebilir. Başka bir ifade ile, ekonomik, sportif ve kişisel sebeplerle futbolcunun sözleşme imzaladığı kulübünde futbol oynaması geçici bir süre için mümkün olmadığından, bu futbolcunun, oynayabileceği bir takıma geçici olarak transfer

¹¹⁹ Ertaş, s.289.

¹²⁰ Ertaş, s.301.

edilmesi gerekebilir¹²¹. Bu gibi durumlarda, Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimat'ının “*Geçici Transfer*” başlıklı 15. maddesi hükümleri uygulanarak futbolcunun geçici transferi gerçekleştirilir.

Talimat'ın 15. maddesine göre geçici transfer sözleşmesi, futbolcu ile ilgili kulüpler arasında akdedilecek yazılı bir sözleşme ile gerçekleşir. Geçici transfer sözleşmesi üçlü bir ilişki içerisinde profesyonel futbolcu ile birlikte diğer diğer iki kulüp arasında yapılır. Tahkim Kurulu önüne gelen bir uyuşmazlıkta, geçici kulüp ile asıl kulüp arasında imzanan sözleşme şartlarının sözleşmeye taraf olmayan futbolcuyu etkilemeyeceğini, kulüpler arasında belirlenen ücretin değil, futbolcu ile yapılan sözleşmedeki ücretin futbolcuya ödeneceğini belirtmiştir¹²².

Ayrıca geçici transfer sözleşmesinin asgari süresi, iki transfer ve tescil dönemi arasındaki süredir. Bununla birlikte Talimat'ta azami süreye ilişkin bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak futbolcunun asıl kulübü ile yaptığı sözleşmenin bitiş tarihine kadar geçici transfer sözleşmesi yapılabilir.

Geçici transfer sözleşmesinin son bulması halinde, Talimat'ın 15. maddesine göre, futbolcu ancak transfer ve tescil dönemi içerisinde asıl kulübüne yeniden tescil edilebilir. Ayrıca geçici transfer sözleşmesinde sportif rekabet ve futbolcunun katılacağı müsabakaları sınırlandıran hükümler bulunamaz.

Geçici transfer ile futbolcunun asıl kulübü bir transfer ücreti elde eder. Geçici transfer sözleşmesi ile futbolcu, yeni kulübündeki istihdamı süresince, sadece yeni kulübünün yönetimine tâbi olduğu, bu süre boyunca, ücret gibi tüm haklarını da yeni kulübünden alır. Yeni kulüp ise, sözleşmenin imza tarihinden itibaren futbolcuya karşı olan sözleşmesel yükümlülükleri yerine getirir.

Geçici transfer düzenlemeleri İş Hukukumuzda uygulama alanı bulan ve 4857 sayılı İş Kanunu ile yasal düzenleme altına alınan geçici iş ilişkisine benzerlik gösterir. Kanunun “*Geçici İş İlişkisi*” başlığı ile düzenlediği 7. maddesine göre, işveren devir

¹²¹ Ertaş, s.297.

¹²² 23.10.2008 tarih, 2008/255 E., 2008/348 K. Nolu Tahkim Kurulu Kararı.

sırasında yazılı rızasını almak suretiyle bir işçiyi holding bünyesi içinde veya aynı şirketler topluluğuna bağlı başka bir işyerinde veya yapmakta olduğu işe benzer işlerde çalıştırılması koşulu ile başka bir işverene iş görme edimini yerine getirmek üzere geçici olarak devrettiğinde geçici iş ilişkisi kurulmuş olur. Maddeden de anlaşılacağı üzere, iş ilişkisindeki işveren tarafı geçici olarak değişmektedir. Sözleşmenin işveren tarafı geçici olarak değişmekle birlikte, işverenlerin gerek tek başına gerekse birlikte sorumlulukları devam etmektedir. Maddenin üçüncü fıkrasına göre, işverenin ücret ödeme yükümlülüğü devam etmek olup geçici iş ilişkisi kurulan işveren de işçinin kendisinde çalıştığı sürede ödenmeyen ücretinden, işçiyi gözetme borcundan ve sosyal sigorta primlerinden işveren ile birlikte sorumlu olmaktadır. Bu çerçevede, geçici iş ilişkisi bakımından, PFSTT'na belirtilen geçici transfer, 4875 sayılı Kanunda belirtilen geçici iş ilişkisine benzemektedir.

5. SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ VE SONUÇLARI

5.1 SÖZLEŞMENİN SONA ERMESİ

Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, değişik yollar ile sona erebilir. Esas olan sözleşmeye saygı çerçevesinde sözleşmenin taraflarca devamını sağlamaktadır. Ancak kimi zaman kulüpler, kimi zaman futbolcular sebebiyle sözleşmeler süresinden önce son bulur. FIFA Oyuncuların Transfer ve Statüsü Talimatı'nın "Sözleşmeye Saygı" başlıklı 13. maddesine göre, profesyonel futbolcu ile kulüp arasındaki sözleşme sadece sürenin sona ermesi veya karşılıklı anlaşma ile son bulur¹²³. Sona ermenin hem kulüp ve hem de futbolcu bakımından bağlayıcı bazı sonuçları vardır. Aşağıda, önce sözleşmenin sona erme sebepleri incelenecek, ardından sona ermenin sonuçlarına değinilecektir.

5.1.1 Sözleşmenin Kendiliğinden Sona Ermesi

Profesyonel futbolcu sözleşmesi'nin kendiliğinden sona ermesinde, sözleşme ilişkisi kendiliğinden, tarafların bir hukuki işlemine lüzum kalmadan sona erer. Kendiliğinden sona erme halleri, genel olarak ifa süresinin bitmesi sebebiyle sona erme ve diğer sona erme sebepleri kapsamında ölüm, fiil ehliyetinin sınırlandırılması ve kaybı, aciz hali olarak kabul edilmektedir. Çalışmamızın bu bölümünde belirli süreli yapılan profesyonel futbolcu sözleşmelerinin kendiliğinden sona erme sebepleri olarak sözleşme süresinin dolması, ölüm, kulübün tüzel kişiliğini kaybetmesi veya iflası ve bozucu şartın gerçekleşmesi durumları incelenecektir.

5.1.1.1 Sözleşme süresinin dolması ile sona erme

Sürekli borç ilişkisi doğuran sözleşmeler, sürekli edimin yerine getirilmesi için gerekli olan ifa süresinin dolması ile son bulur. Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi,

¹²³ FIFA Regulations on the Status and Transfer of Player, Article 13 ; "A contract between a professional and a club may only be terminated upon expiry of the term of the contract or by mutual agreement".

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 19. maddesindeki düzenleme uyarınca en fazla beş yıl, 18 yaşının altındaki futbolcular için ise en fazla üç yıl süreli olarak yapılabilir. Ayrıca Talimat'ın 19. maddesinin üçüncü bendine göre taraflar her halükarda, sözleşmenin bitiş tarihini futbol sezonunun son günü olan 31 Mayıs olarak belirlemek zorundadırlar.

Talimat, sözleşmenin süresi sona ermesi durumunda kendiliğinden sona ereceğine ilişkin bir hüküm içermemektedir. Borçlar Kanunu'nun 338. maddesi, belirli süre için yapılmış ve aksi sözleşmede kararlaştırılmamış olması durumunda, süresi dolan sözleşmesinin, feshi ihbarına gerek olmaksızın kendiliğinden sona ereceğini belirtmektedir. Bu çerçevede, tarafların belirledikleri süre ne olursa olsun, sözleşme, belirlenen sürenin son yılındaki 31 Mayıs günü kendiliğinden sona erer¹²⁴. Bu durumun istisnası ise sözleşme bitiş tarihinden sonra resmi müsabakaların devam etmesi halinde, sözleşmenin süresi müsabakaların bitimine kadar uzamış sayılır, hükmünü taşıyan Talimat'ın 19. maddesinin üçüncü fıkrasıdır. Kulübün sözleşme bitiş tarihi olan 31 Mayıstan sonraki bir tarihte resmi müsabakası mevcut ise sözleşme bu resmi müsabakaların bitimine kadar uzamaktadır. Örneğin, Birinci Lig'den Süper Lig'e çıkış mücadelelerinin yaşandığı yükselme ligine katılan kulüpler, maçlarını sezon sonunda oynamaktadırlar ve sözleşmenin süresi de bu lige ilave oynanacak maçlar göz önüne alınmadan yapılmış olabilir. Bu gibi durumlarda, taraflar arasında akdedilen sözleşmenin süresi sona ermiş ise de, resmi müsabakaların devam etmesi halinde sözleşme müsabakalar bitene kadar uzamaktadır.

Borçlar Kanunu'nun 338. maddesi, her ne kadar sürenin dolması ile sözleşmenin başkaca bir işleme gerek kalmaksızın sona ereceğini belirtmiş ise de, taraflar sözleşmeye sürenin bitiminden önce bir bildirimde bulunma koşulu ekleyebilirler. Uygulamada görülen, sözleşmenin sona ermesini sürenin bitiminden bir süre önce yapılacak bir bildirimle bağlayan ve eğer bildirim yapılmaz ise sözleşmenin belli bir süre kadar yenileceğine ilişkin düzenlemeler, sözleşme süresinin opsiyonlu olmasına yöneliktir. Hukukta opsiyon hakkı, sahibine tek taraflı irade beyanı ile bir sözleşme

¹²⁴ Petek, s.339.

kurma veya mevcut bir sözleşmenin süresini uzatma yetkisi veren bir haktır¹²⁵. Opsiyon hakkı bulunan taraf, sözleşmenin bitiminden evvel bildirimde bulunarak kararlaştırılan opsiyon süresi kadar sözleşmeyi uzatabilir.

Profesyonel futbol ilişkisi açısından opsiyon hakkı, hak sahibine tek taraflı irade beyanı ile bir profesyonel futbolcu sözleşmesi kurma veya mevcut profesyonel futbolcu sözleşmesinin süresinin uzatma imkanı vermektedir. Uygulamada, opsiyon hakkının genellikle kulüplerde olduğu görülmektedir. Bu tip sözleşmelerde, sözleşmeyi devam ettirme iradesi tamamen işveren kulüp üzerindedir ve bu durum futbolcunun kişisel ve ekonomik özgürlüğünü sınırlamaktadır.

Spor Tahkim Mahkemesi 12.07.2006 tarihinde opsiyon hakkının kullanılmasına ilişkin ihtilafta vermiş olduğu karar¹²⁶ ile, opsiyon hakkının sözleşmede geçerli olduğunu belirtmiş ise de, bu hakkın sınırlarını da çizmiştir. Karara göre, mevcut sözleşmenin süresinin tek taraflı olarak uzatılmak hakkının kulübe tanındığı, opsiyon hakkının kullanılması ile başlayan dönem için daha önceki döneme nazaran futbolcu lehine belirgin ve önemli bir miktarda mâli bir iyileştirmenin öngörülmediği durumlarda, opsiyon hakkı tanıyan düzenlemenin geçersiz olduğu karara bağlanmıştır.

Tahkim Kurulu 20.08.2009 tarihli başka bir kararında opsiyon hakkı kullanılan sözleşmede, eğer yeni dönem için futbolcuya herhangi bir iyileştirme öngörülmemiş ise, opsiyon hakkının geçersiz olduğunu belirtmiştir¹²⁷. Kanaatimizce de, futbolcunun ekonomik özgürlüğünü sınırlayacak şekilde tek taraflı opsiyon hakkı içeren, yeni sözleşme yılı için futbolcuya mâli anlamda iyileştirme sunmayan hükümlerin geçersiz sayılması ve iş bu hükümleri taşıyan sözleşmelerin TFF nezdinde tescil edilmemesi gerekmektedir.

¹²⁵ Buz, Vedat, Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar, Yetkin Yayınları, Ankara 2005, s.160.

¹²⁶ <http://jurisprudence.tas-cas.org/sites/CaseLaw/Shared%20Documents/983.%20984.pdf> (13.05.2010).

¹²⁷ 20.08.2009 Tarih, 2009/307E., 2009/469K. Nolu karar ile Tahkim Kurulu Mehmet Aurelio ve Fenerbahçe Spor Kulübü arasındaki ihtilafta, opsiyon hakkının sadece kulübe verildiği, opsiyon hakkının kullanılması ile başlayan sözleşme yılı için, daha önceki yıla nazaran futbolcu lehine belirgin ve önemli bir miktarda mali bir iyileşme öngörülmediğini tespit ederek, futbolcunun karar alma özgürlüğünü sınırlayan, mesleğin ifa imkanını daraltan opsiyon hakkının geçersiz olduğuna karar vermiştir.

Borçlar Kanunu'nun 339. maddesinin birinci fıkrasında yer alan, sözleşmenin susma hali ile yenilenmesine ilişkin hükümler, Profesyonel Futbolcu Sözleşmeleri için geçerli değildir. Söz konusu maddeye göre, belirli bir süre için yapılan hizmet sözleşmesi, bu sürenin dolmasından sonra, her iki tarafın susmasıyla uzatıldığı takdirde, sözleşme aynı süreyle ve fakat sadece bir yıl için uzatılmış sayılır. Profesyonel Futbol Sözleşmesi'nin uzatılması susma şeklinde uzatılması mümkün değildir. Taraflar eğer ki sözleşme ilişkisini sürdürmek istiyorsa, yeni bir sözleşme yapmak zorundadırlar¹²⁸.

5.1.1.2 Ölüm sebebiyle sona erme

Profesyonel Futbolcu Sözleşmeleri, profesyonel futbolcu açısından kişilik unsurunun açık bir şekilde ağır bastığı sözleşmelerdendir. Kişiliğin önem taşıdığı bu tip sözleşmelerde, futbolcunun ölümü veya ölümüne denk tutulan bir durumun gerçekleşmesi, sözleşme ilişkisini kendiliğinden sona erdirir. Zira Medeni Kanun'un 27. maddesine göre ölüm olayı, kişiliğin sona ermesi sonuçlarını doğuracağı için hak ve borçlara ehil olan varlığın da ortadan kalkması sonucunu doğurur. Nitekim Borçlar Kanunu'nun 347. maddesinin 1. fıkrasına göre, taraflar arasındaki sözleşme, işçinin ölümü ile kendiliğinden sona erer.

Borçlar Kanunu'nun 347. maddesinin ikinci fıkrası, işverenin ölümü halinde sözleşmenin işverenin şahsı nazara alınarak yapılmış ise son bulacağını düzenliyor ise de, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi'nde işveren gerçek kişi olmayacağından bu hükmün işveren kulüp açısından uygulama alanı bulunmamaktadır.

Ölümlerle birlikte, kişilik ve kişilik hakkının konusuna giren kişisel değerler de sona ereceğinden, ölümden sonra kişinin maddi, bedensel, manevi, mesleki ve ticari

¹²⁸ Petek, s.339.

değerleri üzerindeki haklarından söz edilmez¹²⁹. Ölümüne denk tutulan ölüm karinesi¹³⁰ ve gaiplik durumu¹³¹ da aynı sonucu doğurur.

Futbolcunun öldüğü, ölüm karinesi gereği ölmüş sayıldığı veya hakim kararıyla gaipliğine karar verildiği durumlarda, kulübüyle olan sözleşmesi ilişkisi kendiliğinden sona erer. Ancak, futbolcunun kanuni mirasçıları, kulüp ile futbolcu arasındaki bu ilişkiden doğan hakları, kulübe karşı ileri sürebilirler¹³².

5.1.1.3 Kulübün tüzel kişiliğini kaybetmesi ve iflası ile sona erme

Futbolcunun ölümüne benzer bir durum, kulüp bakımından tüzel kişiliğin kaybedilmesi halinde gerçekleşir. Dernek şeklinde kurulan ve tüzel bir kişiliğe sahip olan kulübün Türk Medeni Kanunu'nda sayılan hallerin gerçekleşmesi ile bu niteliğini kaybetmesi durumunda, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi kendiliğinden sona erer. Dernek şeklinde futbol kulübünün tüzel kişiliğini kaybetmesi; Medeni Kanunun 87. maddesine¹³³ göre kendiliğinden dağılması (derneğin süresinin dolması, amacın gerçekleştirilmesi, amacın gerçekleştirilmesinin imkansız hale gelmesi, derneğin aciz haline düşmesi, Yönetim Kurulunun kurulmasının kesin biçimde imkansızlaşması, üst üste olağan iki Genel Kurul toplantısının yapılmaması, tüzüğünün gazetede ilan edildiği tarihten itibaren altı ay içinde Genel Kurul Toplantısının yapılamaması sebepleriyle dağılması), 88. maddeye göre Genel Kurul Kararıyla dağılması¹³⁴ ve 89. maddeye göre mahkeme kararıyla dağıtılması¹³⁵

¹²⁹ Petek, s.340.

¹³⁰ Medeni Kanun'un 31. maddesine göre, bir kimsenin ölümüne kesin gözle bakılmayı gerektiren durumlar içinde kaybolması halinde, cesedi bulunamamış olsa bile ölmüş kabul edilmektedir.

¹³¹ Medeni Kanun'un 32. maddesine göre, ölüm tehlikesi içinde kaybolan veya kendisinden uzun zamandan beri haber alınamayan bir kimsenin ölümü hakkında kuvvetli olasılık varsa hakları bu ölüme bağlı olanların başvurusu üzerine mahkeme bu kişinin gaipliğine karar verebilir. Medeni Kanun'un 33. maddesi uyarınca ilgililerin gaiplik kararı talep edebilmeleri için ölüm tehlikesinden itibaren en az bir yılın veya son haber tarihinin üzerinden en az beş yıl geçmesi gerekir.

¹³² Petek, s.340.

¹³³ 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu 87. maddesi; Dernek, amacının gerçekleşmesi, sürenin sona ermesi, ilk genel kurul toplantısını kanunda öngörülen sürede yapamamış olması, borç ödemediği acze düşmüş olması, tüzük gereğince yönetim kurulunun oluşturulmasının olanaksız hale gelmesi, olağan genel kurul toplantısının iki defa üst üste yapılamaması hallerinde kendiliğinden sona erer.

¹³⁴ 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu 88. Maddesi; Genel Kurul, her zaman derneği fesh edebilir.

¹³⁵ 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu 89. Maddesi ; Derneğin amacı, kanuna ve ahlaka aykırı hale gelirse, Cumhuriyet Savcısının veya bir ilgilinin istemi üzerine mahkeme, derneğin feshine karar verir.

şeklinde gerçekleşir. Ne şekilde gerçekleşirse gerçekleşsin, dernek şeklindeki futbol kulübü tüzel kişiliğini kaybettiği anda, futbolcusuyla yaptığı sözleşme de kendiliğinden sona erer. Çünkü artık bu kulübün tüzel kişi olarak hak ve fiil ehliyesi sona ermiştir¹³⁶.

Anonim şirket şeklindeki futbol kulübünün Türk Ticaret Kanunu'nun 437. maddesi uyarınca iflas etmesi durumunda ise, futbolcu ve kulüp arasındaki sözleşme kendiliğinden sona ermemektedir. İflas, borcun ifasını imkansız kılmaz. Bu sebeple iflas halinde, sözleşme iflas idaresi veya tasfiye memuru¹³⁷ ile devam etmektedir. İflas sebebiyle, işveren kulübün, haklı neden ile bir feshi hakkı bulunmamaktadır. Futbolcu ile sözleşme ilişkisine son verilmesi iflas masası için bir olumlu durum yaratıyorsa ise, ancak bu durumda haklı nedenle feshi düşünülebilir. Fakat iflas masası, bu durumu ispatlamakla yükümlüdür. Bununla birlikte, kulübün iflas etmesi durumunda, İcra ve İflas Kanunu'nun 206. maddesi gereğince işçinin alacakları güvence altına alındığı için, futbolcu da ücret alacağını, bu hüküm gereğince tahsil edebilir¹³⁸.

5.1.1.4 Bozucu şartın gerçekleşmesi ile sona erme

Geçerli olarak yapılmış bir sözleşmenin sonuçlarının ortadan kalkması, gelecekteki belirsiz bir olayın gerçekleşmesine bağlanmış ise, bozucu şarta bağlı bir sözleşmeden bahsedilir. 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 152. maddesine göre bu durumda, şartın gerçekleştiği andan itibaren sözleşme hüküm ifade etmeyecektir.

Profesyonel futbolda, bozucu şarta bağlı olarak sözleşme yapıldığı görülmektedir. Örneğin, futbolcunun bir Avrupa kulübü tarafından transfer edilmek istenmesi durumunda, kulübüyle sözleşmesinin sona ereceği şeklinde, bozucu şart kararlaştırılabilmekte ve bu tür şartlar, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi'nin özel hükümler bölümüne yazılabilmektedir. Bu gibi durumlarda, kulüp ile futbolcu,

¹³⁶ Petek, s.341.

¹³⁷ 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu 441. maddesi ; tasfiye işlemleri, tasfiye memuru tayin edilmedikçe idare meclisi tarafından gerçekleştirilir.

¹³⁸ Petek, s.342.

sözleşme süresini istedikleri bir tarih olarak belirlemekle birlikte, söz konusu şartın gerçekleşmesi durumunda, sözleşmeyi PFSTT'nin 26. maddesine göre karşılıklı olarak feshetmeyi kabul etmektedir. Böylece sözleşme, şartın gerçekleşmesi anda değil, şart gerçekleştiikten sonra tarafların karşılıklı anlaşmasıyla sona ermektedir¹³⁹. Aynı şekilde, kulübün bir alt kümeğe düşmesi durumunda, futbolcunun sözleşmesinin sona ereceği şekilde bir bozucu şart kararlaştırılmışsa, bu şart gerçekleştiğinde, tarafların, sözleşmeyi karşılıklı olarak sona erdirmeleri gerekir¹⁴⁰.

5.1.2 Sözleşmenin Karşılıklı Anlaşma ile Sona Ermesi

Sözleşme tarafları, artık sözleşme ilişkisine devam etmek istemedikleri durumlarda, sözleşmeyi karşılıklı anlaşarak sona erdirebilirler. Taraflar, bu yolla daha önce aralarında yapmış oldukları sözleşmeden doğan alacaklar ve borçlardan karşılıklı olarak vazgeçmekte, alacaklı ve borçlu sıfat ve durumlarına son vermektedirler. Buna ikale veya sözleşmeyi ortadan kaldırma sözleşmesi denilmektedir.

Sözleşmeyi ortadan kaldırma sözleşmesinin geçerliliği, Borçlar Kanunu yönünden herhangi bir şekil şartına bağlı olmamakla birlikte, Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın "*Karşılıklı Sona Erdirme*" başlıklı 26. maddesine göre; sözleşmelerin, kulüp ve futbolcunun karşılıklı anlaşması sonucu rızaen sona erdirilmesinin geçerli sayılabilmesi için, ikale sözleşmesini imzalayacak olan kulübün yetkili kişilerini belirleyen noter tasdikli imza sirkülerinin ve Futbolcunun imza beyannamesinin sözleşme ile birlikte TFF'ye ibrazı zorunludur. Eski düzenlemeye göre, ikale sözleşmesinin noterde düzenlenmesi gerektiği Talimatta belirtilmiş ise de, yürürlükteki talimat noterde düzenlenmiş bir sözleşme şartı aramamaktadır. Ancak ikale sözleşmesini imzalayacak futbolcunun, imza tarihinden en geç 10 gün önce düzenlenmiş ve ilgili kulüple yapacağı sona erdirme (ikale) sözleşmesinde kullanacağına ilişkin açıklamayı içeren noter tasdikli imza beyannamesini TFF'ye sunması gerekmektedir. TFF'ye 26. maddede belirtilen imza beyannamesinin sunulmaması halinde, taraflar sona erdirme iradelerini belirtmiş iselerde, karşılıksız feshi gerçekleşmeyecektir.

¹³⁹ Ertaş, s.275, Petek, s.343.

¹⁴⁰ Petek, s.343.

5.1.3 Fesih Yolu ile Sona Erme

Sözleşme taraflarından birinin borçlarına aykırı davranması durumunda, spor dalına ilişkin özel düzenlemeler varsa, emredici düzenlemelere aykırı olmayan bu düzenlemelerin öncelikle uygulanması, yoksa, Borçlar Hukukunun genel hükümleri ile hizmet sözleşmesine ilişkin özel düzenlemelerin uygulanması gerekir. Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı, tarafların sözleşmeyi feshetme haklarını 27. ve 28. maddelerinde düzenlemiştir. Talimat, bildirimli veya bildirimsiz fesih ayırımına girmemiş, kendine özgü şekilde, profesyonel futbolcu sözleşmesinin hangi hallerde, kulüp, hangi hallerde futbolcu tarafından feshedilebileceğini düzenlemiştir.

5.1.3.1 Kulübün Feshi Hakkı

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 27. maddesinde öngörülen durumlarda, kulüp, Federasyon nezdinde fesih isteminde bulunabilir. Talimatta sayılan sebepler, Borçlar Kanunu'nda belirtilen haklı sebeplerle fesih için de yeterli bir neden oluşturmaktadır. Zira Talimat'ta belirtilen nedenlerden biri varsa, artık kulüpten sözleşme ilişkisini sürdürmesi beklenemez. Fakat Talimat'ta belirtilen sebeplerden başka olaylar da, kulübün sözleşme ilişkisini sürdürmesine engel olabilir. Bu çerçevede, kulübün fesih hakkını kullanabileceği Talimat'ta belirtilen sebepler, aşağıda kapsamlı şekilde incelenecek olup, diğer sebepler için ise, sadece, sözleşmesel ilişkinin sürdürülmesinin dürüstlük kuralları gereği beklenemez hale gelmesi halinde, kulübün sözleşmeyi haklı sebeple feshedebileceğini belirtmek isteriz.

Talimat'ın 27. maddesi, üç ana halde, kulübe fesih hakkı tanımaktadır.

a) Hastalık veya İstirahat Halinin Altı Ayı Aşması

Talimatın 27. maddesinin (a) bendine göre, futbolcunun futbol faaliyeti dışında vaki hastalık veya istirahat halinin altı ayı aşması halinde, kulübün fesih hakkı vardır.

Buradaki hastalık veya istirahat, futbolcunun futbol faaliyetinden doğarsa, örneğin futbolcunun menisküs olması ve bu yüzden altı aydan fazla kulüpten uzak kalması durumunda, fesih isteme hakkı bulunmamaktadır. Diğer bir ifade ile, futbolcunun özel hayatında geçirdiği bir kaza sonucu altı aydan uzun süreli bir hastalık veya sakatlığının bulunması durumunda kulüp, futbolcunun sözleşmesini feshedebilecektir.

Futbol faaliyetinde bulunmak adına, deplasmana giderken geçirilen bir kaza da futbol faaliyetini ilgilendirdiğinden, kulübün fesih hakkı bulunmamaktadır. Aynı şekilde kanaatimizce, futbolcunun evinden çıkıp, antrenman yapmak adına kulüp tesislerine giderken geçirdiği kaza sonucu altı aydan fazla kulübünden uzak kalması da feshi nedeni oluşturmamaktadır.

Talimat'ta belirtilen altı aylık sürenin aralıksız mı geçmesi gerektiği konusunda bir düzenleme yer almamaktadır. Örneğin, futbolcu üç ay sonra kulübe dönmüş, fakat hastalığı tekrar nüksederek dört ay daha kulüpten uzak kalmış ise, acaba kulübün feshi hakkı doğar mı? Kanaatimizce, doğmaktadır. Futbol faaliyetleri dışında bir hastalıktan dolayı sakatlanan futbolcunun, kulübünden altı aydan fazla uzak kalması, kulübü ağır yükümlülükler yüklemektedir. Bu çerçevede, 6 aylık sürenin aralıklı olması halinde dahi, fesih hakkının doğacağı kanaatindeyiz.

Ayrıca, futbolcunun hastalık halinin 6 ayı aşmaması gerekmektedir. Diğer bir ifade ile futbolcunun sakatlıktan sonra 6 ay içinde tekrar eski fiziki sağlık durumuna dönmüş olması gerekir. Futbolcu, futbol faaliyeti dışında bir kaza geçirmiş, sakatlanmış ancak 5 ay sonra kulübe dönmüş ise de, kazadan önceki fiziki form durumuna eğer altı ayı içinde dönemiyorsa, o halde kanaatimizce kulübün fesih hakkı doğar.

b) Altı Ayı Aşan Hak Mahrumiyeti veya Müsabakalardan Men Cezası Alınması

Talimat, 27. maddenin (b) bendinde, futbolcunun uzun süreli ceza alması durumunda kulübün fesih hakkı olup olmadığını düzenlemiştir. Bu maddeye göre, futbolcuya, Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu'na en az altı ay süreyle hak mahrumiyeti veya müsabakalardan men cezası verilmesi durumunda kulüp, sözleşmeyi feshedebilir.

Temmuz 2009 tarihinden beri yürürlükte olan Disiplin Kurulu Talimatı¹⁴¹,nın 24. maddesine göre, müsabakalardan men cezası; futbolcunun resmi müsabakalara katılmaktan men edilmesidir. Aynı Talimat'ın 27. maddesine göre ise, hak mahrumiyeti cezası; kişinin, stadyumlara girmek de dahil olmak üzere futbolla ilgili idari, sportif veya sair her türlü faaliyette bulunmaktan men edilmesidir. Disiplin Kurulu Talimatı'na göre, sportmenliğe aykırı hareket eden, hakaret eden, ayrımcılık yapan, saldırıda bulunan, kavgaya karışan, lisans belgelerini haksız kullanan, belgeler üzerinde sahtecilik yapan, Milli müsabakaya katılmayan futbolculara, somut olayın durumuna göre hak mahrumiyeti veya müsabakalardan men cezaları verilebilir.

PFDK tarafından futbolcuya verilen cezanın kesinleşmiş olması şarttır. Zira futbolcu, PFDK kararlarının bildiriminden itibaren yedi gün içerisinde Tahkim Kuruluna başvurabilir. Belirtilen hak düşürücü sürede, futbolcu itiraz etmez ise, disiplin cezası kesinleşecektir. Ancak itiraz halinde, Tahkim Kurulu'nun vereceği kesin ve nihai kararın beklenmesi gerekir.

Futbolcunun müsabakaya men cezası veya hak mahrumiyeti cezası alması durumunda, artık kulüp futbolcudan fiilen yararlanamayacak, ama ona ücret ödemeyi sürdürecektir. Buna engel olmak için de kulübe, sözleşmenin feshi hakkının verilmesi yerindedir.

¹⁴¹<http://www.tff.org/Resources/TFF/Documents/2009DK/TFF/talimatlar/Futbol-Disiplin-talimati2009.pdf> ; Futbol Disiplin Talimatı, 30.07.2009 tarihinde TFF'nin resmi web sitesi olan www.tff.org adresinde yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

c) Sözleşmesel Yükümlülüklerin İhlali

Talimat'ın 27. maddesinin (c) bendi, futbolcunun Talimat'ın 25. maddesinde sayılan yükümlülüklerini ağır surette ihlal etmesi halinde, kulübün sözleşmeyi feshedebileceğini düzenlemiştir. Kanaatimizce, futbolcunun yükümlülüklerini ağır surette ihlal edilmesinden anlaşılan profesyonel futbolcunun kulübe karşı yapmak zorunda olduğu yükümlülüklerini yerine getirmemesi ve bu durumun artık sözleşmeye devam etmenin taraflardan biri için dürüstlük kuralları gereği beklenemez hale gelmesidir¹⁴². Her somut olayda ihlal edilen yükümlülüğün ağır surette olup olmadığının takdiri kulübe ait olmakla birlikte, ihtilaf halinde hukuki nitelemeyi Uyuşmazlık Çözüm Kurulu yapacak ve ilgililerin itirazı üzerine Tahkim kurulu tarafından kesin olarak sonuca bağlanacaktır.

Ayrıca önemle belirtmek gerekir ki, futbolcunun antrenmanlarda veya maçlardaki sportif performansının yetersizliği hiçbir şekilde profesyonel futbolcu sözleşmesinin haklı nedenle feshine yol açamayacaktır¹⁴³.

Tahkim Kurulu, yükümlülüklerin ihlali sebebiyle sözleşmesi feshedilen teknik sorumlunun uyuşmazlığında, basında çıkan beyanların eleştiri sınırlarını aşmadığını tespit etmiş ve feshin haksız olduğuna hükmetmiştir¹⁴⁴.

Futbolcunun Talimat'ta belirtilen yükümlülüklerine uymaması halinde, kulübün feshi hakkını kullanması zorunlu değildir. Kulüp arzu ederse, futbolcuya para cezası gibi disiplin cezaları da verebilir. Talimat'ın 27. maddesinin (2) fıkrasında, kulübün uyması gereken usul açıklanmıştır. Maddeye göre, futbolcu sözleşmeden kaynaklanan edimlerini ifada temerrüde düştüğü takdirde, kulüp sözleşmeyi fesh etme arzusunda ise, futbolcuya keşide edeceği bir ihtarname ile edimini uygun bir süre içerisinde yerine getirilmesi bildirmek zorundadır. Futbolcu söz konusu süreye rağmen edimlerini yerine getirmediği takdirde, kulüp sürenin sona ermesinden

¹⁴² Baştürk, s.215.

¹⁴³ Baştürk, s.215.

¹⁴⁴ Kararlar-2006-2008, s.494 ; Tahkim Kurulu'nun 19.07.2007 tarih, 2007/198 E., 2007/223 K. Sayılı kararı.

itibaren ancak 7 gün içinde sözleşmesini feshedebilir. Bu usule aykırı olarak yapılan fesihlerde, kulübün sorumluluğu doğar.

5.1.3.2 Futbolcunun Fesih Hakkı

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın "*Futbolcunun Fesih Hakkı*" başlıklı 28. maddesi, futbolcunun hangi hallerde sözleşmeyi fesh edebileceğini düzenlemiştir. Kulüp, ücret ödeme borcunu yerine getirmeyen ve ücretleri ödemekte temerrüde düşerse futbolcu sözleşmeyi feshedebilir. Ayrıca, kulüp, sözleşmeden kaynaklanan edimlerini ifa etmez, yükümlülüklerinden kaçarsa, futbolcu gene sözleşmeyi ifa etme hakkına sahip olur. Futbolcu, kulübün oynadığı resmi müsabakaların yüzde onundan daha azında görev alırsa, sözleşmeyi sportif haklı sebeple fesh edebilir. Bu bölümde, söz konusu Talimat çerçevesinde futbolcuların fesih hakkı ve usulü incelenecektir.

a) Ücretin Ödenmemesi

Talimat'ın 28. maddesine göre, kulüp, futbolcunun ücretlerini ödemekte temerrüde düştüğü takdirde, futbolcu sözleşmesini feshetmek arzusunda ise, kulübüne ve bilgi için TFF'ye noterden keşide edeceği bir ihtarname ile ücretinin 30 gün içerisinde ödenmesini bildirmek zorundadır. Kulüp, söz konusu süreye rağmen ücreti ödemediği takdirde, futbolcu sürenin sona ermesinden itibaren 7 gün içerisinde sözleşmeyi feshedebilir. Bu yedi günlük süre hak düşürücü süredir.

Görüldüğü üzere, futbolcu belirtilen zamanlara uyarak, sözleşmeyi tek taraflı olarak feshedebilmektedir. Futbolcu, noterden TFF'ye gönderdiği ihtarname ile, fesih iradesini TFF'ye bildirir. Bu bildirim sadece bilgi için olduğundan, TFF'nin feshe ilişkin bir karar vermesi mümkün değildir.

Bununla birlikte, 28. maddede yer alan sürelerin işçinin aleyhine bir durum yarattığı kanaatindeyiz. Sözleşmede belirtilen dönemlerde ücret yatırmayan kulüp zaten temerrüde düşmektedir. Kaldı ki kulüp, aylarca ücret ödememiş, futbolcu ise kulüp

ücret öder umuduyla uzun süre beklemiş olabilir. Tüm bu sürelerin geçmesinden sonra futbolcunun feshi hakkını kullanmak adına, kulübe 30 günlük mehil verilmesi ve sürenin sonunda 7 gün daha beklemek zorunda olması, futbolcunun maddi olarak zarar etmesine sebebiyet vereceğinden, Talimat ile futbolcu aleyhine bir durum yaratılmıştır. Talimat en azından, ilgili sürelerin futbolcu aleyhine değiştirilemeyeceğini 28. maddenin 3. fıkrasında belirtmiş ise de, feshi hakkı için kulübe tanınan mehil süresinin uzun olduğu kanaatindeyiz.

Tahkim Kurulu'nun 27.05.2005 tarihinde verdiği bir kararda, futbolcu tarafından yapılan feshin, Talimat'ta belirtilen sürelerle uygun olmadığı tespit etmiş, süre ve şekil şartlarına uyulmasının feshin doğuracağı sonuçları etkileyen esaslı unsurlar olduğunu belirterek, kurallara uygun olmayan feshin kayıtlara işlenmemesine ilişkin kararı onamıştır¹⁴⁵.

b) Sözleşmesel Yükümlülüklerin İhlali

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın "*Futbolcunun Fesih Hakkı*" başlıklı 28. maddesinin ikinci fıkrası, kulübün sözleşmeden kaynaklanan edimlerini ifada temerrüde düşmesi halinde futbolcuya fesih hakkı tanımaktadır. Bu hükümde ücretin ödenmemesi sebebiyle fesihten farklı olarak, futbolcunun TFF'ye bir bildirim yapmasına gerek yoktur. Futbolcu, bir ihtarname ile edimini uygun bir süre içerisinde yerine getirmesi adına kulübe bildirimde bulunur. Kulüp, söz konusu süreye rağmen edimlerini yerine getirmediği takdirde, futbolcu sürenin sona ermesinden itibaren 7 gün içinde sözleşmesini feshedebilir.

Kulübün yükümlülüklerini ifada temerrüde düşmesi, kulübün yükümlülüğü gerçekleştirmemesi olarak anlaşılmalı ayrıca, ihlalin derecesine bakılmamalıdır. Kanaatimizce kulübün yükümlülüklerini ihlal etmesi zaten sözleşme ilişkisini

¹⁴⁵ Baştürk, s. 225 ; 27.01.2005 tarih, 2004/226 E., 2005/11 K. Sayılı Takim Kurulu Kararı : "*Futbolcu Ramazan Polatçı'nın feshi ihbarda bulunduğu tarihin Profesyonel Futbol ve Transfer Talimatı'nın 32. maddesinde belirtilmiş olan sürelerle uygun olmadığı belirlenmiştir. Süre ve şekil şartlarına uyulması, feshin doğuracağı sonuçları etkileyen esaslı unsurlardır. Bu sebeple, olayda kurallara uygun olmadığı belirlenen fesih ihbarının kayıtlara işlenmemesine ilişkin TFF Yönetim Kurulu kararının onanmasına karar verilmiştir.*"

çekilemez hale getirir. Ayrıca ihlalin ağır surette yapılması aranmamalıdır. Örneğin, kulüp, kadro dışı bıraktığı futbolcusuna, yükümlülüğü gereği, bir antrenör temin ederek çalışma sahası göstermesi gerekirken, bu yükümlülüğünü ifa etmiyorsa, futbolcu için haklı neden ile fesih imkanı doğmaktadır.

c) Sportif Haklı Sebep Feshi

Talimatın 28. maddesi ayrıca sportif haklı sebeple feshi de düzenlemiştir. Maddeye göre, futbolcu, sezon sonunda, kulübün oynadığı resmi müsabakaların yüzde 10'undan daha azında görevlendirildiği takdirde, sözleşmesini sportif haklı sebeple feshetme hakkına sahiptir. Sportif haklı sebeple fesih, söz konusu olayın özelliklerine göre değerlendirilir. Futbolcunun sakatlık, uzaklaştırma, takım içindeki görevi, yaşı ve geçmiş kariyerine dayanarak mekul beklentileri dahil ancak bununla sınırlı olmamak üzere değerlendirme yapılır.

Sportif haklı nedenle feshin usulü ise, Talimat'ın 28. maddesinin son fıkrasında belirtilmiştir. Maddeye göre, futbolcu, sportif haklı sebeple feshi hakkını ancak ilgili sezonun son müsabakasından itibaren 15 gün içinde kullanmak zorundadır. 15 günlük hak düşürücü süre geçtikten sonra sportif haklı sebeple feshi yoluna başvurulamaz.

Sportif Haklı Sebep feshi benzer şekilde FIFA Oyuncuların Transfer ve Statüsü Talimatı'nın 15.maddesinde de düzenlenmiştir. Talimat'a göre sezon süresince profesyonel futbolcunun resmi maçlarda yüzde 10'undan az oynaması halinde, sözleşmesini feshedebileceği düzenlenmiştir. Futbolcu bu hakkını sadece ilgili sezonun son müsabakasından itibaren 15 gün içinde kullanmalıdır¹⁴⁶.

¹⁴⁶ FIFA Regulations on the Status and Transfer of Player, Article 15 ; “An established professional who has, in the course of the season, appeared in fewer than ten per cent of the official matches in which his club has been involved may terminate his contract prematurely on the ground of sporting just cause”.

5.2 SONA ERMENİN SONUÇLARI

Hukukumuzda feshi sonuçlarını bildirim anında doğurur¹⁴⁷. Kulüp ile futbolcu arasında yapılan Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi'nin sona ermesinin; futbolcunun serbest kalması, sona erme sebebiyle zarar gören tarafın tazminat istemesi gibi bazı sonuçları bulunmaktadır.

Bazı durumlarda, kulüp ile futbolcu arasındaki sözleşmenin sona ermesi, futbolcunun faal futbol hayatının sona ermesi sonucunu da doğurabilir. PFSTT'nin 7.maddesine göre, sözleşmenin sona ermesi ile faal futbol yaşantısı biten futbolcuların TFF nezdinde, son oynadıkları kulüp adına 30 ay süreyle tescilli kalacaklardır.

Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi'nin karşılıklı fesih veya sözleşmeyi kulübün ya da futbolcunun feshetmesiyle sona erdiği durumlarda, futbolcu serbest kalarak dilediği kulüp ile sözleşme yapma hakkı kazanır.

Profesyonel Futbolcu Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 30. maddesinde de, sözleşmeyi haksız olarak fesheden tarafın, diğer tarafa, Uyuşmazlık Çözüm Kurulu tarafından belirlenecek olan sportif cezalar verileceği belirlenmiştir. Bu bölümde, sözleşemin sona ermesinin sonuçları olan, futbolcunun serbest kalması, zarar gören tarafın tazminat talebi ile sportif cezalar üzerinde durulacaktır.

5.2.1 Futbolcunun Serbest Kalması

Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi'nin sona ermesi ile futbolcu serbest kalkmakta ve dilediği kulüp ile eski takımına bonservis ücreti¹⁴⁸ ödenmesine gerek kalmaksızın sözleşme yapabilir. Avrupa'da Bosman davasından¹⁴⁹ sonra, sözleşme süresi

¹⁴⁷ Kararlar-2006-2008, s.484.; Tahkim Kurulu'nun 24.05.2007 tarih, 2007/140 E., 2007/190 K. nolu kararı.

¹⁴⁸ Profesyonel futbolcu olup da başka bir kulübe transferolan futbolcuların eski kulüplerine ödenen transfer bedeline bonservis denir.

¹⁴⁹ Blanpain, s.9 vd. ; 16.01.996 tarihinde UEFA tarafından çıkarılan talimat ile, futbol kulüpleri bir futbolcunun sözleşmesinin sona ermesi, futbolcunun aynı zamanda Avrupa Birliği üyesi veya Avrupa

bittiği halde başka bir kulübe transferi için yüksek bir bonservis ücreti istenmesinin haksız kazanç sağlamaya yönelik olduğu mahkemelerce tespit edilmiş ve böyle durumlarda kulüplerin bonservis isteyemeyeceği kabul edilmiştir.

Profesyonel futbolcu sözleşmesinin haklı bir neden olmaksızın feshi halinde bile profesyonel futbolcu gene serbest kalmakta, ancak hem kendisi hem de transfer olduğu kulüp, mali ve idari yaptırımlarla karşılaşabilmektedir. Kaldı ki Talimat'ın 29. maddesinin son fıkrası göre, fesih halinde futbolcu, ancak yeni kulübünün feshin hukuki ve sportif cezai sonuçlarından futbolcu ile birlikte müteselsilen sorumlu olduğunu kabul ettiği an transfer olabilir. Diğer bir ifade ile eğer ki futbolcuyu transfer edecek kulüp, müteselsilen sorumluluğu düzenleyen taahhünameyi imzalamaz ise, futbolcu transferi gerçekleşmeyecektir.

5.2.2 Tazminat

Fesih yolu ile sözleşmenin sona ermesi durumunda, taraflardan birinin, bu yüzden zarara uğraması söz konusu olabilir. Profesyonel Futbolcu Statüsü ve Transferleri Talimat'ın 30. maddesi, haklı bir sebebe dayanmadan sözleşmenin feshedilmesi halinde tazminat ödeme yükümlülüğünü belirtmiş ise de, tazminatın ne şekilde olacağına ilişkin bir düzenlemeye yer vermemiştir. Bununla birlikte Borçlar Kanunu'nun borçların ödenmemesinin sonuçlarını düzenleyen 96 ve sonraki maddeleri, gerek kulübün ve gerekse futbolcunun borçlarına aykırı davranması durumunda da uygulanmalıdır¹⁵⁰. Bu hükümlere göre, borcun ifa edilmemesi sebebiyle zarara uğrayan tarafın tazminat hakkı bulunduğu için, kulübün veya futbolcunun, sözleşmeden doğan borçlarına aykırı davranması halinde, sözleşmenin diğer tarafı, uğradığı zararın giderilmesini isteme hakkına sahiptir. Diğer bir ifade ile herhangi bir haklı sebep olmaksızın, sözleşmenin feshedilmesi, borca aykırı bir davranıştır. Esasen, taraflardan birinin borca aykırı davranışı, mevcut borç ilişkisinin

Ekonomik Alanı ülkelerinden birinin vatandaşı olması ve futbolcunun bir Avrupa Birliği üyesi veya Avrupa Ekonomik Alanı ülkelerinden birinden diğerine transfer olması halinde transfer ücreti elde edemeyecekleri belirtilmiştir.

¹⁵⁰ Petek, s.253.

sona ermesine neden olmaktadır. Haksız fesihte bulunan taraf, bu borca aykırı davranışı nedeniyle ortaya çıkan zararı tazmin etmekle yükümlüdür¹⁵¹.

Tahkim Kurulu bir kararında¹⁵² tazmini gereken zararı ; *“borca aykırı davranış ve bu nedenle fesih olmasaydı futbolcunun malvarlığı içinde bulunacağı farazi durumla; borca aykırı davranış ve bu nedenle fesih gerçekleşmesi nedeniyle futbolcunun malvarlığının içinde bulunduğu fiili durum arasındaki farktır.”* Şeklinde müspet zarar olarak belirtmiştir. Diğer bir ifade ile, borca aykırı davranış nedeniyle gerçekleşen feshin neden olduğu kazanç kaybı, tazmin edilecek zararın genel çerçevesini oluşturmaktadır.

Tazminat sorumlusu, her ne kadar haksız fesih yapmış ise de ayrıca kusurlu da olması gerekmektedir. Tahkim Kurulu 12.02.2008 tarihinde önüne gelen bir ihtilafta, futbolcu, Ağustos alacağını alamadığı gerekçesiyle sözleşmeyi fesh etmiş, kulüp ise ücretin ödendiğini bu sebeple feshin haksız olduğunu iddia ederek haksız fesih tazminatı talebinde bulunmuştur. Tahkim Kurulu, futbolcu ücretinin banka hesabına yatırıldığını ancak futbolcuya bildirilmediğini, bildirim yapılmadığı içinde futbolcunun ödemedi habersiz olduğunu tespit ederek, kusursuz olan futbolcunun sportif ceza veya tazminata mahkum edilmesini kabul etmemiştir. Ayrıca, fesih beyanının tek taraflı bir irade beyanı olması ve karşı tarafa ulaşması ile sonuç doğurması karşısında, futbolcunun fesihten sonra başka bir kulüple yaptığı sözleşmenin geçersiz olmadığını karara bağlamıştır¹⁵³.

¹⁵¹ 16.04.2009 tarih, 2009/55 E., 2009/216 K. Nolu Tahkim Kurulu Kararı.

¹⁵² 10.04.2008 tarih, 2008/90 E., 2008/132 K. Nolu Tahkim Kurulu Kararı.

¹⁵³ Kararlar-2006-2008, s.519 ; Tahkim Kurulu'nun 12.02.2008 tarih, 2008/87 E., 2008/64 K. sayılı kararı; *“...talimat ile Fenerbahçe Spor Kulübü hesabından mahsup edilerek, futbolcu adına açılan muvakkat hesaba paranın alacak olarak geçirildiği görülmüştür. Bu işlem, Borçlar Kanunu'nun 91. maddesi kapsamında tevdi mahalli olmayıp, ifa talimatı olmakla ve alacak futbolcu hesabına geçmekle borç ödenmiştir. Bu sebeple futbolcu tarafından yapılan feshin haksız olduğu sonucuna varılmıştır. Ancak futbolcunun bu fesih sebebiyle kusurlu olduğunu kabul etmek mümkün değildir. Zira Fenerbahçe Spor Kulübü yazılı başvurusunda futbolcuya ödemenin bildirilmesini talep ettiği halde bu bildirim yapılmamış, futbolcu ödemedi habersiz fesih iradesini açıklamıştır. Bu nedenle futbolcunun tazminat veya sportif ceza ile mahkum edilmesi mümkün değildir.”*

5.2.3 Sportif Cezalar

Profesyonel Futbolcu Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 30. maddesi sportif cezalarını düzenlemiştir. İlgili maddenin birinci fıkrasına göre, profesyonel futbolcu sözleşmelerinin koruma dönemleri içerisinde haklı sebebe dayanmadan feshedilmesi halinde, tazminat ödeme yükümlülüğünün yanı sıra, haksız tarafa maddede belirtilen sportif cezalarında uygulanacağı belirtilmiştir. Koruma dönemlerinin hangi süreleri kapsadığı ise, Talimat'ın "*Tanımlar*" başlıklı 2. maddesinde belirtilmiştir. Bu maddeye göre koruma dönemi, profesyonel futbolcunun 28 yaşından önce imzaladığı sözleşmelerin yürürlüğe girmesini takip eden üç yıllık veya üç sezonluk dönemi ya da profesyonel futbolcunun 28 yaşından sonra imzaladığı sözleşmelerin yürürlüğe girmesini takip eden iki yıllık veya iki sezonluk dönemi kapsar. Bu çerçevede futbolcunun yaşı ile ilgili olarak koruma dönemlerinin üç veya iki yıl olduğu söylenebilir. Ayrıca koruma dönemleri her sözleşme yenilediğinde veya önceki sözleşmenin uzatılması halinde yeniden başlar. Eğer ki haksız feshi, koruma dönemlerinin dışında gerçekleştirilmiş ise, haksız tarafa sportif ceza verilmeyeceği de, 30. maddenin üçüncü fıkrasında belirtilmiştir.

Sportif cezanın futbolcuya verilmesi halinde, diğer bir ifade ile futbolcu, koruma dönemleri içerisinde sözleşmeyi haklı bir nedene dayanmaksızın fesheder ise, 30.maddenin ikinci fıkrasına göre, altı ay süreyle resmi müsabakalardan men edilir. Ayrıca ağırlatıcı nedenlerin varlığı halinde söz konusu men cezası oniki aya kadar çıkabilir. Müsabakalardan men cezası, futbolcunun yeni bir kulübe tescilinden sonraki ilk resmi müsabakada başlamaktadır.

Talimat'ın 30. maddesinin beşinci fıkrası, koruma dönemi içerisinde futbolcuyu feshe yönelten veya sözleşmenin feshine neden olan kulüplere fesih tazminatı ödeme yükümlülüğünün yanında sportif yaptırımların da uygulanabileceği belirtmiştir. Talimat ayrıca, sözleşmesini haklı bir neden olmaksızın fesheden futbolcu ile sözleşme imzalayan kulübün aksi ispat edilmedikçe futbolcuyu sözleşmesini feshetmesine teşvik ettiği varsayılır. Kulüp, futbolcuyu feshe yöneltmediğini, diğer bir ifade ile aklını çelmediğini kanıtlayamaz ise, sportif yaptırıma maruz

kalabilecektir. Bu gibi durumlarda profesyonel futbol kulüplerine uygulanacak sportif yaptırım, iki transfer ve tescil dönemi boyunca yeni bir futbolcu transfer etmekten men cezasıdır.

FIFA Oyuncuların Transfer ve Statüsü Talimatı'nın 17.maddesi ile Profesyonel Futbolcu Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 30.maddeleri birbirine benzerlik taşır. FIFA Talimatlarında da, hem oyuncuya hem de oyuncuyu teşvik eden kulübe sportif cezalar öngörülmüştür. Sportif cezaların uygulanması adına iyi örneklerden biri de 2009-2010 İngiliz Birinci Ligi Birincisi Chelsea F.C'ye, UEFA Uyuşmazlık Çözüm Kurulu¹⁵⁴ tarafından verilen transfer yasağıdır. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu 2009 yılında verdiği karar ile Chelsea kulübü ile sözleşme yapmak için sözleşmesini haksız şekilde fesh eden Fransız Lens futbol takımı oyuncusu Gael Kakuta'nın FIFA Talimatlarının 17. maddesinin 3 ve 4 fıkralarına aykırı davrandığını, bu sebeple futbolcuya, 4 ay müsabakalardan men ile 340.000 Eur. Para cezası vermiş, ayrıca Chelsea'ye de Fransız Kulüp ile sözleşmesini bozarak, futbolcunun Chelsea ile sözleşme yapması için teşvikte bulunduğu gerekçesi ile 1 yıllık transfer yasağı getirmiştir¹⁵⁵.

Ayrıca, 30. maddenin son fıkrası, sportif cezaların ancak talep üzerine Uyuşmazlık Çözüm Kurulu tarafından karara bağlanacağını düzenlemektedir.

¹⁵⁴ FIFA Dispute Resolution Chamber(DRC).

¹⁵⁵ <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/administration/news/newsid=1097777.html#kakuta+the+dispute+resolution+chambers+decision> (13.05.2010); uyuşmazlık, Chelsea Futbol Kulübü'nün itirazları çerçevesinde Spor Tahkim Mahkemesi(CAS/TAS) önüne taşınmıştır. Mahkeme, yürütmenin durdurulması kararı vererek, 2010 sezonu için Chelsea kulübünün transfer yasağını kaldırmıştır.

6. UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜMÜ

Borçlar Kanunu'ndaki hizmet sözleşmesinden doğan uyuşmazlıklar, Asliye Hukuk Mahkemelerinde, İş Kanunu'ndaki iş sözleşmesinden doğan uyuşmazlıklar ise İş Mahkemelerinde çözümlendiği halde, Profesyonel Futbol Sözleşmesi'nden doğan uyuşmazlıkların çözümü farklılık arz eder.

Kulüp ve profesyonel futbolcu arasında, tarafların yükümlülüklerini yerine getirmemeleri veya eksik yerine getirmeleri sebebiyle uyuşmazlıklar çıkabilir. Bu uyuşmazlıkların çözüm yolları Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun, Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü ve Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nda düzenlenmiştir.

3813 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanun, uyuşmazlıkları iki aşamalı bir sistem ile çözmekte idi. Bu sistemin ilk ayağını ise, TFF Yönetim Kurulunu oluşturmakta idi. 3813 sayılı Kanun'un "*Yönetim Kurulunun Görevleri*" başlıklı 10. maddesinin (I) bendine göre, Kurul, kulüpler, futbolcular, teknik yönetici ve öğreticiler, hakemler, müsabaka görevlileri ile futbol alanında görevli diğer ilgililerin başvurularını karara bağlamak ile görevli olduğu düzenlenmişti. İş bu bend, 5179 sayılı Kanun'un 8. maddesi ile 29.11.2007 tarihinde değişikliğe uğradıktan sonra, Yönetim Kurulunun karara bağlayacağı görev alanı daraltılmış olup, madde uyarınca, Yönetim Kurulu, Uyuşmazlık Çözüm Kurulu ve disiplin urullarının görev ve yetkileri dışında kalan hususlarda başvuruları karara bağlamak ile görevlendirilmiştir. Özetle, TFF Yönetim Kurulu, 2007 değişikliğinden önce kulüpler, futbolcular, teknik yöneticiler, müsabaka görevlileri ile futbol alanında görevli diğer ilgililerin başvurularını öncelikle karara bağlamak ile görevli idi. TFF Yönetim Kurulu'nun bu görevi, dönemin Tahkim Kurulu kararlarına da yansımıştır. Tahkim Kurulu, 01.03.2001 tarihli bir kararda, müracaatın öncelikle TFF Yönetim Kurulunca nihai karara bağlanması gerektiğini belirterek, başvuru mercinin atlandığı sebebiyle, başvurunun reddine karar vermiştir¹⁵⁶.

¹⁵⁶ TFF, 1998-2003 dönemi, s.234.

3813 sayılı Kanun'un 14. maddesinde ise, Tahkim Kurulunun, federasyon ile kulüpler, federasyon ile teknik direktörler, kulüpler ile teknik direktörler, kulüpler ile futbolcular, kulüpler ile kulüpler arasında çıkacak ihtilaflar hakkında Yönetim Kurulunca verilecek kararları inceleyerek kesin olarak karara bağlayacağı açıklanmıştır. Kanunda anlaşılabacağı üzere, 3813 sayılı Kanun'un yürürlükte olduğu zamanda, futbolcular ile kulüpleri arasında ortaya çıkacak ihtilaflarda, ilk başvuru merci, TFF Yönetim Kurulu olmakta, ardından kurulun kararına itiraz Tahkim Kurulunda yapılmaktaydı. 5894 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesi ile TFF Yönetim Kurulu'nun ilk başvuru merci olmadığını görmekteyiz.

5894 sayılı Kanun uyarınca TFF tarafından hazırlanan Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın "*Sözleşmeden Doğan Uyuşmazlıklar*" başlıklı 22. maddesine göre, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi'nden doğan her türlü uyuşmazlık ile kulüplerin futbolculara verdikleri para cezalarından doğan uyuşmazlıklar, Uyuşmazlık Çözüm Kurulu tarafından incelenir ve karara bağlanır. Kararın aleyhe olması durumunda, ilgili tarafın, Tahkim Kurulu'na başvurma hakkı vardır.

5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 5. maddesinde, eski düzenlemeden farklı olarak TFF'in ilk derece hukuk kurulları tespit edilmiştir. Bunlar; Uyuşmazlık Çözüm Kurulu, Disiplin Kurulları, Kulüp Lisans Kurulu ve Etik Kurulu'dur. Maddenin ikinci fıkrasında ise, kurulun alacağı karara karşı, kararın tebliğinden itibaren yedi gün içinde itiraz edilmemesi halinde kararın kesinlik kazanacağı hüküm altına alınmıştır. Ayrıca ilk derece hukuk kurullarının görevine giren konularda, kurul tarafından verilen karara karşı yargı yolu da kapatılmıştır. 5894 sayılı Kanun'un 5. maddesine benzer şekilde Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü'nün 51. maddesinde, hukuk kurulları tarafından alınan kararların kesin ve bağlayıcı olduğu, kararlara karşı Tahkim Kurulu'na başvurulmadığı vakit kararların kesin hüküm niteliği taşıdığı belirtilmiştir.

Talimat'ın 22. maddesi, Statü'nün 51. maddesi ve 5894 sayılı Kanun'un 5. maddesi birlikte değerlendirildiğinde, kanun koyucunun uyuşmazlıkların çözümü için

kademeli bir yargı sistemi benimsendiği anlaşılmaktadır. Taraflar uyuşmazlığın çözümünü için öncelikle uyuşmazlıkla ilgili olan ilk derece hukuk kuruluna başvurmak zorundadır. İlk derece hukuk kurulunun kararına karşı ise kararın tebliğinden itibaren yedi gün içerisinde itiraz edilebilir. Bu itiraz ile birlikte uyuşmazlık Tahkim Kurulu'nun önüne gelir.

Almanya'da, Lisanlı Futbolcu Statüsü'nün "Sözleşmeden Doğan Uyuşmazlıklar" başlığını taşıyan 24 nolu hükmüne göre; kulüp ve futbolcu arasında sözleşmeden doğan uyuşmazlıklarda, iş mahkemeleri görevlidir. Ancak, iş mahkemesine başvurmadan önce her iki taraf da uyuşmazlığın çözümlenmesi amacıyla, hakem tayin etmesi için Lig Kurulu'na başvurabilir¹⁵⁷. Türkiye'de profesyonel futbolcular ele alındığında uyuşmazlıkların çözümünün iş mahkemelerine bırakılması, İş Kanunu'nun 4.maddesinin (g) bendine aykırı olduğu gibi, 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun hükümlerine göre de mümkün değildir.

Futbolcu ile kulüp arasında futbol ile ilgili sözleşmeden doğan uyuşmazlıkları inceleyecek ilk derece hukuk kurulu, Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'dur. Çalışmamızda, Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun yapısı ile devamında Tahkim Kurulu'nun işleyişini açıklamaya çalışacağız.

6.1 UYUŞMAZLIK ÇÖZÜM KURULU

Uyuşmazlık Çözüm Kurulu, 5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 5. maddesi ile kurulmuştur. İlgili kanunun kabul edilmesiyle birlikte yürürlüğe giren Türkiye Futbol Federasyonu Statüsü, Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun kulüpler ile diğer kulüpler arasındaki veya kulüpler ile futbolcular arasındaki uyuşmazlıkları inceleyerek karara bağlamakta münhasıran görevli ve yetkili olduğunu öngörmüştür. Kurul ayrıca kulüp ile teknik direktörler, antrenörler, futbolcu temsilcileri, sağlık personelleri, müsabaka organizatörlerinin

¹⁵⁷ Petek, s.255.

veya futbolcu temsilcileri ile futbolcular arasındaki her türlü sözleşmeden doğan ve futbolla ilgili olan uyuşmazlıkları da inceler ve karara bağlar.

Uyuşmazlık Çözüm Kurulu yabancılık unsuruna sahip uyuşmazlıklara da bakmakla görevlidir. Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun 02.02.2010 tarih 2009/KF/1193 Esas, 2010/73 K. sayılı kararında, sözleşmelerde zayıf olarak kabul edilen profesyonel futbolcunun haklarını korumak adına, yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklarda görevli olmadığına karar vermiş ise de, Tahkim Kurulu 18.03.2010 tarihinde vermiş olduğu karar ile yabancı futbolcuların, yabancılık unsuru sebebiyle Tahkim Kurulu kararlarını karşı Spor Tahkim Mahkemeleri'ne başvurabildikleri Tahkim Kurulu Talimatı ile kabul edildiğinden, Tahkim Kurulu yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklarda görevli olduğunun kabulü gerekir gerekçesiyle yabancılık unsuru taşıyan uyuşmazlıklarda Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun da görevli olduğunu belirtmiştir¹⁵⁸.

Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı¹⁵⁹, kurulun yapısı, işleyişi, başvurma şekillerini düzenlemektedir.

6.1.1 Uyuşmazlık Çözüm Kurulunun Yapısı

Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı'nın 3. maddesine göre; Uyuşmazlık Çözüm Kurulu, Federasyon Yönetim Kurulu'nun belirlediği Kurul Başkanı ile Kulüpler

¹⁵⁸ Tahkim Kurulunun 18.03.2010 tarih, 2010/111 E., 2010/127 K. Nolu kararı ; “*Hacettepespor Kulübü'nün, futbolcu Shaibu Yakubu ile arasındaki ihtilafa ilişkin olarak Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'nun 02.02.2010 tarih ve E.2009/KF/1193, K.2010/73 sayılı kararına karşı E.2010/111 numaraya kayıtlı dosyası incelendi. Yapılan müzakere sonucunda; TFF Kanununun 5. ve 6. maddeleri ile TFF Statü'sününün 63. maddesi uyarınca TFF ve Kurullarının işbu uyuşmazlığı incelemeye görevli ve yetkili olduğu anlaşıldığı gibi Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı'nın 2. maddesi uyarınca Uyuşmazlık Çözüm Kurulu futbolcularla kulüpler arasındaki sözleşmeden doğan futbolla ilgili tüm uyuşmazlıkları bakmakla yetkili ve görevli olduğunun belirtilmesi ve bu doğrultuda Tahkim Kurulu Talimatınının 14/son maddesinde yabancılık unsuru içeren ihtilaflar hakkında verilecek kararlara karşı Spor Tahkim Mahkemesine başvuru yolunun kabul edilmiş olması karşısında TFF Tahkim Kurulunun yetki ve görevinin yabancı futbolcuların taraf olduğu uyuşmazlıkları da kapsadığının açıkça anlaşılması nedeniyle Uyuşmazlık Çözüm Kurulunun yukarıda belirtilen kararının bozularak kaldırılmasına, kulüp tarafından yatırılan harcın futbolcudan tahsili ile kulübe ödenmesine, dosya esastan incelenmek üzere Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'na oybirliğiyle iade edilmesine”, (K.2010/127) ; <http://www.tff.org/default.aspx?pageID=247&fxtID=9457> (15.05.2010).*

¹⁵⁹ Yönetim Kurulu Kararı ile Federasyonun resmi internet sitesi www.tff.org 'da yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Birliği Vakfının, Profesyonel Futbolcular Derneği'nin ve Türkiye Futbol Antrenörleri Derneği'nin her birinin belirleyeceği beşer üye olmak üzere on beş üyeden oluşur.

Kurulun Başkan ve üyelerinin en az beş yıllık meslekî tecrübeye sahip hukukçu olması şarttır. Ayrıca kurulun görev süresi, federasyon başkanının görev süresi ile sınırlı tutulmuş olup bu süre 4 yıldır.

Türkiye Futbol Federasyonu Yönetim Kurulu, Denetleme Kurulu ile diğer kurul ve yan kurullarında görev yapanlar veya futbol kulüplerinde aktif görevde bulunanlar (profesyonel futbol kulüplerinin seçilmiş veya atanmış kurullarında görev alanlar da dahil olmak üzere) ile profesyonel futbolcular, teknik adamlar, masörler, oyuncu temsilcileri, müsabaka organizatörleri Uyuşmazlık Çözüm Kurulu üyeliği yapamayacakları ayrıca 3. maddenin son cümlesinde belirtilmiştir.Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı'nın 4.maddesine göre ise üyeler istifa etmedikçe veya istifa etmiş sayılmadıkça yerlerine yenisi atanmaz.

6.1.2 Kurula Başvuru Usulü

Kurul'a başvuru usulü, Kurul Talimatı'nın 6.maddesinde açıklanmıştır. Maddeye göre, uyuşmazlığın tarafı, yazılı dilekçe ile Kurul'a başvurmak zorundadır. Dilekçede, tarafların adı, soyadı veya unvan ve adresleri, temsilcileri var ise ad,soyad ve adresleri, maddi vakıalar, deliller ve talepler ile varsa uyuşmazlıkla ilgili bağlantılı kişilerin ad, soyad ve adres bildileri yer alır.

Dilekçe ve ekleri, karşı taraf sayısından bir fazla olur. Başvuru sahibi, başvurusunu harçlandırmalı, harcın ödendiğine ilişkin belgeyi dilekçesine eklemelidir. Harcı yatırılmamış veya cevap dilekçesi zorunlu unsurları taşımayan başvurular, harcın yatırılması veya dilekçe eksiklerin tamamlanması için davacı tarafa iade edilerek kendisine eksikleri gidermesi için 7 gün süre verilir. Bu süre içinde eksikler giderilmez ise, başvuru yapılmamış sayılır.

Başvuru harcı, Talimat'ın 21. Maddesine göre, parasal uyuşmazlıklarda dava konusunun değeri üzerinden yüzde 2 oranında nispi başvuru ücreti, başvurandan alınır. Uyuşmazlığın parasal bir değeri bulunmaması halinde, maktu başvuru ücretinin yatırılması yeterlidir. 2009-2010 sezonu için maktu ücretler ise, Turkcell Süper Lig bünyesindeki kulüp veya futbolcunun başvurması halinde 350 TL'dir¹⁶⁰. Koordinatör, dilekçedeki unsurların tam olduğunu teyit eder ise, dilekçeyi ve eklerini karşı tarafa tebliğ eder. Davalı taraf, Kurul Talimatı'nın 7. maddesi çerçevesinde dilekçenin kendisine tebliğinden itibaren 7 gün içerisinde cevap dilekçesini Kurul'a sunar.

6.1.3 Karar

Uyuşmazlıklar, Kurulca belirlenen beş kişilik heyetler tarafından çözüme kavuşturulur. Heyet, uyuşmazlığı önce görev yönünden inceler ve görevli olduğuna karar verirse esastan incelemeye geçer. Kurul Talimatı'nın 12. maddesi, kararların en az üç üyenin aynı yönde oyu ile alınabileceğini düzenlemiştir. Başkan dahil tüm üyeler eşit oy hakkına sahiptir. Bu çerçevede 5 kişilik heyetin en az üç üyesinin aynı yönde oy kullanması gerektir ki bu da kararların oyçokluğu ile alınabildiğini göstermektedir. Kanaatimizce Talimat, karar için en az üç üyenin aynı yönde oyunu aradığından, heyette diğer üyelerin mazeret bildirmesi ve toplantıya katılmaması halinde, iki üyenin toplanarak karar alması mümkün değildir.

Karar, Başkanın görevlendireceği çoğunluğa mensup üye tarafından yazılır ve karara katılan üyeler tarafından imzalanır; var ise muhalefet şerhleri de eklenir. Kararlar ve muhalefet şerhleri gerekçeli olur. Kararın hüküm fıkrası, tebliğ ve infaza esas olmak üzere Türkiye Futbol Federasyonu Genel Sekreterliği'ne derhal bildirilir. Gerekçeli karar daha sonra taraflara tebliğ edilir.

¹⁶⁰ Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Talimatı'nın 21.maddesi çerçevesinde parasal değeri olmayan uyuşmazlıklarda alınacak maktu harçlar aşağıdaki şekilde tespit edilmiştir.

a)Turkcell Süper Lig :350 TL.

b)Bank Asya 1.Lig : 200 TL.

c)TFF 2.Lig :125 TL.

d)TFF 3.Lig : 100 TL.

e)amatör takımlar :100 TL.

f)Diğer ilgililer :300 TL.

<http://www.tff.org/default.aspx?pageID=687&ftxtID=3860> (23.04.2010) .

Kurul Talimatı'nın 13. Maddesi, yargılamaya bir süre sınırı getirmiştir. Heyetler, gerekçeli kararlarını başvuru tarihinden itibaren en geç dört ay içinde vermek zorundadırlar. Haklı sebeplerin varlığı halinde Heyetler bu sürenin birer aylık dönemler halinde uzatılmasına karar verebilirler. Benzer bir düzenleme İş Kanunu'muzda vardır. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 20. maddesine göre açılan davalar da seri muhakeme usulüne göre 2 ay içinde sonuçlandırılması gerekir. Ancak uygulamada, bu 2 aylık sürenin çoğunlukla aşıldığı görülmektedir.

Uyuşmazlık Çözüm Kurulu Heyeti tarafından verilen kararlar, Tahkim Kuruluna müracaat yapılmaması halinde kesinleşir. Kesinleşen karar, Türkiye Futbol Federasyonu tarafından derhal uygulanmak zorundadır.

6.2 TAHKİM KURULU

TFF ilk derece hukuk kurullarının kararlarına karşı tarafların itirazları Tahkim Kurulu'nda değerlendirilir ve uyuşmazlık çözüme bağlanır. Örneğin, bir futbolcunun aynı transfer sezonu içerisinde birden fazla kulüp ile sözleşme yapması, bir kulübün sözleşme feshi isteminde bulunarak futbolcuya alacaklarını ödememesi, kulüp uyguladığı para cezasını uygulanması duumlarında, menfaati zarar gören taraf uyuşmazlık çözüm kuruluna başvurur. Başvurunun Çözüm Kurulu tarafından karara bağlanmasından sonra , ilgililerin bu kararlara karşı Tahkim Kurulu'na itiraz hakları vardır. Tahkim Kurulu, uyuşmazlıkları inceleyerek kesin olarak karara bağlar.

Hakkına tecavüz edilen kimse, hakkının tanınması için devlet mahkemelerine müracaat edebilir. Bu kuralın istisnası tahkim müessesesinde karşımıza çıkmaktadır. Tahkim söz konusu olduğunda, hakimlerden farklı olarak hiçbir resmi sıfatı bulunmayan hakemler, tıpkı bir mahkeme gibi taraflar arasındaki uyuşmazlık hakkında yargılama yaparak karar verirler. Bu çerçevede bir uyuşmazlığın devlet mahkemelerine müracaat edilmeksizin çözüme kavuşturulmasına yönelik olan

tahkim, devletin yargı yetkisinin yerine geçen bir yargılama türüdür ve bu anlamda devletin yargı yetkisi yanında istisnai bir nitelik taşımaktadır¹⁶¹.

İhtiyari ve zorunlu olmak üzere, iki tür tahkim vardır. İhtiyari tahkimde, tarafların mahkemeye gitme hakları da olduğu halde, bu haklarını kullanmayıp, diğer hakları olan tahkim yoluna başvururlar. Zorunlu tahkimde ise, uyuşmazlığın çözümü zorunlu olarak hakeme bırakılmış olup, böyle bir uyuşmazlık için mahkemeye gidilemez.

5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 5. maddesi ile kurulmuştur. Kanunun 5. maddesinde "*Tahkim Kurulu, bu kanun uyarınca bağımsız ve tarafsız bir zorunlu tahkim mercii olup TFF'nin en üst hukuk kuruludur ve TFF Statüsü ve ilgili talimatlarda belirtilen nitelikteki uyuşmazlıklar ile ilgili nihai karar merciidir*" düzenlemesi yer almaktadır.

Türkiye Futbol Federasyon Statüsü'nün 61. maddesinde, Tahkim Kurulu'nun çalışmalarını TFF Statüsü hükümleri ile FIFA ve UEFA kurallarına ve yargılamaya ilişkin kanunların ilgili hükümlerine göre yapacağı, 62. maddesinde ise, Tahkim Kurulunu'nun Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararlarına ilişkin uyuşmazlıkları tarafların başvurusu üzerine inceleyerek kesin olarak karara bağlayacağı ifade edilmiştir.

Profesyonel Futbolcuların Statüsü ve Transferleri Talimatı'nın 22. maddesinde de tarafların, Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararlarına karşı Tahkim Kurulu'na başvurulabileceği öngörülmüştür.

Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin 3461 sayılı Futbol Federasyonu Kanunu'nun yürürlükte olduğu dönemde vermiş olduğu bir kararında¹⁶², TFF teşkilatı içinde yer alan Tahkim Kurulu tarafından verilen kararların kesin olduğunun kanunda belirtildiğini ve kanunda öngörülen bu tahkim usulünün zorunlu tahkim niteliğinde

¹⁶¹ Küçükgüngör, Erkan, Türk Spor Yargılaması, Spor Hukuku Dersleri, Kadir Has Üniversitesi Spor Hukuku ve Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayın No:2, 2007, s.307.

¹⁶² 28.12.1990 tarih, 1990/13984 E., 1990/11144 K. Nolu karar, İstanbul Barosu Dergisi Spor Hukuku Özel Sayısı, s.333.

olduğunu ifade etmiştir. Bu çerçevede, Tahkim Kurulu futbolla ilgili uyuşmazlıkları karara bağlamakla görevli bir kurul olup burada kanundan kaynaklanan bir zorunlu tahkimin söz konusu olduğu anlaşılmaktadır¹⁶³.

Bu bağlamda, profesyonel spor kulübüne, iş sözleşmesi ile bağlı ve iş kanunu kapsamında korunan teknik sorumlunun veya antrenörün, iş sözleşmesinden doğan uyuşmazlıklarına da futbol ile ilgili olması çerçevesinde Tahkim Kurulunun yetki ve görev alanına girdiği söylenebilir.

Bununla birlikte, profesyonel futbolcunun 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'ndan doğan uyuşmazlıklarında Tahkim Kurulu'nun görevli olması mümkün değildir. 5510 sayılı Kanun uyarınca futbolcular sigortalı sayılırlar. Ayrıca 5510 sayılı Kanun'un 101. maddesi uyarınca bu kanundan doğan uyuşmazlıklar İş Mahkemelerinde görülür. Bu sebeptir ki sigortalı futbolcuya ilişkin 5510 sayılı Kanun'u ilgilendiren uyuşmazlıklar iş mahkemelerinde görülmektedir.

6.2.1 Tahkim Kuruluna Başvuru Usulü

Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu Talimatı'nın 2. maddesi Tahkim kurulunun yargı yetkisini belirlemektedir. Bu madde uyarınca Kurul, Federasyon ile kulüpler, hakemler, futbolcular, teknik direktörler, antrenörler, oyuncu temsilcileri, masörler arasında çıkan ihtilaflar hakkında Yönetim kurulu tarafından verilecek karara karşı yapılan başvurular, Profesyonel Disiplin Kurulu kararlarına karşı yapılan başvurular, Uyuşmazlık Çözüm Kurulu kararlarına karşı yapılan başvurular ve TFF

¹⁶³ Hukukumuzda tahkim müessesinin birkaç örneği bulunmaktadır. 29.06.1938 Tarih 3961 nolu Resmi Gazetede ilan ile yürürlüğe giren, Umumi Mülhak ve Hususi Bütçelerle İdare Edilen Daireler ve Belediyelerle Sermayesinin Tamamı Devlete veya Belediye veya Hususi İdarelere ait Daire ve Müesseseler Arasındaki İhtikaların Tahkim Yoluyla Halli Hakkında Kanun'un 1.maddesine göre, devlet kurumları arasındaki ihtilafların zorunlu tahkime gideceği belirtilmiştir. 2002 yılında yürürlükten kaldırılan 1177 sayılı Tütün ve Tütün Tekeli Kanunu'nun 22. maddesinde tahkim yolu öngörülmüştür. Hukukumuzda bir başka önemli zorunlu tahkim kurulu ise, 2822 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu çerçevesinde düzenlenen Yüksek Hakem Kuruludur. 2822 sayılı Kanun'un 55.maddesine göre Yüksek Hakem Kurulu kararları kesin olup toplu iş sözleşmesi hükmündedir.

tarafından çıkarılmış talimatların, kanun, ana statü, FIFA ve UEFA ana statülerine aykırılığına ilişkin başvuruları inceler ve karara bağlar.

Tahkim Kurulu'na yapılacak başvuru veya itirazlar, Talimatın 7. maddesine göre kararın yazılı bildirimini izleyen 7 günlük süre içinde gerçekleştirilmelidir. Tahkim Kurulu'na başvuru yazılı olarak yapılır. Dilekçede, tarafların ve varsa vekillerinin¹⁶⁴ adı soyadı, unvanı, adresleri, başvurunun konusu, dayanılan maddi vakıalar, deliller ve talepler yer alır. Kulüpler, kulüp başkanı veya kuruluş statülerinde belirtilen yetkili organları tarafından bizzat veya baroda kayıtlı avukat vasıtasıyla temsil olunurlar¹⁶⁵. Futbolcular ise, Tahkim Kuruluna bizzat başvurabilecekleri gibi, avukat tutmak suretiyle de kendilerini temsil ettirebilirler.

Dilekçe ve ekleri karşı taraf sayısından bir fazla olur. Başvuru sahibi, başvuru harcını yatırmak ve makbuzunu dilekçeye eklemek zorundadır. Talimat'ın 6.maddesine göre, harlandırılmamış başvurular reddedilir¹⁶⁶. Eğer ki başvurularda bir eksiklik var ise, giderilmesi için ilgiliye süre verilir.

6.2.2 Toplantı Usulü

Tahkim Kurulu Talimatı'nın 10. maddesi toplantı yeter sayısını düzenlemiştir. Maddeye göre, Kurul, başkanın veya mazeretli olması durumunda başkan vekilinin çağrısı üzerine en az beş asıl üyenin katılımı ile toplanır. Karar yeter sayısı ise, 12. maddeye göre, toplantıda hazır bulunan üyelerin oy çokluğudur. Oyların eşitliği duumunda başkanın oyu belirleyicidir.

¹⁶⁴ Baştürk, s.259 ; Tahkim Kurulu 10.03.1005 tarih, 1995/31 E., 1995/30 sayılı Kararında, Hüseyin Altındış vekili İsmail Altındış'in avukat olmaması nedeniyle yetkisiz kişi eliyle yapılan başvurunun yapılmamış sayılmasına ve dosyanın işlemden kaldırılmasına karar vermiştir.

¹⁶⁵ Petek, s.266 ; Tahkim Kurulu 22.06.1995 tarih ve 1994/88 E.,1995/86K. Sayılı kararında, başvurunun Eskişehirspor Kulübü menajeri T.K. imzası ile yapıldığı ancak dosyada kendisinin Yönetim Kurulu'na yetkilendirildiğine dair bir yazı bulunmadığından, başvuranın kulübü temsile yetkili yönetici olmaması gerekçesi ile başvuruyu reddetmiştir.

¹⁶⁶ 17.12.2009 tarih, 2009/676 E., 2009/699 K. Nolu kararında Tahkim Kurulu, Kocaelispor Kulübü'nün, futbolcu temsilcisi Bülent Ergin ile arasındaki ihtilafa ilişkin olarak verdiği kararda, başvuru harcının kesin süre içerisinde yatırılmadığı gerekçesi ile başvurunun yapılmamış sayılmasına hükmetmiştir.

Talimat'ın 13. maddesi çerçevesinde, Başkan tarafından görüşmeler yürütülür ve uyuşmazlık karara bağlanır. Karar üyeler tarafından imzalanır ve var ise muhalefet şerhleri eklenir. Kararın Hüküm fıkrası, tebliğ ve infaza esas olmak üzere Türkiye Futbol Federasyonu Genel Sekreterliğine derhal bildirilir. Gerekçeli kararlar daha sonra tebliğ edilir. Gerekçeli kararlarda, giderlerin, vekalet ücretinin kimin üzerine ne miktarda kalacağı hükmedilir.

Tahkim Kurulu, tahkim müessesine uygun şekilde süratle karar verir. Bu çerçevede Tahkim Kurulu Talimatı'nın 13.maddesi 3. fıkrasına göre gerekçeli kararını, başvuru tarihinden itibaren en geç üç ay içerisinde vermek zorundadır.

6.2.3 Tahkim Kurulunun Kararları

Tahkim Kurulu Talimatı'nın "*Kararların Kesinliği*" başlıklı 14. maddesine göre Kurul kararları kesindir. Bu kararlara karşı idari veya yargısal mercilere başvurulamaz.

Tahkim Kurulu Talimatı'nın 14. Maddesinin ikinci fıkrası uyarınca ise, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun kararların açıklanması, maddi hataların düzeltilmesi ve yargılamanın yenilenmesi hakkındaki hükümleri saklı tutulmuştur. Tahkim Kurulu Kararında bir açıklık yok ise, kararların açıklanması istenebileceği gibi, kararda maddi bir hatanın düzeltilmesi de istenebilir¹⁶⁷.

5894 sayılı Türkiye Futbol Federasyonu Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 6. maddesinin dördüncü fıkrasına göre, Tahkim Kurulu'nun kendisine yapılan başvuruları kesin ve nihai olarak karara bağlayacağı ve bu kararlar aleyhine yargı yoluna başvurulmayacağı hüküm altına alınmıştır.

¹⁶⁷ Türkiye Futbol Federasyonu Tahkim Kurulu Örnek Kararları, 1998-2003 Dönemi, s.243; Tahkim Kurulu, 27.05.1999 tarih, 1999/58E. Ve 1999/67 K nolu kararında Ağrıspor Kulübü, oyuncusunun tek sarı kart gördüğünü, iki sarı kart gördüğünü gösterir belgenin sahte olduğunu iddia etmiş, Tahkim kurulu faks ile gönderilen belge çerçevesinde karar vermiştir.TFF ise, kararda maddi hata varlığını iddia ederek, maddi hatanın düzeltilmesini istemişse, Tahkim Kurulu, maddi hata yapılmadığı bahisle, düzeltme istemini yerinde görmemiş, reddetmiştir.

Petek, Tahkim Kurulu kararlarının hiçbir denetime tabi olmaması hususunu, Anayasaya aykırılık teşkil ettiği görüşündedir¹⁶⁸. Genç ise, yargı yoluna başvurma hakkının, taraflar bakımından anayasal bir hak olduğunu, ulusal düzeyde yargı yolu kapalı olsa dahi, UEFA'nın merkezi olan şehirde kurulacak bir futbol mahkemesiyle, Tahkim Kurulu kararlarının yargısal denetiminin sağlanması gerektiği düşüncesindedir¹⁶⁹.

Anayasa Mahkemesi'nin yayın sözleşmesine ilişkin vermiş olduğu 10.06.1997 tarihli bir kararında¹⁷⁰, Tahkim Kurulu'nun futbol faaliyetlerine ilişkin uyuşmazlıklarda nihai ve kesin kararı vermekle yetkili bir kurul olduğu belirtildiğinden, Tahkim Kurulu'nca incelenerek kesin karara bağlanması gereken konularda, Tahkim Kuruluna başvurulması gerekliliği belirtilmiştir. Anayasa Mahkemesi, bu kararında uyuşmazlıkların çözümü için tahkim müessesini kabul etmektedir.

Bununla birlikte, Anayasa Mahkemesinin 2009 yılında verdiği bir karar, yüksek mahkemenin zorunlu tahkime olan bakış açısını ortaya koymuştur. Anayasa Mahkemesi, 5105 sayılı Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un¹⁷¹ 2. maddesi ile 3289 sayılı Gençlik ve Spor Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun'a eklenen "*Ek Madde 9*" hükmünün bir kısım fıkralarının iptaline karar vermiştir. 3289 sayılı Kanuna eklenen ek maddenin sekizinci fıkrası; "*Tahkim Kurulu, federasyon ile kulüpler; federasyon ile hakemler; federasyon ile teknik direktörler; kulüpler ile oyuncular, kulüpler ile kulüpler arasında çıkacak ihtilaflar hakkında yönetim kurulunca verilecek kararlar ile disiplin ve ceza kurulu kararlarını, ilgililerin itirazı üzerine inceleyerek kesin olarak karara bağlar.*" Hükmündedir. Anayasa Mahkemesi, 02.07.2009 tarih ve 2006/118 E. Sayılı kararı ile GSGM'nun tahkim kurulu kararlarının kesinliğini düzenleyen fıkrasının sonunda yer alan "*Kesin*" sözcüğünün iptaline karar vermiştir. Anayasa Mahkemesi, zorunlu tahkim ile tahkim kararlarının adli yargıya önüne taşınmaması hususunu kişilerin

¹⁶⁸ Petek, s.263.

¹⁶⁹ Genç, s.183.

¹⁷⁰ 10.06.1997 Tarih 1997/47 E., 1997/55K.:Küçükgüngör, Yargılama, s.318.

¹⁷¹ 5105 sayılı Kanun 13.03.2004 tarih ve 25401 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

yargı mercileri önünde hak arama özgürlüğüne aykırı olduğu kanaatindedir. Gerçekten de Anayasa Mahkemesi, bir kararında tahkim kurullarının yargı yetkisi kullanan yargı merciileri olmadığını¹⁷² belirtmiş, başka bir kararında da tahkim müessesinin Anayasanın 36. maddesindeki hak arama hürriyetine aykırı olmaması için, tahkim kurulu kararlarına karşı yargı yolunun açık olmasının şart olduğunu¹⁷³ hükme bağlamıştır. Anayasa Mahkemesi'nin tahkim müessesine sıcak baktığı ancak GSGM Tahkim Kurulu tarafından verilen kararların kesin kabul edilemeyeceği düşüncesi TFF Tahkim Kurulunun kesin ve nihai kararlarının da Anayasanın 36. maddesine aykırılığını göz önüne getirecektir. TFF tarafından kabul edilen ve tahkim kurulu tarafından verilen kararların kesinliği, futbol ile ilgili uyuşmazlıkların çözümünü kolaylaştırdığı bilinen bir gerçektir. Bu çerçevede TFF Tahkim Kurulu kararlarına karşı adli yargı yolunun açılmasının futbol hukukuna zarar vermesi muhtemeldir. Ancak, hukuk devleti ilkesi içindeki hak arama özgürlüğü karşısında, TFF Tahkim Kurulu Kararlarının nihai ve kesin olarak belirlenmesi anayasaya aykırılık teşkil ettiği kanaatindeyiz. Bu bağlamda, uygulanması gereken çözüm kanaatimizce, takdiri tahkimin ele alınması ve spor hukukunda uzman, seri yargılama usulüne tabi spor mahkemelerin kurulmasıdır. Bu şekilde hak arama özgürlüğünün korunması sağlanmakla birlikte, yargıya başvuru hakkının olumsuzlukları da bertaraf edilebilir.

Talimatın 14. maddesinin üçüncü fıkrası ise, yabancılık unsuru içeren ihtilaflara ilişkin istisna getirmektedir. Fıkraya göre, sporcuların, teknik direktörlerin ve antrenörlerin sözleşmeden kaynaklanan ve yabancılık unsuru içeren ihtilafları hakkında Tahkim Kurulu kararına karşı, FIFA ve UEFA talimat ve düzenlemeleri doğrultusunda Spor Tahkim Mahkemesi¹⁷⁴ ne başvurabilecekleri düzenlenmiştir. Spor Tahkim Mahkemesi spor dünyasına özgün gereksimlerine uygun usullerle, tüm spor dalları için tahkim yöntemleriyle sporda meydana gelebilecek uyuşmazlıkların çözümünü kolaylaştırmaya yöneik hizmet sunan ve bütün spor kuruluşlarından bağımsız bir kurumdur. Talimat'ın 14. maddesinin son fıkrası çerçevesinde yabancı

¹⁷² TMOK, Spor Hukukunda Güncel Sorunlar-II Sempozyumu, Ocak 2010, s.25; AYM, E.2007/53, K.2007/61, T.31.05.2007, R.G. 27.12.2007-26739 sayılı karar.

¹⁷³ TMOK, s.26; AYM, E.2006/78, K.2008/74, T.20.03.2008, R.G.01.07.2008-26923 sayılı karar.

¹⁷⁴ CAS, Court of Arbitration for Sport – TAS, Tribunal Arbitral du Sport.

futbolcuların, Türk futbolculardan farklı olarak, Tahkim Kurulu kararlarına karşı uluslararası Spor Tahkim Mahkemesine başvurabilecekleri anlaşılmaktadır. Spor Tahkim Mahkemesi'nin işleyişi ve yapısı başlı başına bir çalışma konusu olabileceğinden ilgili kuruma çalışmamızda değinilmeyecektir.

Futbolcunun Türk vatandaşlığından başka ülke vatandaşı olduğu hallerde, yabancılık unsuru söz konusu olmamaktadır. 5718 sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun'un 4. maddesinin (b) bendine göre; birden fazla devlet vatandaşlığına sahip olanlar, bunların aynı zamanda Türk vatandaşı olmaları halinde Türk vatandaşı kabul edilir ve bunlar hakkında Türk Hukuku uygulanır. Bu durum karşısında Türk vatandaşlığının yanında başka ülke vatandaşı olan profesyonel futbolcular yönünden Tahkim Kurulu kararları kesindir¹⁷⁵.

¹⁷⁵ 20.08.2009 tarih, 2009/307 E., 2009/469 K. Nolu Takim Kurulu Kararı, "...uyuşmazlık konusu olayda, söz konusu olabilecek tek yabancılık unsurunu futbolcunun Türk vatandaşlığı yanında Brezilya vatandaşlığına sahip bulunması oluşturmaktadır. Ancak, 5718 sayılı Kanun uyarınca, Türk Hukuku uygulanacağından, aynı zamanda Türk ve Brezilya vatandaşı olan futbolcunun da mevcut uyuşmazlıkta Türk vatandaşı kabul edilmesi ve taraf olduğu Türk Hukukunun uygulanması gerekmektedir.

SONUÇ

Bizleri kendine bağlayan, gücü, eğlencesi, cazibesi ile izleyenlerine zevk veren futbol sektörü, gün geçtikçe dev bir sanayiye dönüşmekte ve bu dönüşümle beraber yeni hukuksal enstrümanlara ihtiyaç duymaktadır. Futbol denilince futbolcular akla gelmektedir. Futbolu futbol yapan yeşil fon üzerinde bir top peşinde koşturanlardır. İster amatör olsun ister profesyonel her futbolcu, futbolu isteyerek, severek oynamaktadır. Ancak profesyonel oyuncular, amatörlerden farklı olarak, oyun içerisinde gösterdiği performans sebebiyle ücret alırlar. Diğer bir ifade ile, amatör futbolcular, zevk için futbol oynarken, profesyonel futbolcular hayatlarını geçindirmek için, meslek olarak futbol oynamaktadırlar.

Futbol bir takım oyunudur. Bu sebeple futbolcunun futbol faaliyetinde bulunabilmesi için bir futbol kulübü ile anlaşması gerekir. Taraflar arasında akdedilen Profesyonel Futbolcu İş Sözleşmesi ile futbolcu kulüp forması altında iş görme borcunu üstlenirken kulüpte, futbolcuya ücret ödeme borcu altına girer. 4857 sayılı Kanunun 4. maddesinin (g) bendi gereğince profesyonel futbolcular iş kanunun kapsamı dışındadırlar. Bu hüküm taraflar arasındaki iş ilişkisi çerçevesinde İş kanunu hükümlerinin direk olarak uygulanmasını engeller. Sözleşmenin unsurları sebebiyle sözleşme bir iş sözleşmesi olup futbolcunun Borçlar Kanunu çerçevesinde işçi olduğu kabul etmekteyiz.

Profesyonel futbolcu istihdam etmek isteyen kulüpler, dernek olabilecekleri gibi, şirkette olabilirler. Spor kulübünün şirket olması, malvarlığına daha hızlı ve etkili şekilde kullanmasına imkan verir. Bu hızda kulübe sportif başarı kazandırır.

Profesyonel Futbolcu İş Sözleşmesi'nin Türkiye Futbol Federasyonu nezdinde tescili gerekir. Ancak bu tescil kurucu veya açıklayıcı bir tescil değildir. Tescil ile sadece futbolcu profesyonel olarak futbol oynayabilmektedir.

Federasyon, kulüp ile futbolcular arasında akdedilecek sözleşmelere çatı olması adına, tek tip sözleşme yayınlamıştır. Bu sözleşme taraflarça uygun olarak doldurulacak ve tescil edilecektir. Bu tek tip sözleşme harici sözleşmeler ise tescil edilmemekte ancak taraflar arasında hüküm doğurabilmektedir.

Futbolcunun en önemli borcu, kulübün forması ile müsabakalara katılmak, antrenmanlara çıkmaktır. Futbolcu bu borcunu dürüstlük kuralına uygun olarak yerine getirmelidir. Diğer bir ifade ile her zaman formda olma çabası içinde antrenman yapmalı, müsabakalarda ise elinden geldiğince iyi oynamalıdır. Futbolcunun iş görme borcunun karşısında ücret alacağı bulunmaktadır. Ücret asgari ücretten az olamaz. Ayrıca, Sözleşmeye taraf olan futbolcunun, sendikal haklarının yanında sosyal sigorta hakları da bulunmaktadır. Kulübün disiplin cezası hakkı olmasının yanında, futbolcunun özel hayatına ancak işçiyi gözetme borcunun sınırları çerçevesinde karışabilmektedir.

Bosman Davasından sonra, oyuncu transferleri inanılmaz boyutlara ulaşmıştır. Sözleşmesi biten kulübün bonservis talep edememesi, sözleşmesi elinde olan bir futbolcunun diğer kulüpler tarafından rahatça kadrolarına katılabilmesine imkan tanımaktadır. Ancak bu kulüplerin aralarında yarattığı rekabet, futbol dünyasının her geçen gün yeni bir rekor ücret duymasına sebebiyet verdiği görülmektedir. Futbolcuların ücreti, çeşitli şekillerde olabilir. Sözleşme imzalandığı an futbolcunun eline geçen bedel, aylara bölünüp aylık ücrete ek olarak verilebileceği gibi, futbolcunun başarısını ödüllendirmek adına primlerde vaat edilebilir.

Son yıllarda, daha çok futbol sözleşmesi akdedilmekte ve daha farklı hukuki uyuşmazlıklar gündeme gelmektedir. Spor hukukunun gelişmesindeki en önemli kurul ise, Tahkim kuruldur. Taraflar arasındaki uyuşmazlıklar, her ne kadar önce Uyuşmazlık Çözüm Kurulu'na gitse de, Tahkim Kurulu'nun nihai mercii olması, futbol hukukunun yaratmasına olanak tanır.

FIFA Talimatları gereğince Sözleşmeye saygı esastır. Bu sebeple de sözleşmesini haksız olarak fesh eden taraf ağır parasal ve sportif cezalara maruz kalır.

Günümüz futbol dünyasında ortaya çıkan uyuşmazlıkların daha kapsamlı ve kesin olarak sona erdirilmesi için iç mevzuatımızda değişiklikler yapılması gerekir. Ancak belirtmek isteriz ki, futbol hukuku her geçen gün yeni bir aşama kaydetmekte ve gelişmektedir.

KAYNAKÇA

AKYİĞİT Ercan, İçtihatlı ve Açıklamalı 4857 sayılı İş Kanunu Şerhi, C.1, Ankara 2008.

ALPAGUT Gülsevil, Belirli Süreli Hizmet Sözleşmesi, İstanbul 1998.

BAŞTÜRK Faruk, İş Hukukunda Profesyonel Futbolcu, Beta, İstanbul 2007.

BAŞTÜRK Faruk, Teknik Direktör ve Antrenörlerin Hukuki Durumu, Legal İş Hukuku Dergisi, Sayı:6, 2005.

BAŞTÜRK Faruk, Sosyal Sigortalar Uygulamasında Profesyonel Futbolcular, Legal İş Hukuku Dergisi, Sayı:8, 2005.

BLANPAIN Roger, The Legal Status of Sportsmen and Sportswomen under International, European and Belgian National and Regional Law, Kluwer Law International, 2003.

BUZ Vedat, Medeni Hukukta Yenilik Doğuran Haklar, Yetkin Yayınları, Ankara 2005.

CJEC, Court of Justice of the European Communities , Judgment of 15 December 1995, Union Royale Belge des Sociétés de Football Association ASBL and Others v Jean-Marc Bosman and Others, Case C-415/93, in Reports of Cases before the Court. 1995.

ÇAĞLAYAN Ramazan, Spor Hukuku, Asil Yayın, Ankara 2007.

ÇELİK Nuri, İş Hukuku Dersleri, 21.bası, Beta, İstanbul 2008.

ÇOBAN Dilek, Profesyonel Futbolcu Sözleşmeleri, İstanbul Barosu Dergisi, Spor Hukuku Özel Sayısı, Mayıs 2007.

DEMİRCİOĞLU Murat / **CENTEL** Tankut, İş Hukuku, 14. Bası, Beta, İstanbul 2010

DORUKKAYA Şakir / **KIRATLI** Aydın / **EBİÇLİOĞLU** Fatih, Türkiye’de Futbol Kulüplerinin Şirketleşmesi, Halka Açılması, Finansmanı ve Vergileme, Dünya Yayıncılık, İstanbul 1998.

ERKİNER Kısmet, Sporda Doping ile Mücadele, Spor Hukuku Dersleri, Kadir Has Üni. , Yayın No.2, Temmuz 2007.

ERTAŞ Kudret, Türk Hukukunda İşçinin Sadakat Borcu, Şafak, Ankara 1982.

ERTAŞ Şeref / **PETEK** Hasan, Spor Hukuku, Yetkin Yayınları, Ankara 2005.

ERTAŞ Şeref, Sporda Hukuki Sorumluluk, Spor Hukuku Dersleri, Kadir Has Üniversitesi, Yayın No.2, İstanbul 2007.

GENÇ Durmuş Ali, Spor Hukuku Ders Kitabı, İstanbul 1998.

HELVACI Mehmet, Sporda Şirketleşme, Şirket Kurma, SPK, İMKB İşlem ve İlişkileri, Spor Hukuku Dersleri, Kadir Has Üniversitesi, Yayın No.2, Temmuz 2007.

HARDAL Şekip, Spor Sözleşmeleri, İstanbul Barosu Dergisi, Spor Hukuku Özel Sayısı, Mayıs 2007.

İKİZ Mete, Türk Spor Kulüplerinin Şirketleşme Modellerinin Analizi ve Galatasaray modeli, Spor Hukuk Dersleri, Kadir Has Üniversitesi, Yayın No.2 Temmuz 2007.

JORGENSEN Carsten, Danish Football Players Union is a Success. www.eurofond.europa.eu (10.05.2010).

KUPER Simon, Football Against The Enemy, Orion, Thirteenth Impression, 2004.

KÜÇÜKGÜNGÖR Erkan, Türk Hukukunda Sporcuların Hukuki Durumu, Ankara Barosu Dergisi, 1999/1.

KÜÇÜKGÜNGÖR Erkan, Profesyonel Futbolcu-Kulüp İlişkisi, Spor Hukuku Dersleri, Kadir Has Üniversitesi, Yayın No.2, İstanbul 2007.

NARMANLIOĞLU Ünal, İş Hukuku Ferdi İş İlişkileri I, 3. Bası, Döner Sermaye İşletmesi Yayınları, İzmir 1998.

PETEK Hasan, Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, Yetkin Yayınları, Ankara 2002.

PETEK Hasan, Sporcu Sözleşmeleri ve Profesyonel Futbolcu Sözleşmesi, Spor Hukuku Dersleri, Kadir Has Üniversitesi, Yayın No.2, İstanbul 2007.

SEVİMLİ Ahmet, İşçinin Özel Yaşamına Müdahalenin Sınırları, Legal, İstanbul 2006.

SIMOV Tzvetelin / **KOLEV** Boris, Player's Contracts in Bulgarian Football, Internation Sports Law Journal, Jan-April 2006

SÜZEK Sarper, İş Hukuku, 5. Baskı, Beta, İstanbul 2009.

TFF, Tahkim Kurulu Örnek Kararları 1998-2003, Türkiye Futbol Federasyonu Yayınları, Ocak 2004.

TFF, Tahkim Kurulu Örnek Kararları 19.01.2006-14.02.2008 (Kararlar 2006-2008), Türkiye Futbol Federasyonu Yayınları, 2008.

TMOK, Spor Hukukunda Güncel Sorunlar-II Sempozyumu, Ocak 2010.

TUNCAY Aziz Can / **EKMEKÇİ** Ömer, Yeni Mevzuat Açısından Sosyal Güvenlik Hukukunun Esasları, 2.Bası, Legal Yayınları, İstanbul 2009.

TUNÇOMAĞ Kenan / **CENTEL** Tankut, İş Hukukunun Esasları, Beta, İstanbul 2008.